

**UCHWAŁA NR XLV/1000/22
RADY MIASTA KATOWICE**

z dnia 31 marca 2022 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice na lata 2022 - 2027”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 ze zm.) oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 920 ze zm.) w związku z art. 17 ust. 1 pkt 1) i art. 19 pkt 1) ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 ze zm.).

**Rada Miasta Katowice
uchwala:**

§ 1. Przyjąć „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice na lata 2022 - 2027”, stanowiącą załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierzyć Prezydentowi Miasta Katowice.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta
Katowice

Maciej Biskupski

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
MIASTA KATOWICE
NA LATA 2022 – 2027**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
1. Sposób przygotowania Strategii.....	6
2. Założenia, wartości i zasady stanowiące podstawę Strategii.....	6
3. Zgodność celów Strategii z celami strategicznymi na wyższych poziomach	7
4. Diagnoza społeczna.....	8
4.1. Uwarunkowania i problemy demograficzne.....	8
4.1.1. Sytuacja demograficzna miasta.....	8
4.1.2. Stan zdrowia i jakość życia mieszkańców	12
4.1.3. Prognoza zmian demograficznych - w kierunku depopulacji	13
4.2. Problemy dotyczące rodziny	16
4.2.1. Materialne i niematerialne formy wspierania rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach	18
4.2.2. Prognoza zmian w obszarze wsparcia rodziny	20
4.3. Problem bezrobocia.....	23
4.3.1. Diagnoza w obszarze rynku pracy	23
4.3.2. Prognoza.....	30
4.4. Problemy związane z uzależnieniami.....	32
4.4.1. Leczenie osób uzależnionych od alkoholu.....	32
4.4.2. Leczenie osób uzależnionych od innych niż alkohol środków psychoaktywnych	32
4.4.3. Działania podejmowane wobec osób, które z powodu nadużywania alkoholu powodują zagrożenie bezpieczeństwa swojego i innych, zakłócają spokój i porządek publiczny lub są źródłem różnych problemów w najbliższym otoczeniu.	34
4.4.4. Pomoc dla rodzin osób uzależnionych	35
4.4.5. Prognoza i nowe wyzwania	36
4.5. Problem niepełnosprawności	38
4.5.1. Niepełnosprawność dorosłych i dzieci	38
4.5.2. Osoby z niepełnosprawnościami na rynku pracy	41
4.5.3. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami na terenie miasta	41
4.5.4. Prognoza.....	42
4.6. Problem bezdomności	44
4.6.1. Diagnoza problemów bezdomności w Katowicach	44
4.6.2. System przeciwdziałania bezdomności w mieście Katowice	44
4.6.3. Prognoza dynamiki bezdomności w mieście Katowice	46
4.7. Problemy osób w wieku senioralnym	48
4.7.1. Starzenie się populacji miasta	49
4.7.2. Prognozy potrzeb populacji seniorów	50
4.8. Społeczeństwo obywatelskie	54
4.8.1. Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi.....	54
4.8.2. Prognoza rozwoju społeczeństwa obywatelskiego	57
5. Misja – główny cel Strategii	60
6. Cele strategiczne i kierunki działania oraz wskaźniki monitoringu	61
6.1. Procesy demograficzne.....	61
6.2. Wspieranie rodziny.....	64
6.3. Rynek pracy	67
6.4. Przeciwdziałanie uzależnieniom	70
6.5. Wspieranie osób z niepełnosprawnościami	72
6.6. Przeciwdziałanie bezdomności	75
6.7. Problemy osób w wieku senioralnym	78
6.8. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.....	81
7. Monitorowanie i ewaluacja realizacji Strategii	84
7.1. Procesy demograficzne.....	84

7.2. Wspieranie rodziny.....	85
7.3. Rynek pracy	86
7.4. Przeciwdziałanie uzależnieniom	88
7.5. Wspieranie osób z niepełnosprawnościami	89
7.6. Przeciwdziałanie bezdomności	90
7.7. Problemy osób w wieku senioralnym	91
7.8. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego	92
8. Ramy finansowe realizacji Strategii.	94
Załącznik nr 1	95

WPROWADZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie miasta Katowice na lata 2022-2027 bazuje na opracowanej przez badaczy Uniwersytetu Śląskiego poprzedniej, obowiązującej do 2021 r., Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Obecny dokument stanowi rozwinięcie wypracowanych wówczas założeń merytorycznych, czerpie z wniosków, ocen i analiz eksperckich. Szczegółowa analiza sytuacji na terenie gminy Katowice (obecnej w porównaniu do lat poprzednich), ze szczególnym uwzględnieniem kontekstu zmieniającej się sytuacji gospodarczo – społecznej na terenie kraju, pozwala sformułować tezę, iż założenia przyjęte podczas tworzenia poprzedniego dokumentu w znacznej mierze nie straciły na aktualności, a wypracowane wcześniej kierunki strategiczne i obszary oddziaływań są nadal adekwatne, odzwierciedlają zidentyfikowane obecnie potrzeby, zdiagnozowane problemy i dostępne zasoby, rozwiązania.

Idee, które przyświecały powstawaniu prezentowanego dokumentu to niezmiennie aktywizacja i spójność społeczna. Aktywizacja kieruje nasze myślenie w stronę nowoczesnego modelu polityki społecznej kształtującego się od końca XX wieku jako odpowiedź na niesprawności państwa opiekuńczego w Europie. Aktywna, czy też aktywizująca polityka społeczna, to dążenie do zwiększania samodzielności funkcjonowania obywateli zagrożonych wszelkimi wykluczeniami przez ich reintegrację społeczną i zawodową. Realizowana jest ona za pomocą zasobów instytucji publicznych oferujących podmiotowe wsparcie jego adresatom (beneficjentom) we współpracy z reprezentującymi ich potrzeby i aspiracje organizacjami i instytucjami społecznymi. W takiej polityce społecznej chodzi o daleko idącą integrację działań prowadzonych w ramach różnych sektorów publicznych służb społecznych (zwłaszcza pomocy społecznej i służb zatrudnienia), zapewniającą większą indywidualizację działań interwencyjnych oraz wzrost znaczenia instytucji trzeciego sektora, jako realizatorów kontraktowanych usług społecznych. Konsekwencją skutecznej polityki aktywizacji ma być inkluzja społeczna, rozumiana jako włączenie odbiorców wsparcia do efektywnego funkcjonowania w rodzinie, na rynku pracy i w zorganizowanych społecznościach, gwarantujące zabezpieczenie standardów socjalnych i poszanowanie godności, wolności oraz indywidualności każdego człowieka.

Spójność społeczna pojawia się jako kategoria wypracowana pod wpływem procesów integracji polityki społecznej Polski i programów dostosowujących ją do standardów Unii Europejskiej. Przyjęte w Komisji Europejskiej operacyjne rozumienie spójności społecznej jako zarówno wyrównywanie poziomu i jakości życia mieszkańców, jak też zapewnienie im satysfakcjonującego standardu usług publicznych sprzyjającego rozwojowi i mobilności kapitału ludzkiego, bez ograniczania dostępu do praw i zabezpieczeń społecznych.¹ Spójność społeczna wymieniana jest jako pożądana cecha społeczeństwa aktywnego (obywatelskiego) i instytucjonalnie zintegrowanego² dla osiągnięcia celów rozwoju społecznego z poszanowaniem takich wartości i zachowań jak: solidarność, wspólnotowość, tolerancja i pomocniczość. Spójność społeczna wymaga zarówno aktywności jak i solidarności we współodpowiedzialności wszystkich obywateli za dobrostan każdego człowieka.

Formułując cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice dążono do ich zgodności z priorytetami i celami zapisanymi w dokumentach Unii Europejskiej, dotyczących zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego. Są to w szczególności działania zorientowane na włączenie społeczne poprzez:

- zwiększanie udziału osób biernych zawodowo w zatrudnieniu,
- dostęp mieszkańców do środków, praw, dóbr i usług sprzyjających aktywizacji społecznej,
- zapobieganie czynnikom wykluczenia społecznego,
- pomoc dla osób najbardziej potrzebujących i zagrożonych bezradnością,

¹ S. Golinowska, E. Kocot. *Stan i perspektywy rozwoju społecznego kraju w przekrojach regionalnych*. Wyd. SCHOLAR, Warszawa 2013, s. 245.

² Ibidem, s. 245.

- mobilizację do współdziałania wszystkich instytucji odpowiedzialnych za skuteczność realizowania programów wsparcia i reintegracji,
- orientowanie się instytucji kierujących i realizujących politykę społeczną na rozwijanie innowacyjnych programów obywatelskiej aktywizacji społeczności.

Wartością naczelną, która winna stanowić fundament spójności nowoczesnej polityki społecznej, jest – jakże aktualna w obecnych czasach - zasada dostępności każdego obywatela do wszystkich obszarów życia społeczno-gospodarczego, w tym równego dostępu do edukacji, ochrony zdrowia, mieszkania, rynku pracy, kultury, sportu, pomocy społecznej, do informacji i pomocy prawnej, do usług zwiększających bezpieczeństwo socjalne w środowisku zamieszkania.

Współpraca podmiotów instytucjonalnych z rodziną, jako podstawową jednostką społeczną i z jej członkami wymagającymi wsparcia, w celu realizacji dostępności wymienionych dóbr, regulowana jest przez zasady operacyjne, czyli przez zasadę subsydiarności oraz zasadę partnerstwa wszystkich stron relacji pomocowych. Z tych zasad wynika misja funkcjonowania instytucji i organizacji biorących udział w realizowaniu celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Wszyscy reprezentujący zorganizowane podmioty systemu wsparcia i integracji społecznej, działając na podstawie tych zasad, mają obowiązek wspierania mieszkańców, w tym szczególnie poszanowania ich podmiotowości i osobowej tożsamości, z zachowaniem równych szans bez różnicowania ich z jakichkolwiek względów.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych określa cel główny (misję) miejskiej polityki społecznej, cele strategiczne w poszczególnych obszarach problemowych oraz kierunki działania dla realizacji tych celów. Strategia stanowi również podstawę do tworzenia bardziej szczegółowych programów działania, poprawiających jakość życia wszystkich grup mieszkańców we wszystkich obszarach życia społecznego.

1. SPOSÓB PRZYGOTOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice powstała na bazie obowiązującej na terenie miasta Katowice do 2021 r. poprzedniej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych (SRPS). Punktem wyjścia do tworzenia założeń Strategii była analiza dostępnych danych pozyskiwanych zarówno w ramach zasobów własnych (jednostki organizacyjne miasta Katowice) jak i danych pozyskanych od podmiotów zewnętrznych (np. GUS) obrazująca sytuację na terenie miasta obecnie i (na zasadzie porównania) w latach poprzednich. Ważnym elementem tworzenia obecnego dokumentu strategicznego była wnikliwa ocena potrzeb mieszkańców Katowic, podmiotów funkcjonujących na terenie miasta (ze szczególnym uwzględnieniem podmiotów III sektora) i stopnia ich zaspokajania przez pryzmat zapisów w powstających na poziomie samorządu dokumentach strategicznych (poprzedniej SRPS, innych strategii obowiązujących na poziomie miasta Katowice jak i województwa oraz sprawozdania z ich realizacji), programowych (miejskie programy i projekty oraz sprawozdania z ich realizacji). Uwagę skupiały także, odnoszące się do obszarów oddziaływania SRPS, dokumenty rządowe (strategie, programy, ustawy, rozporządzenia) oraz dokumenty unijne (rozporządzenia, dyrektywy). Strategia, zgodnie z obowiązującymi wcześniej założeniami, przygotowywana była metodą partycypacyjną. Specyfika procedowania dokumentu strategicznego w dobie zagrożeń epidemiologicznych wymusiła zastosowanie rozwiązania redukującego spotkania osobiste, warsztaty (ze względu na ryzyko transmisji wirusa) na rzecz wykorzystania rozwiązań informatycznych (wykorzystanie korespondencji drogą elektroniczną, video połączenia, formułę Platformy Komunikacji Społecznej) pozwalające na analizę dokumentu z udziałem mieszkańców Katowic oraz organizacji pozarządowych³ z obszaru wsparcia i integracji społecznej, przedstawiciele miejskich instytucji oraz innych podmiotów (instytucji, firm, organizacji).

Diagnoza społeczna oraz cele strategiczne zostały uporządkowane w ośmiu obszarach problemowych:

- uwarunkowania i problemy demograficzne,
- problemy dotyczące rodziny,
- problem bezrobocia,
- problemy związane z uzależnieniami (m.in. od alkoholu),
- problem niepełnosprawności,
- problem bezdomności,
- problemy osób w wieku senioralnym,
- społeczeństwo obywatelskie.

Charakterystyka poszczególnych obszarów problemowych zawiera opis problemu, wskazanie tendencji zmian i prognozę ewolucji problemu oraz analizę SWOT – pozwalającą na wskazanie silnych i słabych stron (uwarunkowania wewnętrzne) oraz szans i zagrożeń (uwarunkowania zewnętrzne) w odniesieniu do obecnej i prognozowanej sytuacji społecznej miasta.

2. ZAŁOŻENIA, WARTOŚCI I ZASADY STANOWIĄCE PODSTAWĘ STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice na lata 2022-2027 powinna zmierzać do całościowego, systemowego traktowania kwestii społecznych, ponieważ z natury swej są one ściśle ze sobą powiązane i wzajemnie uzależnione. Wymogi ustawowe nakładają na samorząd lokalny obowiązek tworzenia dziedzinowych programów polityki społecznej w zakresie m.in. wspierania rodziny, rozwoju pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wspierania osób z niepełnosprawnościami,

³ Organizacje pozarządowe – inaczej organizacje trzeciego sektora, oznaczane także jako NGO (non-governmental organisation) - osoby prawne i jednostki organizacyjne w rozumieniu art. 3 ust. 2 i 3 Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

aktywizacji osób bezrobotnych czy przeciwdziałania uzależnieniom. Wypracowane przez ostatnie lata miejskie programy i ich realizacja przeniesione zostały na poziom wyspecjalizowanych miejskich jednostek organizacyjnych (Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy), które realizują je w ścisłej współpracy z podmiotami trzeciego sektora. Są one dobrze przygotowane do realizacji ustawowych zadań i programowych celów na poziomie operacyjnym i wykonawczym. Dowodzą tego wyniki badań przeprowadzonych na zlecenie Wydziału Polityki Społecznej UM.⁴ Monitoring ten pokazał równocześnie pewne ograniczenia w przyjmowaniu współodpowiedzialności za efektywność działań realizowanych we współpracy międzyinstytucjonalnej, a także bariery komunikacyjne w przekazywaniu informacji o możliwościach i efektach interwencji, również we współpracy z organizacjami trzeciego sektora.⁵ Przejście od administracyjnego realizowania Strategii - jako wyspecjalizowanych dziedzinowo programów wsparcia i aktywizacji - do miejskiej polityki społecznej - jako interwencji strategicznej kompensującej deficyty rozwoju społeczno-demograficznego miasta - wymaga systemowego definiowania dostępnych narzędzi służących partnerstwu z organizacjami społecznymi i środowiskowymi stowarzyszeniami obywateli. Wiele z nich zostało już w Katowicach wypracowane i uregulowane uchwałami Rady Miasta.

Proponowana nowa Strategia poddaje analizie wybrane obszary, w jakich lokują się wyzwania dla samorządu na najbliższe lata. Spodziewana dynamika problemów społecznych oraz konsekwencje procesu starzenia się - a zarazem spadku liczebności - społeczności miasta Katowice mogą stwarzać zagrożenia dla dynamiki dalszego jego rozwoju, ale dają także szanse na reorientację polityki miejskiej, polegającą na zwiększaniu nakładów na aktywizację zasobów kapitału ludzkiego. W szczególnym stopniu nowa jakość polityk miejskich powinna być nakierowana na wzmocnienie współpracy z profesjonalnie funkcjonującymi organizacjami pozarządowymi oraz zwiększenie otwartości na wszelkiego rodzaju inicjatywy społeczne. Proponowany model powinien przełożyć się na zagospodarowanie, w większej niż dotychczas skali, obywatelskiej energii mieszkańców, poszerzenie zasobów wolontariatu, lepsze moderowanie potrzeb lokalnych środowisk społecznych, kształtując ich świadomy stosunek do stanu przestrzeni miejskiej oraz ładu instytucjonalnego, jako „dobra wspólnego”.

Zasadą, zgodnie z którą powinny być organizowane i realizowane działania wynikające ze Strategii, jest kooperacja różnorodnych podmiotów, instytucji i organizacji, oparta na partnerstwie, komplementarności i dążeniu do kompleksowości działań. Zakłada się pierwszeństwo rozwiązań środowiskowych przed rozwiązaniami instytucjonalnymi, wszędzie i zawsze, gdy tylko to możliwe. Szczególne znaczenie ma również włączenie w działania strategiczne organizacji pozarządowych, ponieważ nie tylko zajmują się one trudnymi problemami społecznymi, zmniejszają napięcia i sytuacje konfliktowe w mieście, ale – co najważniejsze – znają lokalne potrzeby mieszkańców i są znakomitym źródłem informacji na ten temat. Ponadto umożliwiają bądź ułatwiają mieszkańcom miasta realizowanie potrzeby społecznego zaangażowania i wpływania na zmianę rzeczywistości, a także sprawowania kontroli społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice będzie realizowana w szczególności za pomocą działań miejskich jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za sferę społeczną oraz miejskich programów przyjętych do realizacji. W celu realizacji Strategii zakłada się wykorzystywanie formuły partnerstwa ze szczególnym uwzględnieniem podmiotów II i III sektora.

3. ZGODNOŚĆ CELÓW STRATEGII Z CELAMI STRATEGICZNYMI NA WYŻSZYCH POZIOMACH

Określenie priorytetowych kierunków i działań realizowanych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice na lata 2022-2027 jest powiązane z odpowiednimi celami

⁴ A. Bartoszek, K. Czekaj, K. Faliszek, A. Niesporek, D. Trawkowska. *Instytucje wsparcia a monitoring problemów społecznych w Katowicach. Księga dobrych praktyk*. UM Katowice 2012

⁵ Tamże, s. 198 i n. - z konkluzją "Tu właśnie są potrzebne nowe koncepcje budowania partnerstwa MOPS-u z beneficjentami i stowarzyszeniami, wymiany informacji i aktywnego włączania własnej kadry oraz wolontariuszy w działania profilaktyczne i opiekuńcze" - s.201.

i priorytetami określonymi w dokumentach strategicznych Unii Europejskiej, Polski, Województwa Śląskiego oraz miasta Katowice, które wpływają na politykę społeczną i decydują o kształcie przedsięwzięć realizowanych w jej poszczególnych obszarach.

4. DIAGNOZA SPOŁECZNA

4.1. Uwarunkowania i problemy demograficzne

Poniższe opracowanie poszczególnych obszarów diagnozy społecznej zostało zrealizowane w oparciu zarówno o dane zaczerpnięte z Głównego Urzędu Statystycznego (w przypadku osób zamieszkałych na terenie miasta) jak i dane z rejestru mieszkańców miasta Katowice (w przypadku osób zameldowanych na terenie miasta). Do kwietnia 2021 roku baza danych Głównego Urzędu Statystycznego nie została zasilona o pełne dane za rok 2020.

4.1.1. Sytuacja demograficzna miasta

Według Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec grudnia 2019 r. miasto Katowice liczyło 292 774 osób, mniej o 5 337 osób w porównaniu do 2016 r., kiedy liczyło 298 111 osób. Mimo spadku liczby ludności, Katowice nadal należą do grupy największych miast w Polsce. Według stanu na dzień 31.12.2019 r. zajmują 11 miejsce pod względem liczby ludności.

Ważnym czynnikiem zmniejszania się liczby ludności miasta jest od kilku już lat ujemne saldo migracji (w 2016 r. - 852, 2019 r. - 782). Na przestrzeni ostatnich lat odpływ ludności przewyższał napływ ludności. Według Głównego Urzędu Statystycznego w 2016 r. wynosił odpowiednio - napływ: 2 403, odpływ: 3 255, natomiast 2019 r. - napływ: 2 986, odpływ: 3 768, powodując ubytek ludności.

Ponadto w ostatnich latach mamy do czynienia z ujemnym przyrostem naturalnym - wskaźnik przyrostu naturalnego na 1 000 ludności wg miejsca zamieszkania wynosił w 2016 r. - 2,5, natomiast w 2019 r. - 3,5.

W 2016 roku różnica między urodzeniami żywymi a zgonami to – 750 osób, również w 2019 roku zanotowano ujemny bilans – 1 016 osób. Współczynnik zgonów w populacji Katowic dla roku 2016 wynosił 11,7 promila, a dla 2019 roku 12,4 promila. Natomiast współczynnik urodzeń w Katowicach spadł z 9,2 promila w 2016 roku do 9,0 promila w 2019 roku.

Jednym z kluczowych problemów miasta jest starzenie się populacji Katowic. Miary obciążenia demograficznego wskazują na wzrost liczby osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającej na każde 100 osób w wieku produkcyjnym. Od 2016 roku wskaźnik ten z 64,2 wzrósł do 70,8 w 2019 roku. Natomiast wskaźnik liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrósł odpowiednio z 40,4 do 45,0. Zmienia się również wskaźnik liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym - w 2016 roku: 169,6, w 2019 roku: 174,8. Porównując rok 2016 i 2019 odsetek osób w wieku 65 i więcej w populacji ogółem wzrósł z 20,4 w roku 2016 do 22,2 w 2019⁶.

Zgodnie z definicjami stosowanymi w statystyce publicznej na **wiek nieprodukcyjny** składa się wiek przedprodukcyjny oraz wiek poprodukcyjny. **Wiek przedprodukcyjny** to wiek, w którym ludność nie osiągnęła jeszcze zdolności do pracy, tj. grupa wieku 0-17 lat, **wiek produkcyjny** to wiek zdolności do pracy, tj. dla mężczyzn grupa wieku 18-64 lata, dla kobiet - 18-59 lat, natomiast **wiek poprodukcyjny** to wiek, w którym osoby zazwyczaj kończą pracę zawodową, tj. dla mężczyzn - 65 lat i więcej, dla kobiet - 60 lat i więcej.⁷

Liczba osób, które zarejestrowały swój pobyt poprzez zameldowanie w Katowicach według stanu na dzień 31.12.2020 r. wynosiła 272 531, 31.12.2019 r. - 276 440, natomiast na dzień 31.12.2016 r. – 285 143⁸. Oznacza to, iż w analizowanym okresie liczba osób zameldowanych w Katowicach zmalała odpowiednio:

⁶ GUS (<https://stat.gov.pl/>)

⁷ Słownik pojęć GUS (<https://stat.gov.pl/>)

⁸ Opracowanie własne. Tabele liczby ludności wg stanu na dzień 31.12.2016 r., 31.12.2019 r., 31.12.2020 r. W tym przypadku osoby zameldowane w Katowicach równocześnie na pobyt stały jak i na pobyt czasowy pod innym adresem liczone są jako jedna osoba.

w roku 2019 r. w stosunku do roku 2016 o 8 703, tj. 3,05%, w roku 2020 w stosunku do roku 2019 o 3 909, tj. 1,41%.

Tabela nr 1. Liczba mieszkańców zameldowanych w Jednostkach Pomocniczych miasta Katowice wg głównych kategorii wieku i płci wg stanu na dzień 31.12.2020 r.⁹

JEDNOSTKA POMOCNICZA		0-18	19-65	19-60	powyżej 65 lat	powyżej 60 lat	Razem
PŁEĆ		M+K	M	K	M	K	
1	Śródmieście	3 635	8 047	7 269	1 910	4 459	25 320
2	Załęska Hałda - Brynów Część Zachodnia	1 912	4 094	3 772	1 263	2 640	13 681
3	Zawodzie	1 616	3 270	2 953	991	2 005	10 835
4	Os. Paderewskiego - Muchowiec	1 836	3 045	3 100	1 134	2 221	11 336
5	Brynów Część Wschodnia - Os. Zgrzebnioka	934	1 659	1 605	777	1 409	6 384
6	Ligota-Panewniki	4 729	8 640	7 819	2 269	4 829	28 286
7	Załęże	1 457	2 660	2 501	578	1 393	8 589
8	Osiedle Witosa	2 016	3 655	3 244	1 057	2 151	12 123
9	Osiedle Tysiąclecia	3 113	5 692	5 527	2 062	4 437	20 831
10	Dąb	1 032	2 049	1 910	628	1 295	6 914
11	Wełnowiec - Józefowiec	2 123	3 976	3 584	1 410	2 648	13 741
12	Kosztuka	1 376	2 838	2 748	861	2 298	10 121
13	Bogucice	2 096	4 187	3 699	1 131	2 313	13 426
14	Dąbrówka Mała	793	1 480	1 315	338	693	4 619
15	Szopienice - Burowiec	2 504	4 331	4 022	797	1 903	13 557
16	Janów - Nikiszowiec	1 523	2 981	2 621	626	1 385	9 136
17	Giszowiec	2 414	4 754	4 182	1 394	2 665	15 409
18	Murcki	743	1 589	1 401	378	729	4 840
19	Piotrowice - Ochojec	3 605	6 618	5 920	2 040	4 186	22 369
20	Zarzecze	684	871	838	159	299	2 851
21	Kostuchna	2 563	3 676	3 472	565	1 242	11 518
22	Podlesie	1 522	2 020	1 913	431	759	6 645
razem:		44 226	79 301	75 415	25 630	47 959	272 531

⁹ Liczba mieszkańców zameldowanych na podstawie danych Wydziału Spraw Obywatelskich UM wg stanu na dzień 31.12.2020 r.

Tabela nr 2. Liczba mieszkańców zameldowanych w Jednostkach Pomocniczych miasta Katowice wg głównych kategorii wieku i płci wg stanu na dzień 31.12.2019 r.¹⁰

JEDNOSTKA POMOCNICZA		0-18	19-65	19-60	powyżej 65 lat	powyżej 60 lat	Razem
PŁEĆ		M+K	M	K	M	K	
1	Śródmieście	3 684	8 317	7 550	1 944	4 552	26 047
2	Załęska Hałda - Brynów Część Zachodnia	1 918	4 263	3 914	1 257	2 604	13 956
3	Zawodzie	1 629	3 369	3 018	990	1 994	11 000
4	Os. Paderewskiego - Muchowiec	1 770	3 085	3 138	1 125	2 238	11 356
5	Brynów Część Wschodnia - Os. Zgrzebnioka	940	1 698	1 638	777	1 408	6 461
6	Ligota-Panewniki	4 729	8 839	8 105	2 231	4 826	28 730
7	Załęże	1 479	2 747	2 570	584	1 441	8 821
8	Osiedle Witosa	1 970	3 762	3 388	1 001	2 079	12 200
9	Osiedle Tysiąclecia	3 163	5 827	5 684	2 088	4 466	21 228
10	Dąb	1 046	2 140	1 982	633	1 312	7 113
11	Wełnowiec - Józefowiec	2 100	4 003	3 660	1 416	2 643	13 822
12	Koszutka	1 376	2 899	2 825	884	2 341	10 325
13	Bogucice	2 109	4 307	3 831	1 107	2 265	13 619
14	Dąbrówka Mała	817	1 549	1 346	334	681	4 727
15	Szopienice-Burowiec	2 556	4 441	4 156	820	1 910	13 883
16	Janów - Nikiszowiec	1 543	3 071	2 729	607	1 351	9 301
17	Giszowiec	2 398	4 951	4 352	1 376	2 586	15 663
18	Murcki	751	1 616	1 435	381	726	4 909
19	Piotrowice - Ochojec	3 595	6 801	6 118	1 970	4 096	22 580
20	Zarzecze	666	858	833	147	292	2 796
21	Kostuchna	2 520	3 636	3 440	543	1 198	11 337
22	Podlesie	1 496	2 011	1 892	424	743	6 566
razem:		44 255	84 190	77 604	22 639	47 752	276 440

¹⁰ Liczba mieszkańców na podstawie danych Wydziału Spraw Obywatelskich UM wg stanu na dzień 31.12.2019 r.

Tabela nr 3. Liczba mieszkańców zameldowanych w Jednostkach Pomocniczych miasta Katowice wg głównych kategorii wieku i płci wg stanu na dzień 31.12.2016 r.¹¹

JEDNOSTKA POMOCNICZA		0-18	19-65	19-60	powyżej 65 lat	powyżej 60 lat	Razem
PŁEĆ		M+K	M	K	M	K	
1	Śródmieście	4 039	9 032	8 361	2 022	4 705	28 159
2	Załęska Hałda - Brynów Część Zachodnia	1 956	4 601	4 371	1 157	2 443	14 528
3	Zawodzie	1 782	3 745	3 409	953	1 937	11 826
4	Os. Paderewskiego - Muchowiec	1 579	3 112	3 164	1 077	2 179	11 111
5	Brynów Część Wschodnia - Os. Zgrzebnioka	916	1 787	1 718	763	1 418	6 602
6	Ligota - Panewniki	4 629	9 100	8 796	2 055	4 562	29 142
7	Załęże	1 686	3 047	2 889	588	1 451	9 661
8	Osiedle Witosa	1 866	4 096	3 715	816	1 792	12 285
9	Osiedle Tysiąclecia	3 141	6 071	5 960	2 086	4 472	21 730
10	Dąb	1 085	2 164	2 079	685	1 388	7 401
11	Wełnowiec - Józefowiec	2 097	4 330	3 950	1 329	2 610	14 316
12	Koszutka	1 363	3 027	2 959	928	2 497	10 774
13	Bogucice	2 148	4 757	4 277	952	2 033	14 167
14	Dąbrówka Mała	948	1 747	1 560	295	610	5 160
15	Szopienice - Burowiec	2 659	4 738	4 426	772	1 952	14 547
16	Janów - Nikiszowiec	1 620	3 327	2 970	610	1 331	9 858
17	Giszowiec	2 486	5 478	4 917	1 251	2 385	16 517
18	Murcki	826	1 701	1 512	396	723	5 158
19	Piotrowice - Ochojec	3 592	7 374	6 839	1 700	3 724	23 229
20	Zarzecze	584	798	759	121	258	2 520
21	Kostuchna	2 162	3 410	3 192	467	1 043	10 274
22	Podlesie	1 359	1 919	1 845	377	678	6 178
razem:		44 523	89 361	83 668	21 400	46 191	285 143

¹¹ Liczba mieszkańców na podstawie danych Wydziału Spraw Obywatelskich UM wg stanu na dzień 31.12.2016 r.

4.1.2. Stan zdrowia i jakość życia mieszkańców

Miasto Katowice, jako gmina i miasto na prawach powiatu, jest odpowiedzialne za realizację ustawowo nałożonych zadań z zakresu ochrony i promocji zdrowia. W związku z powyższym od wielu lat podejmowane są działania nakierowane na poprawę zdrowia i jakości życia mieszkańców. Programem ukierunkowanym na realizację ww. działań jest „Program Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla miasta Katowice na lata 2021-2027”¹².

Jak wynika z ww. dokumentu, przy utrzymującym się niżu demograficznym, społeczeństwo Katowic będzie społeczeństwem starzejącym się, co pociągnie za sobą konsekwencje w postaci wzrostu kosztów leczenia i opieki nad osobami starszymi. Najczęstszymi przyczynami zgonów w 2018 r. były choroby układu krążenia (39,9%) i nowotwory (31,4%).

Natomiast na podstawie danych dotyczących stanu zdrowia uczniów w wieku ok. 10 lat w okresie 2014-2020 aż u 11,6% stwierdzono nadwagę, u 3,9% otyłość, natomiast największym problemem okazały się wady układu kostno-stawowego, które zaobserwowano aż u 47,4% dzieci (badaniem objęto 67% wszystkich uczniów klas III)¹³.

Stan zdrowia i jakość życia ludności wiąże się z poziomem dochodów i obecnością obszarów o dużym albo mniejszym udziale osób starszych oraz wykluczonych z rynku pracy. Mimo zmian w strukturze wiekowej Katowic, pozycja miasta wydaje się relatywnie dobra, co można przypisać pozytywnemu wpływowi zamożności mieszkańców (w 2019 r. 11 pozycja w Polsce) i dostępowi do rozwiniętej infrastruktury medycznej. Z danych GUS za 2020 r. wynika, że dostęp mieszkańców do ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przychodnie na 10 tys. mieszkańców) jest wyższy niż w województwie śląskim i w Polsce – Katowice – 10, województwo śląskie – 6, Polska – 6.

Wzrost liczby seniorów w Katowicach, szczególnie w najstarszych grupach wiekowych w nieodwracalny sposób będzie generował niepełnosprawność i w konsekwencji niesamodzielność, co wpłynie na konieczność objęcia wsparciem większej części społeczności Katowic. Na chwilę obecną w Katowicach funkcjonują 3 domy pomocy społecznej, rodzinny dom pomocy oraz 3 mieszkania chronione wspierane, w tym 1 dla osób z niepełnosprawnościami, w szczególności osób z niepełnosprawnościami fizycznymi lub osób z zaburzeniami psychicznymi oraz 2 dla osób w podeszłym wieku lub przewlekle chorych. Na terenie Katowic znajduje się również 9 Dziennych Domów Pomocy Społecznej. Na terenie miasta funkcjonują 3 oddziały geriatryczne – w 2020 r. zapewnionych było 98 łóżek geriatrycznych.

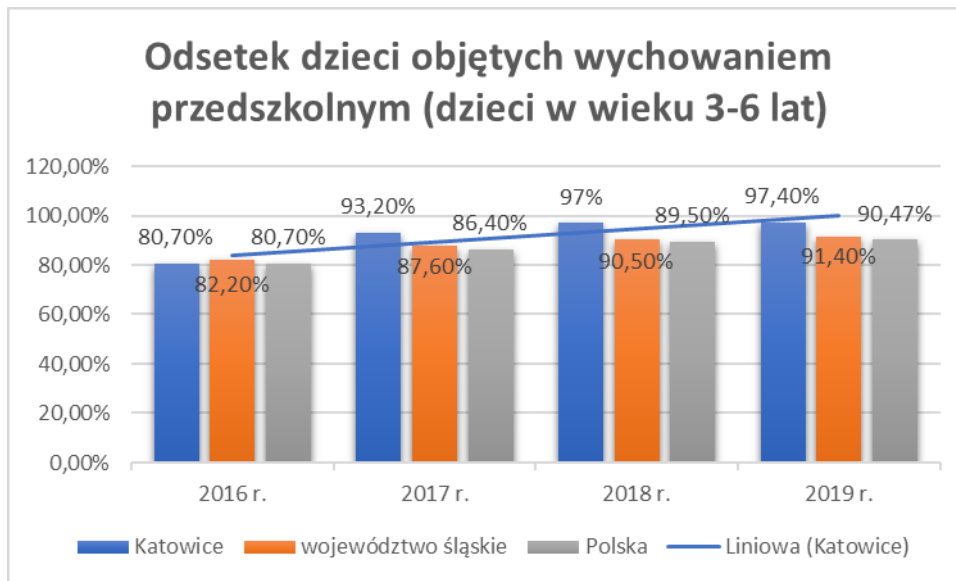
Dane GUS wskazują m.in. na wzrost odsetka katowickich dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w okresie 2016-2019 r. (wzrost w stosunku do 2019 r. o około 17%). Odsetek ten jest również wyższy niż w kraju i w województwie śląskim. W 2020 r. zwiększona została 50 liczba miejsc w przedszkolach, dla których organem prowadzącym jest miasto Katowice. I tak w 2020 roku miasto Katowice zapewniło 7 807 miejsc dla dzieci/wychowanków. Utworzenie dodatkowych 50 miejsc dla dzieci/wychowanków w wieku przedszkolnym nie było spowodowane brakiem miejsc w miejskich przedszkolach/oddziałach przedszkolnych w publicznych szkołach podstawowych, dla których organem prowadzącym jest miasto Katowice, a odpowiedzią Prezydenta Miasta Katowice wychodzącą naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców rozbudowujących się dzielnic miasta. A zatem wszystkie dzieci biorące udział w rekrutacji do miejskich przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych miały zagwarantowane miejsce realizacji wychowania przedszkolnego.

¹² „Program Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla miasta Katowice na lata 2021-2027”

<https://bip.katowice.eu/Lists/Dokumenty/Attachments/121505/Sesja%20XXIX-635-20.pdf>

¹³ Sprawozdanie Prezydenta Miasta Katowice z realizacji „Programu Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla miasta Katowice na lata 2014-2020” w 2020 roku, str. 10, 11 [Uchwała XXXIII/721/21 \(katowice.eu\)](https://bip.katowice.eu/Lists/Dokumenty/Attachments/121505/Uchwała%20XXXIII/721/21%20(katowice.eu).pdf)

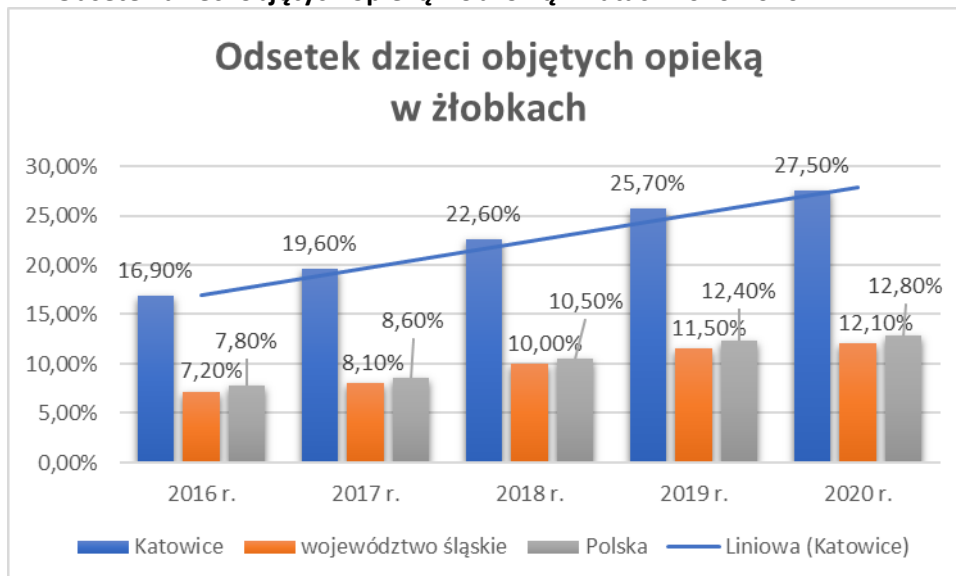
Wykres nr 1. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2016-2019 (dzieci w wieku 3-6 lat).

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Na terenie miasta Katowice usługi nad dziećmi w wieku do lat 3 świadczy Żłobek Miejski dysponujący 949 miejscami opieki i realizujący swoje usługi w 13 Oddziałach zlokalizowanych w różnych dzielnicach miasta oraz 44 placówki prywatne (w tym 42 żłobków niepublicznych i 2 kluby dziecięce) łącznie dysponujące 1 810 miejscami opieki. W 2020 r. dotację otrzymały, w całym roku kalendarzowym, łącznie 34 żłobki niepubliczne na łączną liczbę 1 389 miejsc opieki. W 2021 r. zabezpieczono w planie środki dla 39 żłobków niepublicznych na łączną liczbę 1 613 miejsc. Aktualnie zważywszy na nieliczną grupę oczekujących na przyjęcie do Żłobka Miejskiego oraz niepełne obsadzenie miejsc w żłobkach niepublicznych nie planuje się poszerzania żłobkowej bazy lokalowej w mieście Katowice.

Wykres nr 2. Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową w latach 2016-2020.

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

4.1.3. Prognoza zmian demograficznych - w kierunku depopulacji

Aktualne prognozy Głównego Urzędu Statystycznego dla Katowic wskazują na następującą dynamikę liczby mieszkańców miasta: w roku 2021 – 284 835 osób, w 2022 – 282 311, w 2027 – 269 228,

w 2040 roku – 233 446 i w 2050 roku – 208 112 osób. Wyniki przygotowanej przez GUS prognozy ludności do 2050 roku w Katowicach wskazują, iż będzie następował systematyczny spadek liczby ludności w całym prognozowanym okresie. Perspektywa zmniejszania się liczby ludności Katowic jest trwałym efektem negatywnych wskaźników przyrostu naturalnego oraz migracji. Poza systematycznym zmniejszaniem się liczby ludności Katowic, przewiduje się postępujący proces starzenia społeczeństwa. Wskutek tych zmian następował będzie wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym obniżaniu odsetka dzieci i młodzieży.

GUS przewiduje również utrzymywanie się w całym okresie prognozy ujemnego przyrostu naturalnego. Najniższe wartości przyrostu naturalnego w prognozowanym okresie szacuje się na rok 2035, kiedy to osiągnie wartość –1 950. Następnie przyrost naturalny będzie powoli wzrastał, osiągając do końca horyzontu prognozy tj. 2050 r. wartość - 1 572. W roku 2050 liczba żywych urodzeń ma wynieść 1 495, co stanowiłoby spadek o 33,4 % w stosunku do prognoz na koniec roku 2021, gdzie liczba żywych urodzeń ma wynieść 2 245. Również spadnie napływ i odpływ ludności w migracjach wewnętrznych na pobyt stały – napływ z 2 319 w 2021 r. do 1 961 w roku 2050, a odpływ z 3 150 w 2021 r. do 2 669 w 2050 r. W przypadku migracji zagranicznych na pobyt stały napływ ludności wzrośnie ze 154 osób w roku 2021 do 214 osób w roku 2050, natomiast odpływ będzie utrzymywał się na podobnym poziomie do końca prognozowanego okresu. Zarówno w przypadku migracji wewnętrznych, jak i zagranicznych szacuje się, iż saldo migracji do końca horyzontu prognozy, tj. do 2050 r. będzie ujemne.

Zgodnie z definicjami stosowanymi w statystyce publicznej **migracje wewnętrzne** to zmiany miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) w obrębie kraju, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy, w tym: - w przypadku gmin miejsko-wiejskich, - zmiany miejsca zamieszkania w obrębie gminy, - z terenów wiejskich na miejskie lub odwrotnie, natomiast **migracje zagraniczne** to wyjazdy za granicę i przyjazdy do kraju w celu osiedlenia się/zamieszkania na stałe lub na pobyt czasowy¹⁴.

Przewiduje się również, iż będzie się pogłębiał proces starzenia się społeczeństwa, czyli wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym spadku odsetka dzieci i młodzieży (w okresie do 2050 roku nastąpi wzrost odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym do 31,8% z 24,2% w roku 2021, natomiast odsetek dzieci i młodzieży spadnie z 14,5% w roku 2021 do 13% w roku 2050)¹⁵.

¹⁴ Słownik pojęć GUS (<https://stat.gov.pl/>)

¹⁵ GUS (<https://stat.gov.pl/>)

Analiza SWOT

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA W KATOWICACH	
<p style="text-align: center;">SILNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wzrost średniej długości życia mieszkańców. – Poprawa środowiskowych warunków dla zachowania zdrowego stylu życia i uprawiania rekreacji. – Dobra dostępność do placówek ochrony zdrowia i leczenia specjalistycznego. – Promowanie wartości zdrowego stylu życia i aktywizowanie mieszkańców do uprawiania rekreacji i amatorskiego sportu. – Program profilaktyki i promocji zdrowia dla miasta Katowice na lata 2021-2027. – Wzrastająca liczba dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. – Malejąca liczba urodzeń dzieci przez osoby niepełnoletnie oraz w związkach pozamałżeńskich. 	<p style="text-align: center;">SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dynamiczny proces starzenia się populacji miasta, wzmacniający obciążenie demograficzne środowisk zamieszkania. – Zwiększająca się liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. – Odptyw migracyjny ludności. – Spadek liczby urodzeń dzieci. – Spadek zawieranych małżeństw.
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wzrost świadomości procesów demograficznych jako wyzwań dla instytucji samorządowych i polityki społecznej. – Przemiany kulturowe w populacji związane z troską o jakość życia i wzmacnianie osobistych potencjałów zdrowia i dobrostanu społecznego. – Adaptowanie środowiska życiowego w mieszkaniach i w przestrzeniach publicznych do zmieniających się potrzeb mieszkańców miasta. – Programy badań profilaktycznych i promujących zdrowy styl życia adresowane szczególnie do dzieci oraz grup (z uwzględnieniem płci i wieku) zagrożonych chorobami cywilizacyjnymi. – Rozwijanie funkcjonalności (ścieżki rowerowe, miejsca aktywnej rekreacji, baseny, parki tematyczne) w infrastrukturze miasta i przestrzeni lokalnej. – Aktywizowanie mieszkańców do odpowiedzialności za jakość życia w przestrzeni miejskiej. – Ochrona dziecka w rodzinie (w tym w oparciu o formułę rodzicielstwa zastępczego) – Aktywne wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży, w szczególności przez instytucje szkolno-wychowawcze. 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wzrost udziału w populacji miasta osób niesamodzielnych, spowodowany demograficznym starzeniem się ludności. – Pogłębienie fazy regresywnego stanu zasobów demograficznych w rozwoju populacji miasta. – Osłabienie więzi i współpracy międzypokoleniowej w zapewnianiu bezpieczeństwa życiowego niesamodzielnym krewnym. – Spadek urodzeń w związkach małżeńskich i zrywanie zobowiązań opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców wobec małych dzieci. – Niewystarczające formy promowania dietności oraz odpowiedzialnego macierzyństwa i rodzicielstwa. – Ograniczenie oferty wsparcia ze względu na zagrożenie epidemiologiczne.

4.2. Problemy dotyczące rodziny

Miasto Katowice podejmuje liczne działania nakierowane na wsparcie rodziny. Przykładem mogą być programy, ukierunkowane na tę grupę mieszkańców Katowic: „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2023”¹⁶ oraz „Powiatowy Program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023”¹⁷

W roku 2020 w Katowicach zawarto 1 150 małżeństw. Daje to wskaźnik 3,9 małżeństw na tysiąc mieszkańców. W tym samym roku orzeczono 412 rozwodów, co z kolei daje 1,4 rozwodów na tysiąc mieszkańców Katowic. Rok 2020 był wyjątkowy ze względu na epidemię COVID-19, która mogła wpłynąć na liczbę rozwodów i zawieranych małżeństw. Dla porównania w roku 2019 zostało zawartych 1 548 małżeństw oraz orzeczono 569 rozwodów.

Tabela nr 4. Małżeństwa i rozwody na 1 000 mieszkańców w roku 2020

	Małżeństwa na 1 000 mieszkańców	Rozwody na 1 000 mieszkańców
Polska	3,8	1,3
Województwo śląskie	3,7	1,4
Podregion katowicki	3,9	1,5
Ruda Śląska	4,0	1,5
Mysłowice	3,6	1,9
Chorzów	4,2	1,4
Siemianowice Śląskie	3,4	1,5
Katowice	3,9	1,4
Sosnowiec	3,2	1,5
Świętochłowice	3,5	1,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Wskaźnik zawierania małżeństw na tysiąc mieszkańców w Katowicach w roku 2020 był wyższy od średniej krajowej oraz średniej dla województwa śląskiego. Był równy średniej dla podregionu katowickiego. Wśród wszystkich miast tego podregionu wyższy od Katowic wskaźnik zawierania małżeństw na tysiąc mieszkańców miały tylko Chorzów i Ruda Śląska.

Analiza dynamiki zmian tego wskaźnika w Katowicach w ciągu ostatnich pięciu lat pokazuje, iż w 2020 r. zmniejszyła się liczba zawieranych małżeństw. Tym samym aktywne działania nakierowane na wspieranie rodziny założone w SRPS na lata 2022-2027 są nadal w pełni zasadne. W latach 2016, 2017, 2019, 2020 wskaźnik ten dla Katowic był wyższy niż średnio w kraju, jak i w województwie śląskim.

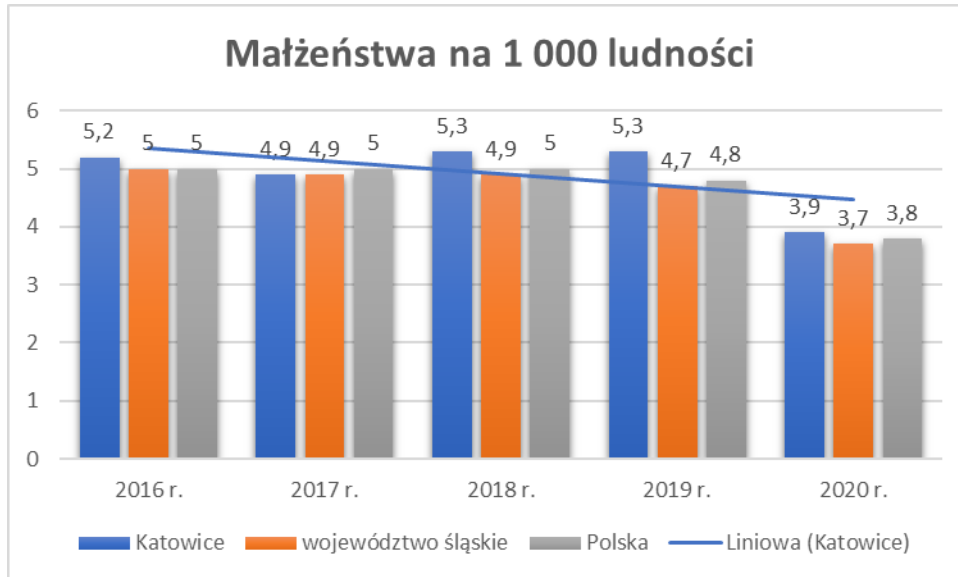
¹⁶ „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2023”

<https://bip.katowice.eu/Lists/Dokumenty/Attachments/122949/Sesja%20XXXIII-723-21.pdf>

¹⁷ „Powiatowy Program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021 – 2023”

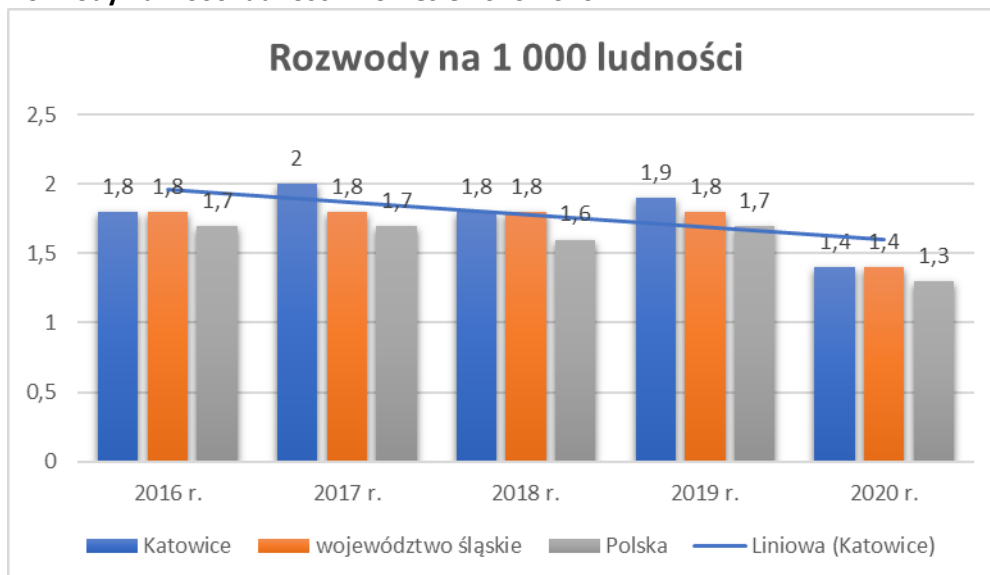
<https://bip.katowice.eu/Lists/Dokumenty/Attachments/122174/Sesja%20XXXI-669-21.pdf>

Wykres nr 3. Małżeństwa na 1 000 ludności w okresie 2016-2020

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

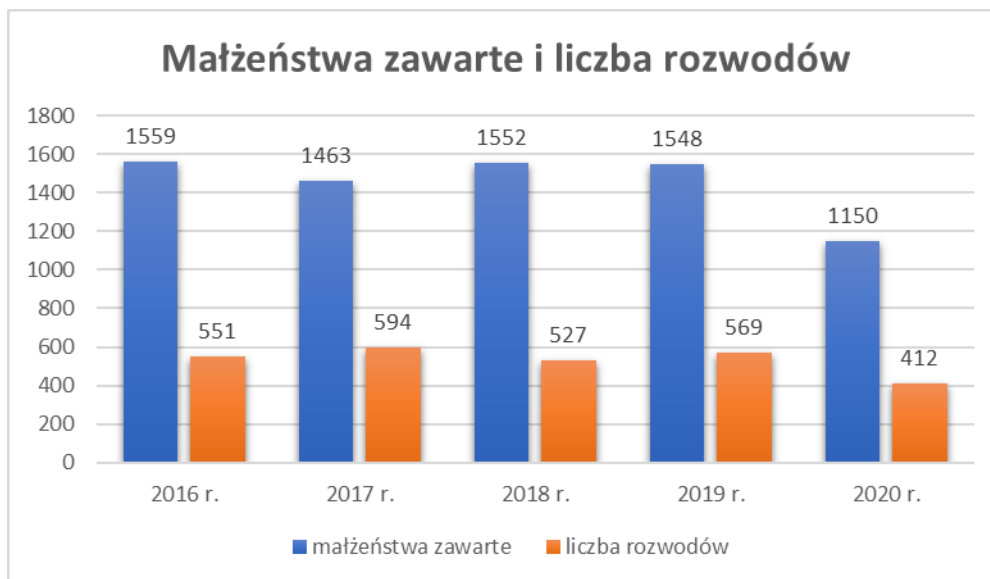
Wykres nr 4. Rozwody na 1 000 ludności w okresie 2016-2020

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Wskaźnik liczby rozwodów na tysiąc mieszkańców w roku 2020 był w Katowicach znacząco niższy niż w poprzednich latach. Podobnie wyglądała sytuacja w kraju i w województwie śląskim. Analiza tego wskaźnika w poprzednich latach wskazuje, że liczba rozwodów na 1000 ludności w Katowicach była nieznacznie wyższa lub równa jak średnia w województwie śląskim i wyższa niż w kraju. Wśród wszystkich miast podregionu katowickiego najwyższy wskaźnik rozwodów miały Mysłowice.

Wykres nr 5. Małżeństwa zawarte i liczby rozwodów w Katowicach w okresie 2016-2020

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

4.2.1. Materialne i niematerialne formy wspierania rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach

Podstawowe systemy dedykowane rodzinom korzystającym z pomocy społecznej, to system opieki nad dzieckiem, system wsparcia rodziny oraz system przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Każdy z nich, jak wskazują ich nazwy, koncentrują się na rodzinach, opierają się na czytelnych podstawach prawnych (ustawa o pomocy społecznej, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie), a funkcja koordynacyjna pomocy społecznej jest w nich regulowana przepisami prawa.

System kompleksowego wspierania rodzin w trudnej sytuacji życiowej obejmuje również formy pomocy nakierowane na inne grupy odbiorców. Ukształtowane w odniesieniu do innych zjawisk i problemów społecznych strategie wsparcia: kierowane do osób zaburzonych psychicznie i ich rodzin, a także do innych kategorii osób z niepełnosprawnościami (wsparcie dla rodzin z osobami z niepełnosprawnością fizyczną, z niepełnosprawnością intelektualną), strategie wsparcia wobec osób bezrobotnych i ich rodzin, wsparcie rodzin w kryzysie bezdomności i zagrożonych bezdomnością, opierają się na sieciowym współdziałaniu różnych podmiotów.

Udział rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach na przestrzeni lat 2016-2020 zmniejsza się. Pomocą Ośrodka zostało objętych w latach 2016-2020 mniej niż 10% ludności miasta (8,32% w 2016 roku, 8,28% w 2017 roku; 7,96% w 2018 roku, 7,93% w 2019 roku, 7,39 % w 2020 roku).

Na przestrzeni lat zmieniała się również główna przyczyna korzystania rodzin z pomocy Ośrodka. W dwóch ostatnich latach największa grupa rodzin korzystała z pomocy z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby. We wcześniejszych latach najczęściej rodzin korzystało z pomocy z powodu ubóstwa. Wśród częstych powodów trudnej sytuacji życiowej rodzin w dalszym ciągu znajdują się niepełnosprawność, bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Tabela nr 5. Najważniejsze powody korzystania przez rodziny z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach (w latach 2016-2020)

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin objętych pomocą				
	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Ubóstwo	3 758	3 290	2 306	1 467	1 281
Bezrobocie	2 737	2 308	1 746	1 319	1 140
Niepełnosprawność	2 467	2 440	2 305	2 213	2 042
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	2 389	2 250	2 023	1 804	1 551
Długotrwała lub ciężka choroba	1 979	2 137	2 224	2 442	2 313

Źródło: sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach (w okresie 2016-2020)

Udział rodzin przejawiających bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego z roku na rok maleje. W 2016 roku rodziny te stanowiły 25,8% ogółu rodzin korzystających z pomocy Ośrodka, w 2017 roku 24,7%, w 2018 roku 23,4%, w 2019 roku 21,2, a w 2020 r. 19,8%.

W strukturze wydatków na pomoc rodzinie w latach 2016-2020 dominowały wydatki na: świadczenia wychowawcze i dodatki wychowawcze oraz świadczenia rodzinne. W 2020 roku wydatki na świadczenia wychowawcze i dodatki wychowawcze stanowiły 57,72%, natomiast wydatki na świadczenia rodzinne stanowiły 10,89%.

Wydatki na pomoc materialną na bieżące potrzeby rodziny (udzielane są w szczególności w formie zasiłków stałych, okresowych oraz celowych) kształtowały się w latach 2016-2020 następująco: w 2020 roku pomoc w formie świadczeń dla 5 503 rodzin wyniosła 10 845 835,37 zł (2,48% wydatków MOPS na pomoc materialną), w 2019 roku pomoc w formie świadczeń dla 5 969 rodzin wyniosła 12 196 178,68 zł (3,34% wydatków MOPS na pomoc materialną), w 2018 roku pomoc w formie świadczeń dla 6 170 rodzin wyniosła 12 612 112,58 zł (4,33% wydatków MOPS na pomoc materialną), w 2017 roku pomoc w formie świadczeń dla 6 572 rodzin wyniosła 13 742 525,51 zł (4,84% wydatków MOPS na pomoc materialną), w 2016 roku pomoc w formie świadczeń dla 6 863 rodzin wyniosła 15 236 817,84 zł (6,11% wydatków MOPS na pomoc materialną).

Średnia wartość pomocy materialnej, udzielanej na bieżące potrzeby rodziny wyniosła: w 2020 roku 1 971 zł, w 2019 roku – 2 043 zł, w 2018 roku – 2 044 zł, w 2017 roku – 2 091 zł, a 2016 r. – 2 220 zł.

Pomoc niematerialna oferowana rodzinie, obejmowała:

- A. pracę socjalną (jeden z najważniejszych elementów wsparcia służb społecznych obejmujący pracę indywidualną, grupową oraz pracę ze społecznością lokalną, z której korzystają rodziny dysfunkcyjne i podstawowa usługa w systemie pieczy zastępczej, z której korzystają tzw. rodziny naturalne i rodziny objęte wsparciem w ramach systemu pieczy zastępczej oraz wychowankowie);
- B. opiekę nad dzieckiem poza rodziną naturalną, a precyzyjnie koszty utrzymania systemu pieczy zastępczej: koszty przygotowania i funkcjonowania rodzin zastępczych, koszty utrzymania specjalistów: koordynatorów pieczy zastępczej, koszty utrzymania dziecka oczekującego na umieszczenie w rodzinie zastępczej oraz koszty usamodzielnienia wychowanków opuszczających placówki i prowadzenia zinstytucjonalizowanych form pieczy zastępczej; koszty działalności asystentów rodziny;
- C. inne formy pomocy niematerialnej, poradnictwo specjalistyczne (realizowane za pomocą szerokiej gamy oddziaływań m.in. pomoc psychologiczna, pedagogiczna, poradnictwo zawodowe, mediacje, terapia indywidualna i grupowa, mediacje), asysta rodzina i inne usługi asystenckie z których mogą korzystać również rodziny (asystent osoby bezdomnej, asystent osoby z niepełnosprawnościami, streetworker),

wsparcie profilaktyczne i prewencyjne, w szczególności adresowane do dzieci, młodzieży i rodziców (w tym utrzymanie świetlic specjalistycznych i klubów młodzieżowych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach), pokrywanie kosztów dożywiania, finansowanie/dofinansowywanie wypoczynku dzieci i młodzieży w okresie letnim i zimowym, dofinansowywanie na wydatki szkolne, programy dla rodzin z dziećmi).

W okresie 2016-2020 koszt podstawowej usługi w systemie opieki nad dzieckiem i rodziną, jaką jest praca socjalna dla jednej rodziny korzystającej z pomocy Ośrodka na przestrzeni ostatnich lat systematycznie wzrastał. Koszt ten jest w największym stopniu uzależniony od skali/różnorodności problemów, z którymi się boryka osoba/rodzina, zasobów własnych i zasobów otoczenia osoby/rodziny oraz zakresu udzielonego (zwykle wysokospecjalistycznego) wsparcia. Zauważalny jest również niewielki (w porównaniu z kosztami pracy socjalnej) wzrost kosztów ponoszonych w związku ze wsparciem rodziny i pieczą zastępczą, szczególnie w zakresie wynagrodzenia i składek dla zawodowych rodzin zastępczych. Natomiast w zakresie kosztów związanych z opieką nad dzieckiem i rodziną widoczny jest spadek kosztów w przeliczeniu na rodzinę. Szczególnie duży spadek jest zauważalny w 2020 r. – jest to spowodowane ograniczeniami związanymi z epidemią COVID-19, w wyniku której nie odbywały się „zielone szkoły”, więc nie było dofinansowań do tego typu wyjazdów, drastycznie zmalały wydatki na dofinansowania do wypoczynku letniego dzieci oraz inicjatywy lokalne.

W systemie opieki nad dzieckiem i rodziną nadal dokonywała się korzystna dla rozwoju wysokospecjalistycznej, zindywidualizowanej pomocy pozafinansowej (pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego, usług asystenckich) i dla rodziny korzystającej z pomocy społecznej zmiana, polegająca na zwiększaniu kosztów pracy socjalnej adresowanej do jednej rodziny w latach 2016-2020. Spadek wartości pomocy materialnej adresowanej do rodzin jest widoczny w malejących wydatkach na bieżące potrzeby rodziny, natomiast wzrosły w 2020 roku koszty wsparcia rodziny i pieczy zastępczej w ww. okresie.

W związku z zarysowanymi tendencjami w systemie opieki nad dzieckiem i rodziną, priorytetowymi pozostają inwestycje miejskich instytucji wsparcia społecznego w działania o charakterze profilaktycznym i prewencyjnym. Znaczenie kontynuowania i rozszerzania działań o charakterze profilaktycznym i prewencyjnym dla wspierania rodzin korzystających z pomocy społecznej widać wyraźnie w kontekście zidentyfikowanych słabych stron pieczy zastępczej na poziomie województwa śląskiego¹⁸. Szczególnie ważne jest ich zróżnicowanie terytorialne (enklawy ubóstwa)¹⁹, różnice w dostępie do usług pomocy społecznej i wsparcia na poziomie nowych ról w systemie publicznych służb pomocy rodzinie, przeciążenie służb głównych wykonawców zadań i hierarchiczne struktury zamiast sieciowych (włączających współdziałanie podmiotów z różnych sektorów). Na osłabianie efektów wsparcia oddziałuje wiele czynników, jak: trudności w pracy z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy (złożoność, różnorodność problemów, opór części rodzin przed korzystaniem ze wsparcia z zewnątrz), niski odsetek dzieci z instytucjonalnych form pieczy zastępczej trafiających do adopcji i rodzinnych form pieczy, niewystarczająca liczba placówek specjalistyczno-terapeutycznych i prowadzących pracę podwórkową, wysoki odsetek wychowanków z instytucjonalnych form pieczy zastępczej niezakładających własnego gospodarstwa po usamodzielnieniu, trudności w pozyskiwaniu kandydatów na rodziców zastępczych, potrzeba zawiązywania na większą skalę rodzin wspierających, zbyt niska w stosunku do rosnących potrzeb złożoności problemów i długofalowości wsparcia liczba asystentów rodziny i koordynatorów pieczy.

4.2.2. Prognoza zmian w obszarze wsparcia rodziny

Katowice są miastem, w którym w ostatnich latach liczba zawieranych małżeństw na tysiąc ludności znajduje się na zbliżonym poziomie (z wyjątkiem roku 2020, w którym odnotowano spadek). Wskaźnik ten jest wyższy od średniej wartości w kraju i w województwie śląskim. Zmiana ta wskazuje na pozytywny trend w tym

¹⁸ M. Raclaw System pieczy zastępczej w województwie śląskim, maszynopis ekspertyzy przygotowanej dla ROPS Województwa Śląskiego.

¹⁹ Por. Wielowymiarowa analiza ubóstwa w województwie śląskim. Raport na podstawie danych zastanych w 2011 r., ROPS, Katowice 2013, http://rops-katowice.pl/dopobrania/dokumenty/2013.05.24_wielo.pdf, s. 97-98

zakresie w porównaniu do okresu 2012-2014, kiedy to liczba zawieranych małżeństw na tysiąc ludności była mniejsza niż w kraju i w województwie śląskim. Jednocześnie wyższy lub równy jak średnia w województwie śląskim i wyższy niż w kraju jest wskaźnik rozwodów na tysiąc ludności w okresie 2016-2020. W 2020 roku, podobnie jak miało to miejsce w przypadku małżeństw, odnotowano spadek tego wskaźnika (zarówno w Katowicach, jak i w województwie śląskim i w kraju).

W obszarze wsparcia rodziny Miasto Katowice realizuje programy: „Gminny program wspierania rodziny na lata 2021-2023” oraz „Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021-2023”.

Sytuacja w Katowicach jest korzystniejsza pod niektórymi względami w porównaniu z innymi miastami w województwie śląskim. Dotyczy to obecności dużej liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i asystentów rodziny, przygotowania do pełnienia funkcji i wspieranie rodzin zastępczych poprzez tworzone dla tych rodzin grupy wsparcia, prowadzenie pracy socjalnej ukierunkowanej na wspieranie rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, a także rozwoju niematerialnych, profilaktycznych i prewencyjnych usług w obszarze wsparcia dziecka i rodziny, takich jak świadczenie poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, świadczonego osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, zapewnienie psychoterapii indywidualnej, par i rodzin ukierunkowanej na niesienie pomocy członkom rodziny w celu ich lepszego funkcjonowania, prowadzenie mediacji rodzinnych w zakresie spraw związanych z funkcjonowaniem rodziny i potrzebami ich członków, zapewnienie wsparcia asystenta rodziny polegającego na systematycznym towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron rodziny, zasobów rodziny, zasobów lokalnych oraz instytucjonalnych, wsparcie rodzin poprzez objęcie dziecka opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego, działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka, wsparcie rodzin z dziećmi poprzez zapewnienie opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w Żłobku Miejskim oraz dotowanie miejsc w żłobkach niepublicznych, wspieranie rodzin oraz poprawa warunków ich życia poprzez realizację programu pn.: „*Katowicka Karta Mieszkańca*”.

Miasto Katowice podejmuje również liczne działania nakierowane na wspieranie edukacji, rozwoju dzieci i młodzieży, organizację wolnego czasu m.in. poprzez udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, zapewnienie miejsca w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych wszystkim chętnym mieszkańcom Miasta, zapewnienie kształcenia specjalnego w samorządowych jednostkach oświatowych dzieciom i młodzieży z wszelkimi niepełnosprawnościami oraz dostosowanie oferty szkolnictwa zawodowego do zapotrzebowania na rynku pracy, promowanie i wspieranie uzdolnionych uczniów, wzbogacanie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży, zagospodarowanie w okresie wakacyjnym czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez ich udział w imprezach i zajęciach organizowanych w ramach zimowego oraz letniego wypoczynku, wspieranie imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych dla mieszkańców miasta.

Do niekorzystnych tendencji rysujących się w mieście, w obszarze pieczy zastępczej, należą: trudności w pozyskaniu kandydatów do prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej. Pozyskanie wystarczającej liczby kandydatów, spełniających kryteria ustawowe oraz mających odpowiednie predyspozycje i motywacje do prowadzenia rodzinnej pieczy zastępczej w mieście Katowice, jest zatem stale niezbędne i stanowi główny kierunek działań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, który przy współpracy z Wydziałem Polityki Społecznej Urzędu Miasta Katowice regularnie prowadzi kampanię na rzecz rodzicielstwa zastępczego. Celem kampanii jest pozyskanie z grona mieszkańców Katowic kandydatów na rodziców zastępczych.

Analiza SWOT

POLITYKA SPOŁECZNA WOBEC RODZIN	
<p style="text-align: center;">SILNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Duża liczba podmiotów (instytucji/organizacji) pracujących na rzecz rodziny. – Rozbudowana oferta miasta na rzecz rodziny (dot. ilości, dostępności do oferty). – Rosnąca liczba tanich/bezpłatnych rozwiązań (projektów/programów/impres etc.) nakierowanych na wspieranie rodziny, przy wykorzystaniu potencjału społeczności lokalnej (m.in. programy aktywności lokalnej). – Duża liczba przedsięwzięć, rozbudowana oferta komercyjna (kultura, sport, edukacja) dostępna dla uboższych/wielodzietnych rodzin (m.in. dzięki Katowickiej Karcie Mieszkańca oraz Karcie Dużej Rodziny). – Rosnące doświadczenia w pozyskiwaniu środków UE (dot. zarówno organizacji pozarządowych jak i instytucji). – Ewolucja przestrzeni publicznej (parki, obiekty, infrastruktura, w tym komunikacja) akcentująca dostępność dla rodziny. – Duże zainteresowanie projektami w ramach Budżetu Obywatelskiego. 	<p style="text-align: center;">SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Niska partycypacja osób mających problemy w tworzeniu adekwatnych do ich potrzeb rozwiązań. – Wielopokoleniowe korzystanie z pomocy społecznej części rodzin zamieszkujących Katowice. – Niskie zaangażowanie części rodzin w poprawę swojej sytuacji (brak gotowości do wykorzystania potencjału podmiotów miejskich). – Wymagająca stałego rozwijania wymiana informacji w systemie między instytucjami dotycząca rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin z wieloma problemami. – Stereotypy kulturowe (postrzeganie roli kobiety i mężczyzny). – Skala partycypacji sektora pozarządowego w systemie.
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> – Środki zewnętrzne (w tym z UE) także w kontekście okresu programowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice na lata 2022-2027. – Wzrost liczby osób zaangażowanych w działania wolontaryjnej i pobudzanie społeczności lokalnej oraz współdziałania osób w organizacjach pozarządowych i instytucjach miejskich, które widzą potrzebę zmian i zaangażowania się w procesy wspierania rodziny i środowiskowe programy aktywizacji. – Rozbudowa wysokospecjalistycznych narzędzi/metod/form wsparcia rodzin przeżywających trudności (np. terapia środowiskowa). – Elastyczne dopasowywanie oferty pomocowej (w wymiarze merytorycznym i organizacyjnym) do obowiązujących regulacji dotyczących reżimu sanitarnego. 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> – Stereotypowe postrzeganie pomocy społecznej (mentalność ludzi, niechęć podsycana przekazem medialnym). – Rozwarstwienie społeczeństwa (aspekt finansowy i dystanse socjalne). – Liczne zagrożenia dla rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń dla dzieci i młodzieży (zagrożenia cywilizacyjne, w tym uzależnienia). – Ograniczenia w przekazie międzypokoleniowym. – Ewolucja modelu rodziny i roli rodziców (nastawienie na konsumpcjonizm, rozluźnienie więzi, zaburzone wzorce zachowań). – Ograniczenie oferty wsparcia ze względu na zagrożenie epidemiologiczne.

4.3. Problem bezrobocia

4.3.1. Diagnoza w obszarze rynku pracy

Na dzień 31 grudnia 2018 roku w Katowicach było zarejestrowanych ogółem 3 579 osób bezrobotnych, w tym 2 021 kobiety, które stanowiły 56,5% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Katowicach wynosiła na koniec grudnia 2018 r. 1,6%. Z ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych 476 osób posiadało prawo do zasiłku (13,3%).

Na dzień 31 grudnia 2019 roku w Katowicach było zarejestrowanych ogółem 2 233 osób bezrobotnych, w tym 1 155 kobiety, które stanowiły 51,7% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Katowicach wynosiła na koniec grudnia 2019 r. 1,0%. Z ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych 383 osoby posiadały prawo do zasiłku (17,2%).

Na dzień 31 grudnia 2020 roku w Katowicach było zarejestrowanych ogółem 3 798 osób bezrobotnych, w tym 1 988 kobiety, które stanowiły 52,3% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Katowicach wynosiła na koniec grudnia 2020 r. 1,7%. Z ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych 638 osób posiadało prawo do zasiłku (16,8%).

Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 roku liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się o 1 346 osób, tj. o 37,6% w odniesieniu do analogicznego okresu 2018 r. Natomiast według stanu na dzień 31 grudnia 2020 roku liczba osób bezrobotnych zwiększyła się o 1 565 osób, tj. o 70,1% w odniesieniu do analogicznego okresu 2019 r.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. zmniejszyła się liczba bezrobotnych uprawnionych do pobierania zasiłku o 93 osoby, tj. o 19,5% w odniesieniu do analogicznego okresu 2018 r. Natomiast według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. zwiększyła się liczba bezrobotnych uprawnionych do pobierania zasiłku o 255 osób, tj. o 66,6% w odniesieniu do analogicznego okresu 2019 r.

Tabela nr 6. Bezrobotni zarejestrowani wg kryterium wieku oraz wykształcenia na koniec 2018 r., 2019 r. oraz 2020 r.

Cechy społeczne:	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych 2018 rok		Liczba zarejestrowanych bezrobotnych 2019 rok		Liczba zarejestrowanych bezrobotnych 2020 rok	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
Wiek						
18-24	268	208	175	113	341	196
25-34	883	638	555	370	997	627
35-44	884	543	557	317	1031	596
45-54	732	359	476	221	736	357
55-59	505	273	265	134	435	212
60 lat i więcej	307	0	205	0	258	0
Wykształcenie						
Wyższe	698	411	530	302	896	543
Policealne i średnie zawodowe	720	447	477	270	854	454
Średnie ogólnokształcące	358	226	226	140	429	258
Zasadnicze zawodowe	756	343	397	155	695	282
Gimnazjalne i poniżej	1047	594	603	288	924	451

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach

Według stanu na koniec grudnia 2018 r. najwyższy udział procentowy na poziomie 49,4% w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby w wieku mobilnym, tj. między 25. a 44.

rokiem życia (1 767 osób). Na wysokim poziomie 20,5%, tj. 732 osób, utrzymywała się również liczba zarejestrowanych bezrobotnych w przedziale wiekowym 45 – 54.

Na koniec grudnia 2019 r. najwyższy udział procentowy w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły ponownie osoby w wieku mobilnym, tj. między 25. a 44. r.ż., liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w przedziale wiekowym 25 – 44 lata zmalała o 655 osób, tj. o 37,1%. Zmniejszeniu uległ również wskaźnik dynamiki zmian w grupie osób bezrobotnych w przedziale wiekowym 45 – 54 lata, jednak dalej ta grupa osób stanowiła duży udział procentowy. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w tej grupie wiekowej według stanu dzień 31 grudnia 2018 r. zmalała o 256 osób w odniesieniu do analogicznego okresu 2018 r.

Na koniec grudnia 2020 r. najwyższy udział procentowy w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły ponownie osoby w wieku mobilnym, tj. między 25. a 44. r.ż., liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w przedziale wiekowym 25 – 44 lata zwiększyła się o 916 osób, tj. o 82,4%. Zwiększeniu uległ również wskaźnik dynamiki zmian w grupie osób bezrobotnych w przedziale wiekowym 45 – 54 lata, dalej ta grupa osób stanowiła duży udział procentowy. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w tej grupie wiekowej według stanu dzień 31 grudnia 2020 r. zwiększyła się o 260 osób w odniesieniu do analogicznego okresu 2019 r.

W ciągu ostatnich trzech lat nie ulegała zmianie struktura wieku zarejestrowanych bezrobotnych (dane na koniec roku).

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach przeważały osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej. Udział osób bezrobotnych z najniższym wykształceniem w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych kształtował się na poziomie 29,3% (1 047 osób). Na poziomie 21,1% utrzymywała się liczba osób zarejestrowanych z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Stosunkowo duży udział na poziomie 20,1% stanowiły osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach przeważały osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej. Udział osób bezrobotnych z najniższym wykształceniem w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych kształtował się na poziomie 27% (603 osoby). Na poziomie 23,7% utrzymywała się liczba osób zarejestrowanych z wykształceniem wyższym. Stosunkowo duży udział na poziomie 21,4% stanowiły osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym.

Analiza rynku pracy w Katowicach wskazuje, że podobna tendencja w zakresie struktury zarejestrowanych bezrobotnych według kryterium poziomu wykształcenia utrzymywała się w roku 2020. Według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach przeważały osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej. Udział osób bezrobotnych z najniższym wykształceniem w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych kształtował się na poziomie 24,3% (924 osoby). Na poziomie 23,6% utrzymywała się liczba osób zarejestrowanych z wykształceniem wyższym. Stosunkowo duży udział na poziomie 22,5% stanowiły osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym.

Analizując zmiany struktury wykształcenia zarejestrowanych bezrobotnych w ciągu ostatnich trzech lat należy zauważyć, że najwyższy udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej. W latach 2019-2020 zauważalny jest wzrost liczby osób z wykształceniem wyższym i policealnym.

Tabela nr 7. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy na koniec 2018 r., 2019 r. oraz 2020 r.

wyszczególnienie	liczba zarejestrowanych stan na dzień 31 grudnia 2018 r.		Procentowy udział kobiet w ogólnej liczbie zarejestrowanych
	ogółem	kobiety	
Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy	2 963	1 709	57,7%
Osoby do 30. roku życia, w tym: <i>osoby do 25. roku życia</i>	704 268	529 208	75,1% 77,6%
Długotrwale bezrobotne	1 973	1 160	58,8%
Osoby powyżej 50. roku życia	1 198	460	38,4%
Osoby korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej	182	107	58,8%
Osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia	596	559	93,8%
Osoby posiadające co najmniej jedno dziecko z niepełnosprawnościami do 18. roku życia	4	4	100,0%
Osoby z niepełnosprawnościami	245	109	44,5%

wyszczególnienie	liczba zarejestrowanych stan na dzień 31 grudnia 2019 r.		Procentowy udział kobiet w ogólnej liczbie zarejestrowanych
	ogółem	kobiety	
Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy	1 660	879	53,0%
Osoby do 30. roku życia, w tym: <i>osoby do 25. roku życia</i>	439 175	291 113	66,3% 64,6%
Długotrwale bezrobotne	867	469	54,1%
Osoby powyżej 50. roku życia	717	254	35,4%
Osoby korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej	30	12	40,0%
Osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia	310	285	91,9%
Osoby posiadające co najmniej jedno dziecko z niepełnosprawnościami do 18. roku życia	3	3	100,0%
Osoby z niepełnosprawnościami	186	71	38,2%

wyszczególnienie	liczba zarejestrowanych stan na dzień 31 grudnia 2020 r.		Procentowy udział kobiet w ogólnej liczbie zarejestrowanych
	ogółem	kobiety	
Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy	2712	1459	53,8%
Osoby do 30. roku życia, w tym: <i>osoby do 25. roku życia</i>	833 341	511 196	61,3% 57,5%
Długotrwale bezrobotne	1242	685	55,2%
Osoby powyżej 50. roku życia	1066	397	37,2%
Osoby korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej	0	0	0,0%
Osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia	476	422	88,7%
Osoby posiadające co najmniej jedno dziecko z niepełnosprawnościami do 18. roku życia	2	2	100,0%
Osoby z niepełnosprawnościami	191	85	44,5%

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach

Biorąc pod uwagę kategorie osób bezrobotnych w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach na koniec grudnia 2018 r., 2019 r. i 2020 r. dominowały osoby długotrwale bezrobotne, których udział procentowy kształtował się na poziomie 55,1% (1 973 osoby) w 2018 r., 38,8% (867 osób) w 2019 r. oraz 55,2% (1 242 osoby) w 2020 r.

Według stanu na koniec grudnia 2018 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych do 25. roku życia wynosiła 268 osób, co stanowiło 7,5 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Na koniec grudnia 2019 r. w tej kategorii osób bezrobotnych odnotowano spadek liczby zarejestrowanych o 93 osoby, tj. o 34,7%. Na koniec grudnia 2020 r. w tej kategorii osób bezrobotnych odnotowano wzrost liczby zarejestrowanych o 166 osób, tj. o 94,9%.

Osób bezrobotnych w wieku powyżej 50. roku życia zarejestrowanych było 1 198 osób według stanu na koniec grudnia 2018 r. Osoby w tej kategorii wiekowej stanowiły 33,5% ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Na koniec grudnia 2019 r. wśród osób bezrobotnych w wieku powyżej 50. roku życia odnotowano spadek liczby zarejestrowanych o 481 osób, tj. o 40,2%. Na koniec grudnia 2020 r. wśród osób bezrobotnych w wieku powyżej 50. roku życia odnotowano wzrost liczby zarejestrowanych o 349 osób, tj. o 48,7%.

Analiza procentowego udziału wybranych kategorii osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy wśród ogółu rejestrowanych bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Katowicach w ciągu ostatnich trzech lat, wskazuje na utrzymywanie się najwyższego odsetka osób długotrwale bezrobotnych.

Najmniej liczną grupę stanowiły osoby bezrobotne z niepełnosprawnościami. Na koniec grudnia 2018 r. w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach zarejestrowanych było 245 osób, które stanowiły 6,8% ogółu bezrobotnych. Na koniec grudnia 2019 r. liczba osób bezrobotnych z niepełnosprawnościami zmniejszyła się do 186 osób. Na koniec grudnia 2020 r. liczba osób bezrobotnych z niepełnosprawnościami zwiększyła się do 191 osób.

W latach 2018-2019 bezwzględna liczba bezrobotnych objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach miała tendencję spadkową.

Ważnym wskaźnikiem sytuacji na rynku pracy w Katowicach jest dynamika napływu i odpływu bezrobotnych. W roku 2018 zarejestrowanych zostało 7 096 osób bezrobotnych, w tym 3 574 kobiety. W tym samym okresie wyłączono z ewidencji 8 254 osoby, w tym 4 189 kobiet. W roku 2019 zarejestrowanych zostało 6 245 osób bezrobotnych, w tym 3 119 kobiet. W tym samym okresie wyłączono z ewidencji 7 591 osób, w tym 3 885 kobiet. W roku 2020 zarejestrowanych zostało 5 523 osób bezrobotnych, w tym 2 815 kobiet. W tym samym okresie wyłączono z ewidencji 3 995 osób, w tym 1 982 kobiet.

Tabela nr 8. Napływ i odpływ bezrobotnych w latach 2018, 2019 i 2020

Rok 2018	Osoby zarejestrowane w m-cu sprawozdawczym		Osoby wyłączone z ewidencji w m-cu sprawozdawczym		Wskaźnik	
					Dynamiki	
					(w porównaniu do miesiąca poprzedniego)	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	napływ	odpływ
styczeń	801	399	615	319	26,50%	-13,60%
luty	629	298	588	282	-21,50%	-4,40%
marzec	572	261	851	450	-9,10%	44,70%
kwiecień	573	296	817	375	0,20%	-4,00%
maj	534	262	749	367	-6,80%	-8,30%
czerwiec	526	256	745	368	-1,50%	-0,50%
lipiec	570	315	698	349	8,40%	-6,30%
sierpień	576	290	651	332	1,10%	-6,70%
wrzesień	638	340	637	351	10,80%	-2,20%
październik	596	294	689	375	-6,60%	8,20%
listopad	594	303	613	315	-0,30%	-11,00%
grudzień	487	260	601	306	-18,00%	-2,00%
Ogółem	7 096	3 574	8 254	4 189	-----	-----

Rok 2019	Osoby zarejestrowane w m-cu sprawozdawczym		Osoby wyłączone z ewidencji w m-cu sprawozdawczym		Wskaźnik	
					Dynamiki	
					(w porównaniu do miesiąca poprzedniego)	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	napływ	odpływ
styczeń	664	324	433	208	36,30%	-28,0%
Luty	504	239	478	269	-24,10%	10,40%
marzec	603	318	625	302	19,60%	30,80%
kwiecień	450	235	641	340	-25,40%	2,60%
maj	444	213	713	237	-1,30%	11,20%
czerwiec	417	201	630	309	-6,10%	-11,60%
lipiec	485	266	901	506	16,30%	43,0%
sierpień	498	260	826	478	2,70%	-8,30%

wrzesień	556	272	684	373	11,60%	-17,20%
październik	586	308	657	351	5,40%	-3,90%
listopad	642	319	512	266	9,60%	-22,10%
grudzień	396	164	491	246	-38,30%	-4,10%
Ogółem	6 245	3 119	7 591	3 885	-----	-----

Rok 2020	Osoby zarejestrowane w m-cu sprawozdawczym		Osoby wyłączone z ewidencji w m-cu sprawozdawczym		Wskaźnik	
					Dynamiki	
					(w porównaniu do miesiąca poprzedniego)	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	napiływ	odpływ
styczeń	624	308	394	192	57,60%	-19,8%
Luty	567	275	412	193	-9,10%	4,60%
marzec	372	171	488	235	-34,40%	18,40%
kwiecień	429	223	182	84	15,30%	-62,70%
maj	515	251	157	63	20,00%	-13,70%
czerwiec	402	211	268	148	-21,90%	70,70%
lipiec	372	196	374	183	-7,50%	39,60%
sierpień	417	216	313	162	12,10%	-16,30%
wrzesień	569	295	425	221	36,50%	35,80%
październik	482	257	366	193	-15,30%	-13,90%
listopad	375	194	306	168	22,20%	-16,40%
grudzień	399	218	273	140	6,40%	-10,80%
Ogółem	5 523	2 815	3 958	1 982	-----	-----

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach

Tabela nr 9. Liczba ofert pracy w latach 2018, 2019 i 2020

Miesiąc	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
styczeń	2 485	1 923	2 122
Luty	1 703	907	1 250
Marzec	1 312	1 178	730
kwiecień	1 564	1 715	646
maj	1 349	1 196	741
czerwiec	1 399	1 048	618
lipiec	2 080	1 766	827
sierpień	1 335	1 072	1 142
wrzesień	1 416	1 351	1 369
październik	1 479	1 413	2 298

listopad	1 085	799	1 139
grudzień	891	2 313	888
Ogółem	18 098	16 681	13 770

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach

Tabela nr 10. Stopa bezrobocia w latach 2018, 2019 i 2020

Rok	Stopa bezrobocia
2016	2,8%
2017	2,2%
2018	1,6%
2019	1,0%
2020	1,7%

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Katowicach

W roku 2020 w Katowicach odnotowano wzrost stopy bezrobocia o 0,7 punktu procentowego w stosunku do roku 2019, natomiast w skali kraju o 1 punkt procentowy. W całym województwie śląskim to jednak Katowice utrzymują się od wielu lat na pierwszym miejscu jako miasto o najniższej stopie rejestrowanego bezrobocia.

Na rynku pracy w Katowicach obserwuje się tendencję wzrostową w zakresie liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych oraz stopy bezrobocia. Przedłużające się ograniczenia funkcjonowania przedsiębiorstw wynikające z pandemii Covid-19 nie pozostały bez wpływu na rynek pracy. Wzrost liczby bezrobotnych w ciągu ostatniego roku to skutek m.in. lockdownu przedsiębiorstw, który spowodował zamknięcie firm w newralgicznych branżach, takich jak: gastronomia, hotelarstwo, turystyka oraz służące poprawie kondycji fizycznej.

W stosunku do roku 2019 nastąpił wzrost zarówno liczby osób bezrobotnych pozostających w ewidencji urzędu, jak również stopy bezrobocia.

Od marca 2020 r., z uwagi na sytuację epidemiczną w kraju, pracodawcy stopniowo ograniczali swoją działalność, w związku z tym liczba ofert pracy uległa zmniejszeniu. Sytuacja wymusiła również ograniczenia w zakresie aktywizacji zawodowej zarejestrowanych osób bezrobotnych. Realizowane były, w miarę możliwości, zadania związane z utrzymywaniem kontaktów z partnerami rynku pracy oraz z osobami bezrobotnymi. Pośrednicy pracy i doradcy zawodowi promowali usługi urzędu pracodawcom, którzy zdecydowali się na prowadzenie rekrutacji w okresie pandemii. Doradcy klienta na bieżąco przekazywali również osobom poszukującym pracy informacje o aktualnych ofertach, drogą telefoniczną bądź mailową.

Od połowy 2020 r. zaobserwowano systematyczny wzrost ofert pracy, w związku z tym, na szerszą skalę prowadzone były działania aktywizacyjne, związane z kierowaniem osób bezrobotnych do pracy oraz do odbycia stażu u pracodawcy.

W ciągu ostatnich pięciu lat wśród największych miast wojewódzkich w Polsce, najniższy poziom stopy bezrobocia odnotowano w Poznaniu, Warszawie, Katowicach, Wrocławiu i Sopocie.

Na koniec 2016 roku Katowice były na drugim miejscu w Polsce, równolegle z Warszawą i Wrocławiem, pod względem najniższej stopy bezrobocia rejestrowanego, w tym: Poznań 1,9%, Katowice, Warszawa i Wrocław 2,8%, Sopot 2,9%.

Na koniec 2017 roku Katowice były na trzecim miejscu w Polsce, równolegle z Wrocławiem, pod względem najniższej stopy bezrobocia rejestrowanego, w tym: Poznań 1,4%, Sopot i Warszawa 2,0%, Katowice i Wrocław 2,2%.

Na koniec 2018 roku Katowice były na trzecim miejscu w Polsce pod względem najniższej stopy bezrobocia rejestrowanego, w tym: Poznań 1,2%, Warszawa 1,5%, Katowice 1,6% oraz Sopot i Wrocław 1,8%.

Na koniec 2019 roku Katowice były na pierwszym miejscu w Polsce pod względem najniższej stopy bezrobocia rejestrowanego, w tym: Katowice 1,0%, Poznań 1,1%, Warszawa 1,3%, Sopot 1,4% i Wrocław 1,6%.

Na koniec 2020 roku Katowice były na pierwszym miejscu w Polsce pod względem najniższej stopy bezrobocia rejestrowanego, w tym: Katowice 1,7%, Warszawa 1,8%, Poznań 2,0%, Wrocław i Sopot 2,4%.

4.3.2. Prognoza

Na rynek pracy w Katowicach mają wpływ zarówno zewnętrzne uwarunkowania ekonomiczne, jak i wewnętrzne, między innymi ekonomiczna sytuacja samego miasta. Czynniki, które w istotny sposób określają także funkcjonowanie rynku pracy w mieście, są jego położenie, wewnętrzna i zewnętrzna infrastruktura komunikacyjna, rola polityczno-administracyjna oraz funkcjonowanie instytucji rynku pracy. Katowice utrzymują się od wielu lat na pozycji lidera w województwie śląskim jako miasto o najniższej stopie rejestrowanego bezrobocia. Korzystna sytuacja na rynku pracy wynika z różnorodnej oferty pomocowej kierowanej do osób bezrobotnych, aplikowania o środki z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz krajowe środki publiczne z przeznaczeniem na aktywizację zawodową.

Na sytuację na rynku pracy w Katowicach istotny wpływ będzie oczywiście miała sytuacja ekonomiczna kraju. Wewnętrznymi czynnikami mającymi wpływ na rozwój lokalnego rynku pracy jest dobre położenie miasta oraz dobra infrastruktura komunikacyjna. W najbliższym okresie pozytywnie oddziaływać może także dostępność do środków Unii Europejskiej.

Na sytuację na rynku pracy w Katowicach istotny wpływ będzie miała również trwająca pandemia wirusa Covid-19, która wymusiła konieczność łączenia dotychczasowych zadań statutowych z nowymi zadaniami wymagającymi ogromnego zaangażowania w zakresie wsparcia przedsiębiorców w ramach tarczy antykryzysowej.

Ze względu na ograniczenia związane z pandemią znacznie zmodyfikowany został sposób funkcjonowania urzędu zwłaszcza w zakresie szerszego stosowania nowoczesnych technik teleinformatycznych dostosowanych do konieczności pracy zdalnej, ale także komunikowania się z klientami drogą e-mailową, telefoniczną i online. Naszym celem jest utrzymanie ciągłego kontaktu z klientami i efektywne świadczenie pomocy osobom bezrobotnym i przedsiębiorcom w znacznie zmienionych pandemią warunkach. Jednocześnie cały czas szukamy nowych rozwiązań, które moglibyśmy zaadaptować do potrzeb realizacji wyzwań, które niesie dynamicznie zmieniająca się sytuacja na rynku pracy.

Analiza SWOT

SYTUACJA BEZROBOTNYCH W KATOWICACH	
<p style="text-align: center;">SILNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rozbudowana oferta pomocowa adresowana do bezrobotnych. – Instytucje i organizacje pozyskujące środki na aktywizację zawodową. – Dobra sytuacja na rynku pracy, m.in. wyrażająca się niską stopą bezrobocia. – Duża liczba uczelni i szkół, w tym oferujących nisko kosztowe/bezpłatne kierunki kształcenia. – Duża liczba pracodawców, przedsiębiorstw/instytucji. – Rozbudowany system dróg i komunikacji publicznej zwiększający mobilność osób na rynku pracy. – Rosnąca liczba osób z wykształceniem wyższym. 	<p style="text-align: center;">SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Niedostosowane do potrzeb lokalnego rynku pracy kwalifikacje części osób bezrobotnych. – Spadek aktywności zawodowej spowodowany uzależnieniem od systemu świadczeń z pomocy społecznej. – Dziedziczone bezrobocie, wyuczona bezradność i niska motywacja do podejmowania legalnej pracy. – Ograniczenia zdrowotne utrudniające podejmowanie zatrudnienia.
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> – Powstawanie nowych miejsc pracy. – Rozwój gospodarczy miasta. – Dostępność środków Unii Europejskiej. – Regionalny, krajowy i europejski rynek pracy umożliwiający zatrudnienie. – Dalsza ewolucja programów kształcenia pozwalająca lepiej dopasować je do potrzeb pracodawców. – Dalsza rozbudowa oferty instytucji publicznych organizacji i podmiotów komercyjnych nakierowana na wspieranie osób na rynku pracy. – Dalszy rozwój podmiotów ekonomii społecznej. 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> – Częste zmiany prawa, luki prawne, brak przepisów wykonawczych. – Emigracja młodych i wykształconych pracowników. – Rozwój „szarej strefy”. – Trwająca epidemia wirusa Covid-19

4.4. Problemy związane z uzależnieniami

4.4.1. Leczenie osób uzależnionych od alkoholu

Wykres nr 6. Chorzy leczeni w jednostkach lecznictwa ambulatoryjnego w Katowicach z powodu zaburzeń spowodowanych nadużywaniem alkoholu ogółem w latach 2015-2019 (sprawozdanie MZ-15)

Źródło: dane Oddziału Analiz i Statystyki Medycznej w Wydziale Nadzoru nad Systemem Opieki Zdrowotnej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego

Liczba pacjentów leczonych w jednostkach lecznictwa ambulatoryjnego w Katowicach, ze względu na zaburzenia spowodowane używaniem alkoholu, malała sukcesywnie od 2015 do 2019 roku. W roku 2019 w stosunku do 2018 roku liczba leczonych ogółem spadła o 2,5% (a w stosunku do 2015 roku o 15,7%), natomiast leczonych po raz pierwszy w 2019 roku spadła w stosunku do roku 2018 o 26%.

4.4.2. Leczenie osób uzależnionych od innych niż alkohol środków psychoaktywnych

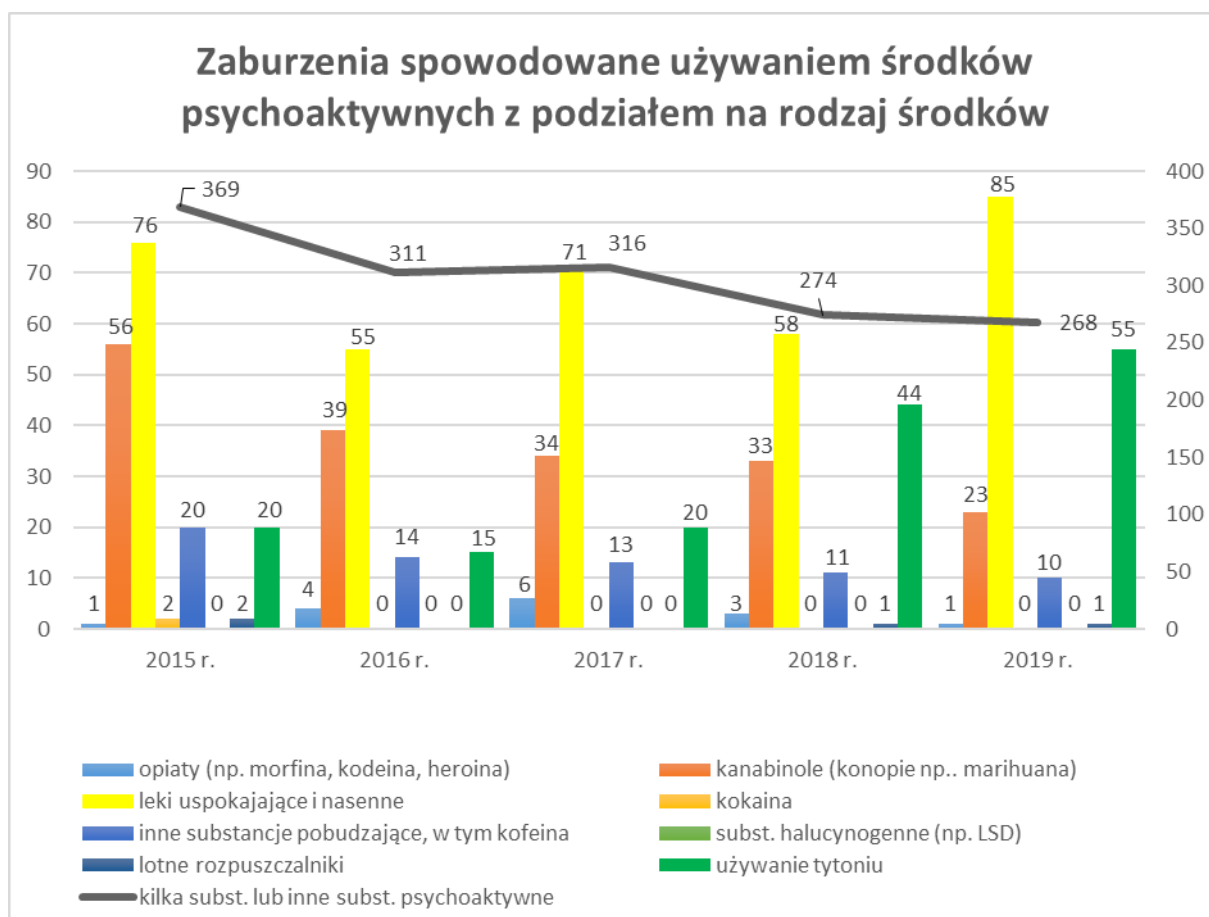
Wykres nr 7. Chorzy leczeni w jednostkach lecznictwa ambulatoryjnego w Katowicach z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych (innych niż alkohol) w latach 2015-2019 (sprawozdanie MZ-15)

Źródło: dane Oddziału Analiz i Statystyki Medycznej w Wydziale Nadzoru nad Systemem Opieki Zdrowotnej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego

Liczba pacjentów leczonych w jednostkach lecznictwa ambulatoryjnego z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych była w ciągu ostatnich 4 lat najwyższa w 2015 roku, natomiast w latach 2016-2019 utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Największy spadek liczby pacjentów nastąpił w 2016 roku w stosunku do 2015 roku: leczonych ogółem o 22,5%, a leczonych po raz pierwszy o 34,5%. W 2019 roku odnotowano nieznaczny wzrost leczonych ogółem, natomiast spadek o 29,5% leczonych po raz pierwszy.

Wykres nr 8. Rodzaje środków psychoaktywnych (innych niż alkohol) u chorych leczonych w jednostkach lecznictwa ambulatoryjnego w Katowicach w latach 2015-2019 (sprawozdanie MZ-15)

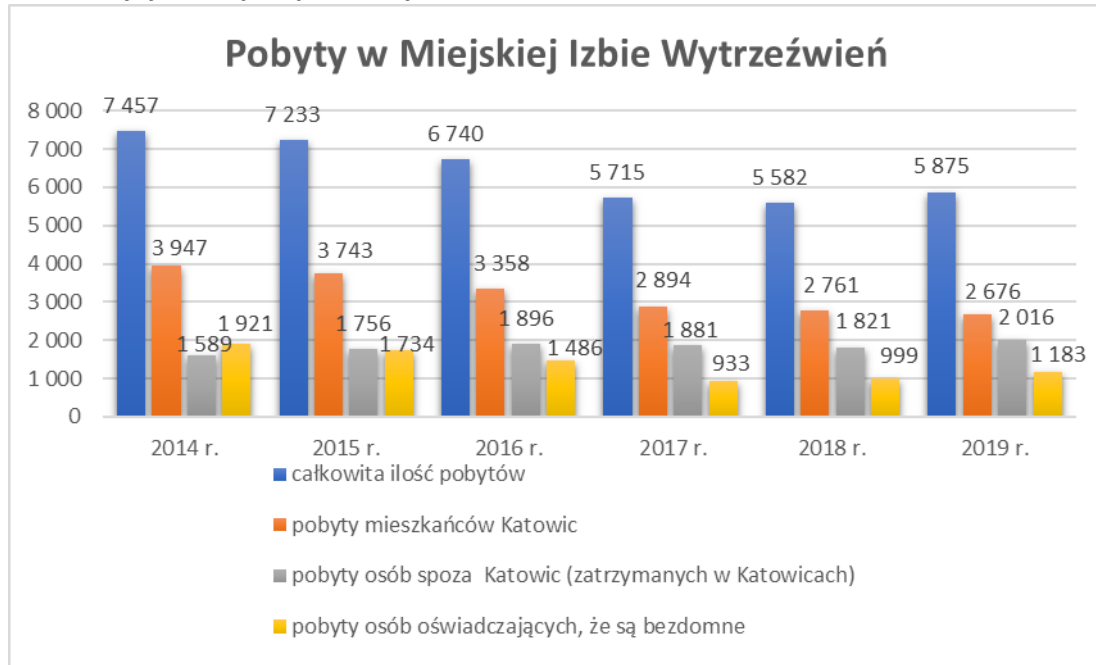

Źródło: dane Wydziału Zdrowia Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego

Wykres pokazuje jakie rodzaje substancji psychoaktywnych stwierdzano jako zażywane przez osoby leczone ambulatoryjnie w Katowicach. Zdecydowanie najczęściej było to równocześnie kilka substancji psychoaktywnych lub inne niesklasyfikowane substancje. Kolejnymi grupami substancji psychoaktywnych najczęściej zażywanych były leki uspokajające i nasenne oraz marihuana. Warto odnotować, że w zakresie pierwszej z wymienionych grup substancji psychoaktywnych odnotowano w 2018 roku znaczący spadek liczby pacjentów w porównaniu do poprzednich kilku lat, w stosunku do 2017 roku o 13,3%, a w 2019 roku w stosunku do 2018 spadł o 2,2%. Natomiast w zakresie zażywania leków uspokajających i nasennych odnotowano w 2018 roku spadek liczby pacjentów w stosunku do 2017 roku o 18,3%. Natomiast w 2019 roku nastąpił znaczący wzrost w tej kategorii środków psychoaktywnych, bo w stosunku do 2018 roku aż o 46,5%.

4.4.3. Działania podejmowane wobec osób, które z powodu nadużywania alkoholu powodują zagrożenie bezpieczeństwa swojego i innych, zakłócają spokój i porządek publiczny lub są źródłem różnych problemów w najbliższym otoczeniu.

Wykres nr 9. Pobyty w Miejskiej Izbie Wyrzeźwień

Źródło: dane Miejskiej Izby Wyrzeźwień

Analiza liczby przyjęć osób do wyrzeźwienia w Miejskiej Izbie Wyrzeźwień na przestrzeni ostatnich 5 lat wykazuje regularną tendencję spadkową w zakresie:

- ogólnej ilości pobytych (w 2015 roku spadek w stosunku do roku 2014 o 3%, w 2016 roku spadek w stosunku do roku 2015 o 7,3%, w 2017 roku spadek w stosunku do roku 2016 o 4,7%, w 2018 roku spadek w stosunku do 2017 roku o 2,4%),
- pobytych mieszkańców Katowic (w 2015 roku spadek w stosunku do roku 2014 o 5,17%, w 2016 roku spadek w stosunku do roku 2015 o 10,29%, w 2017 roku spadek w stosunku do roku 2016 o 13,7%, w 2018 roku spadek w stosunku do 2017 roku o 4,6%),
- pobytych osób deklarujących się jako bezdomni (w 2015 roku spadek w stosunku do roku 2014 o 9,74%, natomiast w 2016 roku spadek w stosunku do roku 2015 o 14,3% oraz w 2017 roku spadek w stosunku do roku 2016 o 37,2%; jedynie w 2018 roku w stosunku do 2017 roku nastąpił wzrost w tym zakresie o 6,2%).

Wzrost liczby pobytych w Miejskiej Izbie Wyrzeźwień dotyczy jedynie osób spoza Katowic - w 2017 roku wzrost w stosunku do roku 2016 o 12,6%, a w stosunku do 2014 roku aż o 43,6%; jedynie w 2018 roku w stosunku do 2017 roku nastąpił spadek w tym zakresie o 6,27%. Może to wynikać z coraz większej ilości atrakcyjnych wydarzeń i imprez (np. koncerty sylwestrowe), które przyciągają widzów i uczestników z całej Polski.

Natomiast w 2019 roku w stosunku do 2018 roku nastąpił wzrost następujących kategorii:

- całkowita liczba pobytych (o 5,2%),
- liczba pobytych osób nie będących mieszkańcami Katowic, ale przywiezionych z terenu Katowic (o 10,7%),
- pobyty osób deklarujących się jako bezdomni (o 18,4%).

Wykres nr 10. Zobowiązanie do leczenia odwykowego – procedura prowadzona przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Źródło: dane Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Liczba wniosków o zobowiązanie do leczenia odwykowego wpływających do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2014-2016 oraz 2018 utrzymywała się na bardzo zbliżonym poziomie, natomiast w 2017 roku wzrosła o około 22% w stosunku do pozostałych lat. W dwóch kolejnych latach, a zwłaszcza w roku ubiegłym nastąpił spadek do zbliżonej ilości wniosków. Wynika to głównie z tego, że wiele osób wobec których wszczęto w 2017 roku procedurę o zobowiązanie do leczenia odwykowego została skierowana na leczenie odwykowe przez Sąd Rejonowy lub podjęła samodzielnie leczenie i jest stale (zwykle raz w miesiącu) monitorowana przez Zespół ds. Leczenia Odwykowego Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Sprawy przekazywane są do Sądu Rejonowego, gdy osoby wobec których złożono wnioski do Komisji nie podejmują dobrowolnie leczenia odwykowego lub je przerywają.

4.4.4. Pomoc dla rodzin osób uzależnionych

Wykres nr 11. Liczba osób, które otrzymywały pomoc Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach w Katowicach ze względu na problemy alkoholowe w latach 2013-2019

Źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach

Liczba osób korzystających z pomocy MOPS na przestrzeni ostatnich 7 lat stopniowo maleje. Procentowy udział osób/rodzin z problemem alkoholowym w ogólnej liczbie klientów MOPS utrzymywał się w latach 2013-2019 na zbliżonym poziomie i wynosił nieznacznie ponad 4%; natomiast w 2019 roku wyraźnie spadł o prawie 1 punkt procentowy.

4.4.5. Prognoza i nowe wyzwania

Biorąc pod uwagę tendencje demograficzne istotnym wyzwaniem dla polityki w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych w mieście, będzie rosnąca grupa osób starszych uzależnionych od alkoholu oraz pijących ryzykownie. Nowym zjawiskiem jest także rozszerzanie i pogłębianie się uzależnień behawioralnych, w tym zwłaszcza związanych z Internetem.

Katowice w obszarze uzależnień od środków psychoaktywnych dysponują dobrą infrastrukturą instytucjonalną i doświadczonymi organizacjami pozarządowymi, które wspólnie tworzą systemem leczniczo-terapeutyczny, wraz z rehabilitacją społeczną po zakończonym leczeniu osób uzależnionych.

Miasto realizuje corocznie „Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii”, który pozwala na konsekwentne kontynuowanie sprawdzonych oddziaływań profilaktycznych. W ramach tego programu, uchwalanego corocznie przez Radę Miasta Katowice, prowadzone jest szerokie spektrum oddziaływań, na które składają się m.in.:

- rozbudowane oddziaływania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży,
- procedura zobowiązania do leczenia odwykowego,
- wsparcie dla organizacji pozarządowych działających w obszarze profilaktyki uzależnień oraz motywowania oraz utrwalania trzeźwości osób uzależnionych oraz integracji ich rodzin,
- specyficzne programy terapeutyczne dla osób z dysfunkcjami w sferze poznawczej,
- pomoc dla osób ulegających przemocy domowej, najczęściej ze strony osób uzależnionych.

W niewystarczającym zakresie dostępna jest oferta terapeutyczna dla młodzieży zagrożonej lub uzależnionej od alkoholu i innych środków psychoaktywnych.

Analiza SWOT

ZAPOBIEGANIE UZALEŻNIENIOM W KATOWICACH	
<p style="text-align: center;">SILNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none">– Dostępność pomocy terapeutycznej dla osób (pełnoletnich) uzależnionych od alkoholu– Rozbudowany system grup samopomocowych dla od osób uzależnionych od alkoholu oraz osób współuzależnionych (grupy AA, Al-Anon, stowarzyszenia trzeźwościowe).– Rozbudowane oddziaływania profilaktyczne wobec dzieci i młodzieży (w zakresie profilaktyki I i II rzędowej).– Stabilny system finansowania miejskich programów profilaktyki uzależnień (ustawowo określone źródło finansowania).	<p style="text-align: center;">SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none">– Niewystarczająca oferta terapeutyczna dla dzieci i młodzieży zażywającej środki psychoaktywne oraz uzależnionych od Internetu.
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none">– Dalsza rozbudowa oferty wysokospecjalistycznego wsparcia dla osób z problemem uzależnień i ich rodzin.	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none">– Zły stan psychiczny osób pozostających w izolacji społecznej w związku z przepisami sanitarno-epidemiologicznymi wynikającymi z epidemii Covid-19, co bardzo często może przekładać się na próbę redukcji stresu za pomocą środków psychoaktywnych.– Wzrost różnorodności uzależnień generujących inne negatywne zjawiska społeczne.

4.5. Problem niepełnosprawności

Najnowszym dokumentem dotyczącym problemu niepełnosprawności, który ustanawia całościowe ramy polityki krajowej na rzecz osób z niepełnosprawnościami, jest opublikowana w dniu 25.02.2021 r. Uchwała nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu „**Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030**”. Celem głównym ww. Strategii jest włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, a tym samym zagwarantowanie im praw określonych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku w dniu 13 grudnia 2006 r. W ww. Strategii wyodrębnionych zostało 8 obszarów priorytetowych:

1. niezależne życie,
2. dostępność,
3. edukacja,
4. praca,
5. warunki życia i ochrona socjalna,
6. zdrowie,
7. budowanie świadomości,
8. koordynacja.

Komplementarne działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami to jedno z celów strategicznych władz Katowic, które zmierzają w swej polityce społecznej do zaktywizowania wszystkich grup społecznych, w tym osób z niepełnosprawnościami. Działania nakierowane na poprawę jakości życia oraz aktywizację osób z niepełnosprawnościami zostały ujęte w „Miejskim programie działań na rzecz osób niepełnosprawnych - Katowice bez barier”.

Szacuje się, że liczba mieszkańców z niepełnosprawnościami w mieście może wynosić około 33 tys. osób. Są to jednak dane szacunkowe opracowane na podstawie danych GUS (liczba mieszkańców Katowic w 2020 r., procentu osób z niepełnosprawnościami w Polsce w stosunku do ogółu ludności wg danych ze spisu powszechnego w 2011 r.)

Trudności w określeniu aktualnej liczby osób z niepełnosprawnościami zamieszkującymi w Katowicach wynikają z braku jednolitego systemu orzecznictwa o niepełnosprawności. Orzecznictwo w Polsce realizowane jest w ramach trzech systemów, tj.: orzecznictwa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, orzecznictwa w powiatowych zespołach do spraw orzekania o niepełnosprawności, orzecznictwa branżowego (Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, orzecznictwo resortowe, gdzie określa się całkowitą bądź częściową niezdolność do pracy). W efekcie o niepełnosprawności orzeka się w niezależnych od siebie instytucjach, które nie współpracują ze sobą z uwagi na brak rozwiązań systemowych, stąd trudności z pozyskaniem danych.

Niepełna wiedza o strukturze populacji ogranicza możliwości oceny konsekwencji niepełnej sprawności dla osoby, dla funkcjonowania rodziny i konsekwencji dla środowiska zamieszkania oraz dla społeczności lokalnych.

4.5.1. Niepełnosprawność dorosłych i dzieci

Z uwagi na wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze demograficznej miasta (18,8% w 2006 roku, 21,2% w 2011 roku, 26,8% w 2020 r.) wzrasta również liczba osób z niepełnosprawnościami, których naruszona sprawność organizmu wynika z wieku i schorzeń charakterystycznych dla tej grupy wiekowej.

Jak wynika z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach w okresie 2016-2020 wydano łącznie 22 208 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, w stosunku do osób powyżej 16. roku życia. W strukturze orzeczeń Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Katowicach w okresie 2016-2020 najwięcej dotyczy orzeczeń o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności – stanowiły one ok. 43% wszystkich wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (do 2006 roku 41,1%, do 2011 roku orzeczenia te stanowiły 38,4% wydanych decyzji). Orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności stanowią ok. 36% wszystkich wydanych orzeczeń, natomiast orzeczenia o lekkim stopniu

niepełnosprawności stanowią ok. 21% wydanych orzeczeń (do 2006 roku stanowiły one 31,2%, w latach 2007-2011 - 25,5% ogólnej liczby orzeczeń).

Jak wynika z analizy danych pozyskanych z Elektronicznego Krajowego Systemu Monitorowania i Orzekania o Niepełnosprawności (SI EKSMOoN) wśród obowiązujących orzeczeń wydanych w okresie 2016-2020 ok. 54% orzeczeń wydano w stosunku do kobiet, natomiast w stosunku do mężczyzn wydano 46% orzeczeń o stopniu niepełnosprawności. Ponadto biorąc pod uwagę wiek osób orzekanych, największą grupę stanowią osoby mające 60 lat i więcej, które stanowią ok. 57 % obowiązujących orzeczeń wydanych w okresie 2016-2020.

Można zauważyć, iż zmienia się poziom wykształcenia osób z niepełnosprawnością orzekaną po 16. roku życia – widoczna jest pozytywna tendencja: maleje liczba osób z niepełnosprawnościami nieprzygotowanych do podjęcia jakiegokolwiek zatrudnienia. W okresie 2016-2020 wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym legitymowało się zaledwie ok. 16% wszystkich orzeczonych (w okresie 1999-2006 roku 35%, w latach 2007-2011 niemal 25%).

Wśród obowiązujących orzeczeń wydanych w okresie 2016-2020, do głównych przyczyn niepełnosprawności wśród osób powyżej 16. roku życia należały: schorzenia narządów ruchu (ok. 27%), następnie choroby układu oddechowego i krążenia (ok. 23%) oraz schorzenia neurologiczne (ok. 16%). Przy czym należy mieć na uwadze, iż orzeczenie może zostać wydane z uwzględnieniem więcej niż jednej przyczyny niepełnosprawności (nie więcej niż 3 symbole schorzeń) jeśli w porównywalnym stopniu wpływają na zaburzenie funkcji organizmu.

Jak wynika z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach w okresie 2016-2020 wydano łącznie 2 916 orzeczeń o niepełnosprawności, w stosunku do osób poniżej 16. roku życia.

Wśród obowiązujących orzeczeń wydanych w okresie 2016-2020, do głównych przyczyn niepełnosprawności wśród dzieci poniżej 16. roku życia należały: choroby neurologiczne (ok. 23%), następnie zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu (ok. 18%), a na trzecim miejscu całościowe zaburzenia rozwojowe (ok. 17%). W porównaniu z okresem 2007-2011 również na pierwszym miejscu znajdowały się choroby neurologiczne (ok. 20%), natomiast na drugim miejscu znajdowały się choroby psychiczne (ok. 12%), a na trzecim – inne, w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego (11,05%). W okresie 2002-2006 wśród przyczyn niepełnosprawności u dzieci dominowały choroby układu oddechowego i krążenia. Przy czym należy mieć na uwadze, iż orzeczenie może zostać wydane z uwzględnieniem więcej niż jednej przyczyny niepełnosprawności (nie więcej niż 3 symbole schorzeń), jeśli w porównywalnym stopniu wpływają na zaburzenie funkcji organizmu.

W latach 2016-2020 liczba orzeczeń oraz orzeczone stopnie niepełnosprawności wśród dorosłych i dzieci kształtowały się następująco:

Tabela nr 11. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności dzieci oraz orzeczone stopnie niepełnosprawności wśród dorosłych w latach 2016-2020

Rok / stopień niepełnosprawności	Lekki	Umiarkowany	Znaczny	Niepełnosprawność dzieci
2016	1 007	2 001	1 439	530
2017	931	1 954	1 284	491
2018	917	1 971	1 644	601
2019	964	1 994	1 968	625
2020	750	1 716	1 668	669

Źródło: sprawozdania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach (2016-2020)

Rok 2020 był rokiem trudnym do przewidzenia oraz nieharmonijnym z uwagi na sytuację epidemiologiczną w Polsce. Wprowadzone zostały przepisy o szczególnych rozwiązaniach związanych z Covid-19, w których automatycznie przedłużono ważność orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wydanych na czas określony - na okres 60 dni od czasu zakończenia stanu epidemii lub zagrożenia epidemicznego, tym samym utrzymano możliwości korzystania z ulg i uprawnień na podstawie przedłużonego orzeczenia. Powyższe uregulowania miały na celu zabezpieczenie praw osób z niepełnosprawnościami w trakcie trwania stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego i miały bezpośredni wpływ na liczbę realizowanych spraw.

Liczba osób, którym udzielono świadczeń pielęgnacyjnych w latach 2016-2020 przedstawiała się następująco:

Tabela nr 12. Liczba osób korzystających ze świadczeń pielęgnacyjnych w latach 2016-2020

Rok / rodzaj świadczenia	Zasiłki pielęgnacyjne	Świadczenia pielęgnacyjne	Specjalne zasiłki opiekuńcze
2016	6 623 (153 zł)	573 (1 300 zł)	88 (520 zł)
2017	6 405 (153 zł)	587 (1 406 zł)	92 (520 zł)
2018	6 411 (do 31 października - 153 zł, od 1 listopada – 184,42 zł)	703 (1 477 zł)	105 (do 31 października - 520 zł, od 1 listopada – 620 zł)
2019	6 587 (do 31 października – 184,42 zł od 1 listopada – 215,84 zł)	726 (1 583 zł)	98 (620 zł)
2020	6 549 (215,84 zł)	753 (1 830 zł)	71 (620 zł)

Źródło: sprawozdania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach (2016-2020)

W roku 2016 zasiłek dla rodzin na kształcenie i rehabilitację dziecka niepełnosprawnego otrzymało z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach 652 dzieci, w 2017 roku 623, w 2018 roku 782, w 2019 roku 701, a w 2020 roku 642 dzieci.

W roku szkolnym 2020/2021 na terenie miasta Katowice działało 61 samodzielnych przedszkoli oraz 18 przedszkoli w zespołach szkolno-przedszkolnych i zespołach szkół i placówek, w tym 1 przedszkole specjalne, dla których organem prowadzącym jest miasto Katowice. Wychowaniem przedszkolnym objętych zostało 7 435 wychowanków, uczęszczających do 330 oddziałów przedszkolnych, w tym 16 wychowanków w przedszkolu specjalnym. Ponadto 235 dzieci uczęszczało do 11 oddziałów przedszkolnych, funkcjonujących w szkołach podstawowych, w tym 1 oddział przedszkolny w szkole przyszpitalnej. Łącznie wychowaniem przedszkolnym objęto 7 670 dzieci, co stanowi 77,13% dzieci w wieku od 3 do 6 lat, zameldowanych na pobyt stały lub czasowy w mieście Katowice.

Miasto jest organem prowadzącym dla 46 szkół podstawowych ogólnodostępnych. W roku szkolnym 2020/2021 do szkół podstawowych prowadzonych przez miasto Katowice, uczęszczało 16 770 uczniów w 825 oddziałach. Na terenie miasta Katowice funkcjonowały 32 jednostki organizujące szkolnictwo ponadpodstawowe:

- 18 liceów ogólnokształcących, w tym: 1 liceum z oddziałami integracyjnymi, 1 liceum dla dorosłych, 1 liceum specjalne dla niesłyszących i słabo słyszących, 1 liceum ogólnokształcące w zespole szkół przyszpitalnych,
- 18 techników, w tym: 1 technikum z oddziałami specjalnymi, 1 technikum specjalne dla niesłyszących i słabo słyszących,

- 12 branżowych szkół I stopnia, w tym: 2 branżowe szkoły I stopnia specjalne, z czego 1 dla niesłyszących i słabo słyszących,
- 9 branżowych szkół II stopnia, w tym: 1 z oddziałami specjalnymi,
- 1 szkoła przysposabiająca do pracy,
- 9 szkół policealnych, w tym: 1 dla niesłyszących i słabo słyszących.

Do szkół ponadpodstawowych w roku szkolnym 2020/2021 uczęszczało 11 271 uczniów pobierając naukę w 458 oddziałach, w tym: do szkół specjalnych 198 uczniów, uczących się w 37 oddziałach oraz 10 uczniów w 3 oddziałach szkół policealnych.

W zakresie szkolnictwa specjalnego na terenie miasta Katowice funkcjonowały w roku szkolnym 2020/2021:

- 3 zespoły szkół specjalnych
- 6 szkół podstawowych specjalnych.

W szkołach podstawowych i ponadpodstawowych specjalnych oraz w szkołach ogólnodostępnych z oddziałami specjalnymi, z oddziałami integracyjnymi, utworzonych zostało 307 oddziałów specjalnych, integracyjnych, do których uczęszczało 3 372 uczniów.

Miasto Katowice prowadziło 15 jednostek z oddziałami integracyjnymi, w tym:

- 8 przedszkoli,
- 8 szkół podstawowych,
- 1 liceum ogólnokształcące.

W szkołach podstawowych z oddziałami integracyjnymi w roku szkolnym 2020/2021 funkcjonowały 73 oddziały integracyjne. Do oddziałów integracyjnych w szkołach podstawowych uczęszczało 1 207 uczniów, z czego 337 posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. W IX Liceum Ogólnokształcącym z Oddziałami Integracyjnymi, wchodzącym w skład Zespołu Szkół Nr 3 w Katowicach utworzone zostały 4 oddziały, do których uczęszczało 59 uczniów, z czego 22 z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego.

4.5.2. Osoby z niepełnosprawnościami na rynku pracy

Na koniec grudnia 2020 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Katowicach zarejestrowane były ogółem 232 osoby z niepełnosprawnościami, w tym 191 osób bezrobotnych (w tym 85 kobiet) oraz 41 osób poszukujących pracy i nie pozostających w zatrudnieniu (w tym 10 kobiet).

Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach na koniec grudnia 2020 r. dysponował 22 wolnymi miejscami pracy dla osób z niepełnosprawnościami, natomiast w roku 2020 wszystkich ofert pracy dla osób z niepełnosprawnościami Urząd pozyskał 318. Wśród ofert pracy dominowały oferty na stanowisko pracownika ochrony, pracownika porządkowego/osoby sprzątającej, pracownika pralni. Z usług pośrednictwa pracy w 2020 r. skorzystało ogółem 310 zarejestrowanych osób. Wydano skierowania do pracy 70 osobom. Zorganizowano 1 giełdę pracy na stanowisko kucharza, na którą zostały skierowane dwie osoby.

W wyniku realizacji zadań zaplanowanych w ramach pośrednictwa pracy, zatrudnienie podjęło 107 osób z niepełnosprawnościami, w tym 70 osób w wyniku wydanych skierowań. W 2020 r. w odniesieniu do 2019 r. odnotowano wzrost wskaźnika zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami o 17,11%.

W ciągu ostatnich trzech lat liczba zarejestrowanych osób z niepełnosprawnościami bezrobotnych utrzymywała się na porównywalnym poziomie.

4.5.3. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami na terenie miasta

Ze sprawozdania z realizacji „Programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2020 r.” wynika, iż na terenie miasta w 2020 r. działało około 40 organizacji pozarządowych świadczących pomoc na rzecz osób z niepełnosprawnościami, których działalność była finansowana lub dofinansowywana przez Miasto Katowice. Wśród nich są zarówno organizacje działające lokalnie (Katowicki Związek Inwalidów Ruchu, Śląskie Stowarzyszenie „Ad Vitam Dignam”, Stowarzyszenie Działające na Rzecz Osób Chorych Psychiczenie i ich Rodzin „Przystań”, Śląskie Stowarzyszenie Pomocy

Dzieciom Specjalnej Troski i Osobom z Upośledzeniem Umysłowym Oddział ODRODZENIE, Śląskie Centrum Edukacji i Rehabilitacji „ARTERIA”), jak i o zasięgu ogólnopolskim (np. Caritas), a także oddziały organizacji ogólnopolskich skupiających osoby z określonym rodzajem niepełnosprawności (np. Polski Związek Niewidomych). 15 organizacji prowadzi różnego rodzaju placówki i ośrodki dla osób z niepełnosprawnościami wspierane finansowo i pozafinansowo przez Miasto Katowice.

4.5.4. Prognoza

Dysponowanie niepełnymi danymi dotyczącymi liczby osób z orzeczonym stopniem niepełnosprawności i orzeczoną niezdolnością do pracy rzutuje na trudności w tworzeniu pełnej mapy zjawiska niepełnej sprawności w Katowicach, utrudnia sformułowanie prognoz co do potencjalnych kierunków ewolucji problemu.

Z prowadzonych uprzednio diagnoz problemów osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin oraz z danych statystycznych wynika, że odpowiedź na potrzeby zapewnienia opieki w środowisku zamieszkania oraz wsparcie w opiece rodziny i przygotowanie infrastruktury wsparcia dla starszych osób z niepełnosprawnościami staje się coraz pilniejszym problemem do rozwiązania. Konieczne jest wprowadzenie na szerszą skalę nowych form wsparcia w postaci przedsiębiorstw społecznych (ułatwiających odnalezienie się na rynku pracy osób z niepełną sprawnością), dalszego wspierania rodzin w kształceniu i rehabilitacji dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami i kontynuowania wspierania procesów integracji organizacji pozarządowych działających na rzecz osób i rodzin doświadczających konsekwencji niepełnej sprawności oraz wspierania współpracy międzysektorowej.

Analiza SWOT

SYTUACJA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI W KATOWICACH	
<p style="text-align: center;">SILNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rozbudowana oferta wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami. – Aktywny udział licznych i dobrze zorganizowanych, prężnie działających organizacji pozarządowych w tworzeniu i wdrażaniu oferty wsparcia nakierowanej na wspieranie osób z niepełnosprawnościami. – Rzecznictwo interesów (działalność Pełnomocnika Prezydenta ds. Osób z Niepełnosprawnościami oraz Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych w Katowicach). – Doświadczenia wynikające z Miejskiego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych - „Katowice bez barier” (szczególnie Projekt nr 8). 	<p style="text-align: center;">SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Fragmentaryczność ciągów komunikacyjnych ograniczających możliwości korzystania z przestrzeni publicznej przez osoby z niepełnosprawnościami. – Niedostateczne zaangażowanie instytucji i organizacji pozarządowych w integrowanie wsparcia na rzecz osób i rodzin doświadczających skutków niepełnej sprawności. – Brak kompleksowej informacji dotyczącej osób z niepełnosprawnościami (z uwzględnieniem różnych systemów orzekania). – Niski udział osób z niepełnosprawnościami w rynku pracy.
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> – Szkolenie profesjonalistów i wolontariuszy w zakresie wsparcia i opieki. – Uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w ocenie projektów i programów do nich adresowanych. – Poprawa współpracy instytucji i organizacji pozarządowych działających w mieście na polu niepełnosprawności. – Wdrażanie technicznych/organizacyjnych rozwiązań usprawniających funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami, komunikowanie się/wymianę informacji (w tym w oparciu o nowe technologie). – Postępy w medycynie, rozwój nowych technologii, rozbudowa infrastruktury pozwalające na powrót do pełnej/większej sprawności osób z niepełnosprawnościami. – Rosnący wpływ kampanii informacyjnych, działań edukacyjnych nakierowanych na prewencję, profilaktykę i podnoszenie bezpieczeństwa np. pracowników rzutujący na zmniejszenie się liczby osób z niepełnosprawnościami. – Powstawanie zakładów pracy chronionej. – Uwarunkowania prawne zwiększające dostępność osobom ze specjalnymi potrzebami (szczególnie osobom z niepełnosprawnościami) do usług i infrastruktury społecznej np. ustawa „o dostępności”. 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> – Niewystarczająco rozwinięty system reintegracji społecznej i zawodowej. – Niewystarczająco rozwinięty system profilaktyki i prewencji. – Braki w infrastrukturze wsparcia (np. niewystarczająca liczba oznakowań dla osób niewidomych i niedowidzących, ograniczenia związane z transportem i ciągami komunikacyjnymi). – Obecność barier społecznych jako negatywnych stereotypów i uprzedzeń (np. w środowisku pracodawców, stygmatyzowanie osób i rodzin w środowisku zamieszkania). – Bierność osób z niepełnosprawnościami w poprawie własnej sytuacji. – Brak miejsc opiekuńczo-mieszkalnych dla osób z niepełnosprawnościami, niezdolnych do samodzielnej egzystencji po stracie rodzica/opiekuna.

4.6. Problem bezdomności

4.6.1. Diagnoza problemów bezdomności w Katowicach

Bezdomność jest jednym z najpoważniejszych zagrożeń socjalnych w życiu człowieka, naruszającym podstawy jego bytu i załamującym sens jego istnienia. Stanowi sytuację, w której zostaje naruszone postrzeganie samego siebie, utraty poczucia własnej godności, jest więc ludzkim dramatem. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, w wyniku dokonywanych analiz zjawiska osób dotkniętych kryzysem bezdomności, w tym badania skali zjawiska, w 2016 roku notował 850 osób pozostających w kryzysie bezdomności, w 2017 roku 776, w 2018 roku korzystały z tego tytułu 684 osoby, w 2019 roku 646 osób, w 2020 roku 653 osób. Średni miesięczny koszt programu przeciwdziałania bezdomności w roku 2020 kształtował się w granicach 460 złotych na osobę, w roku 2019 był to koszt około 430 złotych. Dane liczbowe osób pozostających w kryzysie bezdomności podane za lata 2016 - 2020, pochodzą z „rejestrowanej bezdomności”, czyli dotyczą osób w kryzysie bezdomności, które korzystały ze świadczeń pomocy społecznej, nie obejmują natomiast tzw. „ukrytej bezdomności” czyli osób nie korzystających ze świadczeń pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, przebywających w pomieszczeniach niemieszkalnych takich jak np. kanały, altanki, strychy, piwnice, ogródki działkowe, laski i parki.

Do charakterystycznych cech profilu osób w kryzysie bezdomności można zaliczyć:

- zdecydowanie częściej bezdomność mężczyzn niż kobiet,
- duża liczba osób pozostających w kryzysie bezdomności cechuje się uzależnieniem od środków psychoaktywnych,
- zdecydowana większość osób w kryzysie bezdomności legitymuje się wykształceniem podstawowym lub zawodowym,
- tak wśród kobiet, jak i wśród mężczyzn, zdecydowanie przeważają osoby rozwiedzione i w separacji,
- duży odsetek osób cechuje się posiadaniem stopnia niepełnosprawności oraz złym stanem zdrowia, w tym również w obszarze zdrowia psychicznego.

Mając na uwadze złożoność problemów osób dotkniętych kryzysem bezdomności, najpoważniejszą potrzebą osób w kryzysie bezdomności staje się konieczność działań dostosowanych do miasta Katowice, wdrażania narzędzi przeciwdziałających zjawisku bezdomności w oparciu o opracowane i sprawdzone standardy pracy z osobami dotkniętymi kryzysem bezdomności w obszarze mieszkalnictwa, edukacji, zdrowia, streetworkingu.

4.6.2. System przeciwdziałania bezdomności w mieście Katowice

Podstawą działań prowadzonych wobec osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych bezdomnością jest trzyetapowy system wsparcia skierowany do osób korzystających z ośrodków wsparcia, z możliwością „wejścia” do systemu osoby przebywającej w skupiskach osób w kryzysie bezdomności.

Etap I i II, to zapewnienie schronienia i innych potrzeb na elementarnym poziomie w ogrzewalni, noclegowni oraz poprzez usługę asystenta osoby bezdomnej. Etap III, przy współpracy osoby w kryzysie bezdomności, prowadzi do pobytu osoby w Schronisku dla Bezdomnych Mężczyzn lub Schronisku dla Bezdomnych Kobiet i Kobiet z Dziećmi. Pracownicy Schronisk prowadzą ze wszystkimi mieszkańcami szeroko zakrojoną pracę socjalną, nastawioną na rozwiązywanie indywidualnych problemów, a ponadto prowadzą poradnictwo psychologiczne, konsultacje indywidualne oraz grupowe formy pracy socjalnej. W Schroniskach prowadzi się m.in. trening umiejętności społecznych niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania z chwilą opuszczenia Schroniska i otrzymania mieszkania, uczy się w praktyce oszczędnego gospodarowania mediami, współżycia w środowisku sąsiedzkim.

Ze sprawozdania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach za 2020 rok wynika, że Dział ds. Osób Bezdomnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach prowadził regularne akcje informacyjne i działania interwencyjne w skupiskach osób w kryzysie bezdomności, przebywających

poza ośrodkami wsparcia. Pracownicy socjalni przeprowadzili 167 wizyt i interwencji w różnych skupiskach osób w kryzysie bezdomności. Prowadzone były przez pracowników socjalnych oraz pracowników katowickiej Straży Miejskiej stałe objazdy miejsc pobytu osób w kryzysie bezdomności (w okresie od stycznia do lutego 2020 roku objazdy odbywały się 3 razy w tygodniu, od marca do listopada 2020 roku odbywały się 2 razy w tygodniu, w grudniu 2020 roku odbywały się one ponownie 3 razy w tygodniu). Dział prowadzi intensywną pracę socjalną z osobami deklarującymi gotowość do współpracy w zakresie rozwiązywania swoich problemów, w szczególności opracowywano wraz z osobami w kryzysie bezdomności indywidualne programy wychodzenia z bezdomności oraz przyznawano pomoc zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. W okresie od stycznia do grudnia 2020 roku objęto tego rodzaju pomocą 473 osoby w kryzysie bezdomności.

Istniejący system wsparcia jest przykładem funkcjonowania lokalnej sieci wsparcia, wykorzystującej zarówno zasoby instytucji, zwłaszcza pomocy społecznej, Straży Miejskiej, Policji, jak i organizacji pozarządowych oraz kościelnych. Od roku 2019 do 2020 realizowano projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego pt. „Damy radę! Program aktywizacji zawodowej i społecznej w Katowicach” w tym asystowanie osobie bezdomnej w ramach reintegracji społecznej i zawodowej. W ramach projektu została wdrożona nowa forma wsparcia - usługa asystenta osoby bezdomnej oraz streetworking. Asystowanie osobie bezdomnej odbywało się na trzech poziomach: profilaktyki, interwencji i integracji przy współpracy ze środowiskiem lokalnym.

Organizacje pozarządowe są szczególnie widoczne na pierwszym etapie funkcjonowania systemu przeciwdziałania bezdomności. Ogrzewalnie i noclegownie dla osób w kryzysie bezdomności to placówki przeznaczone do udzielania doraźnej i okresowej pomocy. Pomoc ta przeznaczona jest dla mężczyzn w kryzysie bezdomności z terenu Katowic. Miasto Katowice udzielało w 2020 r. dotacji dla trzech organizacji: Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta - Koło Katowickie prowadzącego Noclegownię dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Brackiej 18 w Katowicach, Chrześcijańskiego Stowarzyszenia Dobroczyńnego prowadzącego Noclegownię dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Obrońców Westerplatte 134A w Katowicach oraz placówkę przy ul. Gliwickiej 89a w Katowicach, Górnośląskiego Towarzystwa Charytatywnego prowadzącego Noclegownię dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Obrońców Westerplatte 134B w Katowicach.

W okresie 01.05.2018 - 17.03.2020 roku funkcję zapewnienia usługi na poziomie ogrzewalni zapewniono w ramach funkcjonowania doraźnych miejsc noclegowych znajdujących się na terenie Schroniska dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Krakowskiej 138 w Katowicach. Następnie od dnia 18.03.2020 r. zawarto umowę z Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta - Koło Katowickie ul. Bracka 18 na prowadzenie ogrzewalni mieszczącej się przy ul. Krakowskiej 136 w Katowicach dla grupy nie większej niż 30 mężczyzn w kryzysie bezdomności, umowa została zawarta do 30.09.2020 r.

Od dnia 14.01.2016 r. jest zawarta umowa z Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta – Koło Katowickie na prowadzenie noclegowni przy ul. Brackiej 18, co daje możliwość udzielenia schronienia 40 osobom w kryzysie bezdomności, dla których gmina Katowice jest właściwa do zapewnienia schronienia, w szczególności osobom, wobec których wyrokiem sądowym została orzeczona eksmisja bez uprawnienia do otrzymania lokalu socjalnego, dla których miasto Katowice jest zobowiązane do udzielenia schronienia. Pobyt w placówce jest całonocny dla osób ze skierowaniem wydanym przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach. Umowa obejmuje zapewnienie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania.

Do dnia 15.11.2020 r. funkcjonowała noclegownia prowadzona przez Górnośląskie Towarzystwo Charytatywne przy ul. Sienkiewicza 23 w Katowicach, dysponująca 25 miejscami. Natomiast od dnia 16.11.2020 r. Górnośląskie Towarzystwo Charytatywne kontynuuje prowadzenie noclegowni przy ul. Obrońców Westerplatte 134B w Katowicach na 40 miejsc.

Od dnia 01.02.2019 r. Miasto Katowice zawarło umowę z Chrześcijańskim Stowarzyszeniem Dobroczyńnym na prowadzenie noclegowni dla 8 osób w kryzysie bezdomności, natomiast od dnia 01.02.2020 r. do 15.11.2020 r. umowa była zawarta na 5 miejsc. W ramach kontynuacji zadania w formie noclegowni od dnia 16.11.2020 r. Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczyńne prowadzi placówkę przy ul. Obrońców Westerplatte 134A w Katowicach na 40 miejsc. W ramach noclegowni istnieje możliwość skorzystania z napoi i gorącego posiłku, możliwość skorzystania z usług higienicznych oraz wymiany odzieży używanej.

W związku z ogłoszeniem na terenie Polski stanu zagrożenia epidemicznego, a następnie stanu epidemii Covid-19 od dnia 18.03.2020 r. zawarto z Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta – Koło Katowickie umowę na prowadzenie ogrzewalni zapewniającej całodobowe schronienie dla 30 osób w kryzysie bezdomności przy ul. Krakowskiej 136 w Katowicach wraz z całodziennym wyżywieniem.

4.6.3. Prognoza dynamiki bezdomności w mieście Katowice

Mocną stroną systemu przeciwdziałania bezdomności są kompetencje i zaangażowanie ludzi tworzących stowarzyszenia i środowiskowe instytucje pomocy osobom w kryzysie bezdomności. Również dobrze funkcjonująca współpraca Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach ze służbami mundurowymi oraz pomoc doraźna, związana z pierwszym etapem wychodzenia z bezdomności, pozostają na dobrym poziomie.

Skuteczne wsparcie systemu na podstawowym poziomie profilaktyki sprzyja wzrostowi liczby osób „bezdomnych rejestrowanych” oraz wpływa na zmniejszenie się liczby „bezdomnych ukrytych” migrujących na teren miasta. Wskazuje się na konieczność zintensyfikowania działań odnoszących się do „bezdomności ukrytej” i „bezdomności ulicznej”. Do systemu wsparcia osób w kryzysie bezdomności intensywniej będzie się wprowadzać specjalistyczne rodzaje wsparcia, oferowane przez asystentów osób bezdomnych oraz streetworkerów. Zwłaszcza wsparcie asystentów należy poddać ewaluacji i korzystając z oceny ich skuteczności rozwijać jako efektywne ogniwo komunikacji bezdomnego z instytucjami. Natomiast działania prewencyjne wymagają znacznego poszerzenia i wsparcia środkami międzysektorowymi. Formą tych działań był (i powinien być rozwijany) streetworking oraz zapobieganie utracie mieszkania. W tym zakresie przeciwdziałanie czynnikom bezdomności wymaga stosowania celowych narzędzi pomocy społecznej w formach:

- kwalifikowania osób zagrożonych bezdomnością do okresowych dopłat do rachunków i czynszów z programem ich odpracowania,
- udzielanie bezpłatnych porad prawnych oraz pomocy w pisaniu wniosków o rozłożenie długów na raty lub częściowe ich umorzenie.

Analiza SWOT

ZAPOBIEGANIE BEZDOMNOŚCI W KATOWICACH	
<p style="text-align: center;">SILNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dobra współpraca Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach z innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi. – Wysokie kompetencje i umiejętności osób działających w systemie oraz ich zaangażowanie w ograniczanie następstw bezdomności. – Duża liczba podmiotów trzeciego sektora działających w obszarze wspierania osób w kryzysie bezdomności. – Rozbudowana, m.in. dzięki środkom UE, oferta pomocy bezdomnym, w tym w postaci usługi asystenta osoby bezdomnej, streetworkera. – Doświadczenie w skutecznym pozyskiwaniu środków zewnętrznych (w szczególności z UE), realizacji programów i projektów nakierowanych na pomoc osobom w kryzysie bezdomności. 	<p style="text-align: center;">SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Złożoność problemów osób w kryzysie bezdomności przekładająca się na koszty, czasochłonność wsparcia. – System prawny, który w sytuacji występowania zjawiska przemocy zmusza ofiarę do opuszczenia miejsca zamieszkania. – Duża liczba bezdomnych spoza Katowic. – Długi okres oczekiwania na lokale socjalne. – Trudności w dostępie do oferty placówek ochrony zdrowia osób w kryzysie bezdomności. – Ograniczona współpraca instytucji/organizacji pracujących z osobami w kryzysie bezdomności z placówkami ochrony zdrowia. – Zły stan zdrowia dużej grupy osób w kryzysie bezdomności. – Bierna postawa osób w kryzysie bezdomności.
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> – Absorpcja środków zewnętrznych, w tym z funduszy UE, pozwalająca na rozbudowę oferty wsparcia osób w kryzysie bezdomności. – Wykorzystywanie na większą skalę wysokospecjalistycznego wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności (w tym asystentura, streetworkerzy). – Zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych nakierowanych na ograniczenie zjawiska bezdomności (wczesna interwencja). – Doświadczenie we współpracy między przedstawicielami służb społecznych. 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rosnący napływ osób w kryzysie bezdomności spoza Katowic. – Rosnąca liczba osób w kryzysie bezdomności poza systemem wsparcia, niezainteresowanych współpracą w rozwiązywaniu problemów - bezdomność uliczna. – Niewystarczająca infrastruktura wsparcia mieszkaniowego. – Brak placówek niskoprogowych z przeznaczeniem na schronienie doraźne dla kobiet.

4.7. Problemy osób w wieku senioralnym

Tradycyjnie za początek starości uważa się osiągnięcie 60 lat życia. W analizach statystycznych GUS i w polskim piśmiennictwie gerontologicznym, jako ludzi starych określa się zbiorowość osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety w wieku 60 lat i więcej; mężczyźni w wieku 65 lat i więcej). Natomiast „W statystykach międzynarodowych jest to - bez względu na płeć - zbiorowość w wieku 65 lat i więcej”²⁰. Proces starzenia się populacji kraju będzie w nadchodzących latach podlegał intensyfikacji szczególnie w dużych miastach. Według przyjętych za ONZ norm wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym powyżej 16% oznacza przekroczenie proggu zaawansowanej starości demograficznej. Katowice znajdują się wśród najbardziej obciążonych tymi tendencjami jednostek terytorialnych i należą do miast o największym odsetku mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

Nadrzędnym dokumentem dotyczącym polityki senioralnej w Polsce jest Uchwała nr 161 Rady Ministrów z dnia 26 października 2018 r. - **Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO – UCZESTNICTWO – SOLIDARNOŚĆ**²¹, który kierowany jest do dwóch grup:

- ogółu osób starszych,
- niesamodzielnych osób starszych, wyodrębnionych na podstawie istniejących w prawie kryteriów, docelowo jednoznacznie mających definiować niesamodzielność.

Obszary uwzględniające działania wobec ogółu osób starszych:

1. Kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie.
2. Uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej.
3. Tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej.
4. Promocja zdrowia, profilaktyka chorób, dostęp do diagnostyki, leczenia i rehabilitacji.
5. Zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego – przeciwdziałanie przemocy i zaniedbaniom wobec osób starszych.
6. Tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej.
7. Działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze).

Obszary uwzględniające działania wobec niesamodzielnych osób starszych:

1. Zmniejszanie skali zależności od innych poprzez ułatwienie dostępu do usług wzmacniających samodzielność oraz dostosowanie środowiska zamieszkania do możliwości funkcjonalnych niesamodzielnych osób starszych.
2. Zapewnienie optymalnego dostępu do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i opiekuńczo-pielęgnacyjnych dostosowanych do potrzeb niesamodzielnych osób starszych.
3. Sieć usług środowiskowych i instytucjonalnych udzielanych niesamodzielnym osobom starszym.
4. System wsparcia nieformalnych opiekunów niesamodzielnych osób starszych przez instytucje publiczne.

²⁰ Informacje i cytaty za D. Gładysz, *Seniorzy w Polsce: podstawowe dane statystyczne*, w: "Małżeństwo i Rodzina" nr 4 (12) Rok III 2004, s.12.

²¹ Uchwała nr 161 Rady Ministrów z dnia 26 października 2018 r. w sprawie przyjęcia dokumentu *Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO – UCZESTNICTWO – SOLIDARNOŚĆ*
<http://www.monitorpolski.gov.pl/mp/2018/1169/M2018000116901.pdf>

4.7.1. Starzenie się populacji miasta

Jednym z kluczowych problemów miasta jest starzenie się populacji Katowic. Miary obciążenia demograficznego wskazują na wzrost liczby osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającej na każde 100 osób w wieku produkcyjnym. Od 2016 roku wskaźnik ten z 64,2 wzrósł do 70,8 w 2019 roku. Natomiast wskaźnik liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrósł odpowiednio z 40,4 do 45,0. Zmienia się również wskaźnik liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym - w 2016 roku: 169,6, w 2019 roku: 174,8. Porównując rok 2016 i 2019 odsetek osób w wieku 65 i więcej w populacji ogółem wzrósł z 20,4 w roku 2016 do 22,2 w 2019²².

Wyzwanie jakie stanowi dla samorządu Katowic proces starzenia się mieszkańców określa stały wzrost potrzeb związanych z ochroną ich zdrowia i opieką nad osobami społecznie niesamodzielnymi, niepełnosprawnymi oraz zagrożonymi wykluczeniem społecznym. Wymaga to lepszego zintegrowania programów wsparcia oraz rozwijania form aktywizacji społecznej i nowych inicjatyw służących poprawie jakości życia osób starszych oraz osób starszych niepełnosprawnych w Katowicach. W szczególnym stopniu należy rozwijać wolontariat na rzecz osób starszych oraz wspierać organizacje pozarządowe w działaniach na rzecz wzmacniania zdrowia i sprawności fizycznej oraz aktywności społecznej seniorów w lokalnym środowisku zamieszkania.

Polityka senioralna miasta Katowice została ujęta w Miejskim Programie „Katowicki Senior w Mieście” na lata 2016-2021²³. Głównym celem programu jest podniesienie oraz poprawa jakości życia mieszkańców miasta Katowice, którzy ukończyli 60. rok życia, poprzez zapewnienie im dostępu do odpowiednich form wsparcia. Realizacja różnych projektów w ramach ww. programu miała na celu m.in: przeciwdziałanie osamotnieniu i marginalizacji osób starszych, zagospodarowanie czasu wolnego osobom po zakończeniu aktywności zawodowej (m.in. poprzez rozwijanie umiejętności i indywidualnych zainteresowań), zwiększenie aktywności i uczestnictwa ludzi starszych w życiu społecznym, działalność prozdrowotna i edukacyjna, prowadzenie zajęć z zakresu kultury fizycznej poprzez organizację zajęć sportowych m.in. „Sportowy Uniwersytet Seniora”²⁴.

Wspierane są z budżetu miasta Katowice liczne organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje, kościoły) organizujące środowiska senioralne. W 2020 r. na terenie Katowic funkcjonowało kilkanaście Klubów Seniora oraz innych miejsc spotkań seniorów. Ponadto, w związku z realizowaną przez Prezydenta Miasta Katowice polityką senioralną w 2020 r. uruchomione zostało Katowickie Centrum Seniora – Klub „Senior+”. Miasto Katowice we współpracy z organizacjami pozarządowymi realizuje wiele projektów dedykowanych m.in. osobom w wieku senioralnym. W ramach projektów realizowany jest szereg działań o charakterze międzypokoleniowym, mających na celu przekazywanie pozytywnych wzorców, bazowanie na potencjale i doświadczeniu życiowym osób w wieku senioralnym, wzmocnieniu integracji osób w wieku senioralnym z innymi grupami społecznymi m.in. młodzieżą oraz dziećmi oraz przeciwdziałanie osamotnieniu i marginalizacji osób starszych. W ramach projektów realizowanych przez Miasto Katowice – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach zrealizowano m.in.: międzypokoleniowe spotkania w ramach Klubu Wolontariusza (w dzielnicy Wełnowiec-Józefowiec działało 10 seniorów – wolontariuszy), międzypokoleniowe spotkania w ramach Klubu Aktywnego Mieszkańca, międzypokoleniowe wydarzenia lokalne, które organizowali seniorzy na rzecz mieszkańców dzielnicy, inicjatywy lokalne osób w wieku senioralnym dot. działań na rzecz seniorów w dzielnicach. Ponadto realizowana jest pomoc wolontariuszy dla osób starszych i z niepełnosprawnościami w ramach programu „Słonecznik”. Adresatami programu są osoby starsze, które z powodu swojego wieku oraz osoby z niepełnosprawnościami, które z powodu swych ograniczeń wymagają wsparcia ze strony Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach. Główny cel pomocy w ramach programu to utrzymanie więzi społecznych i bezpieczeństwa w środowisku zamieszkania w odniesieniu do osób starszych i z niepełnosprawnościami, poszerzenie kontaktów społecznych i aktywizacja osób starszych

²² GUS (<https://stat.gov.pl/>)

²³ Miejski Program „Katowicki Senior w Mieście” na lata 2016-2021
[Uchwała Nr XXIV/482/16 z dnia 27 kwietnia 2016 r. \(katowice.eu\)](https://www.katowice.eu/uchwala-nr-xxiv/482/16-z-dnia-27-kwietnia-2016-r)

²⁴ senior.katowice.pl » Home

i z niepełnosprawnościami, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa. Usługi wolontariuszy realizowane są bezpośrednio w środowisku na rzecz osoby starszej, z niepełnosprawnościami wymagającej pomocy i wsparcia.

Na terenie Katowic funkcjonują trzy domy pomocy społecznej oraz dziewięć dziennych domów pomocy społecznej. Dienne domy pomocy społecznej są ośrodkami wsparcia przeznaczonymi dla osób samotnych lub osób w rodzinach, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy, a są jej pozbawione lub rodzina takiej pomocy nie może zapewnić. Od 2021 r. przy DDPS otwarto Popołudniowe Kluby Społecznościowe.

W Katowicach od 1982 r. istnieje Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Śląskim²⁵. Oferta edukacyjna UTW jest bardzo rozbudowana. Oprócz wykładów tematycznych, prowadzone są zajęcia z historii sztuki, historii Kościoła, historii Śląska, psychologii, a także zajęcia z języków obcych (angielski, niemiecki, francuski, hiszpański, włoski) czy zajęcia komputerowe. Ponadto organizowane są różnorodne zajęcia ruchowe (gimnastyka klasyczna, gimnastyka rehabilitacyjna, gimnastyka przy muzyce, zumba, body balance, tańce europejskie, pilates, joga). Uniwersytety Trzeciego Wieku działają także przy Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach, Uniwersytecie Medycznym w Katowicach oraz prowadzone są także przez organizacje pozarządowe działające na terenie Katowic, takie jak Fundacja The Link.

W lipcu 2014 roku przyjęto uchwałę²⁶ powołującą Radę Seniorów Miasta Katowice, która ukonstytuowała się 6 listopada 2014 roku. W roku 2019 został powołany Pełnomocnik Prezydenta ds. Seniorów, który ściśle współpracuje z Radą Seniorów w zakresie prowadzonej polityki senioralnej w Katowicach.

4.7.2. Prognozy potrzeb populacji seniorów

W polityce wspierania zdrowia i jakości życia ludzi starszych wyróżnia się rosnące potrzeby pielęgnacyjno-opiekuńcze seniorów w trzecim i czwartym etapie starzenia (późna starość między 75. a 84. rokiem życia oraz wiek sędziwy po 85. roku życia)²⁷. Udział tych grup wiekowych w populacji seniorów Katowic wymaga szczególnego monitorowania i planowania działań pomocowych. Udział seniorów w wieku 70+ w 2016 roku w całej populacji miasta wynosił 14%, a w 2020 wyniósł 16%. Natomiast grupa wiekowa 80+ w roku 2016 stanowiła 5% ogółu ludności, natomiast w 2020 r. stanowiła 6%²⁸.

Jak wynika z Programu Wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025²⁹ na podstawie danych GUS pod koniec 2019 r. liczba ludności Polski wyniosła 38,4 mln, w tym ponad 9,7 mln stanowiły osoby w wieku 60 lat i więcej (ponad 25%). W porównaniu do 2018 r. liczba osób w wieku senioralnym wzrosła o 195 tys. osób, tj. o 2,1%. Mimo przewidywanego spadku liczby ludności o 4,5 mln do 2050 r., populacja osób w wieku 60 lat i więcej wzrośnie w końcowej fazie prognozy do 13,7 miliona, co będzie stanowić ponad 40% ogółu ludności.

W ww. dokumencie wskazuje się na problemy, z którymi Polska będzie musiała się zmierzyć w najbliższych dekadach, które dodatkowo nasilą systematycznie rosnącą liczbę najstarszych grup wiekowych:

- podwójne starzenie się społeczeństwa (szybki przyrost liczby osób w wieku 80 lat i więcej w ogólnej populacji osób starszych w społeczeństwie),
- feminizacja starości (przewaga liczebna kobiet w populacji seniorów – kobiety osiągnące wiek 60 lat mają przed sobą o 5 lat więcej dalszego trwania życia niż mężczyźni,

²⁵ <http://utw.us.edu.pl/historia> lub [O UTW Katowice | Uniwersytet Trzeciego Wieku w Katowicach \(us.edu.pl\)](http://utw.us.edu.pl)

²⁶ Uchwała Nr LII/1229/14 Rady Miasta Katowice z dnia 30 lipca 2014 r.

²⁷ *Seniorzy w województwie śląskim*. Raport z badań ilościowych zrealizowanych w 2012 roku przez Obserwatorium Integracji Społecznej przy Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, Katowice 2012.

²⁸ Sprawozdanie z realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice na lata 2016-2020 za 2020 r. <https://bip.katowice.eu/Lists/Dokumenty/Attachments/124981/Sesja%20XXXVII-811-21.pdf>

²⁹ Program Wieloletni na Rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025
<http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20200001125/O/M20201125.pdf>

- singularyzacja starości (wzrost odsetka osób starszych prowadzących jednoosobowe gospodarstwa domowe - w 2017 r. około 38% osób w wieku 75+ zamieszkiwało w jednoosobowych gospodarstwach domowych, z czego prawie połowę stanowiły kobiety. Prognozy pokazują, że w 2030 r. aż 53,3% gospodarstw domowych będzie prowadzonych przez osoby w wieku co najmniej 65 lat, w tym 17,3% przez osoby w wieku 80 lat i więcej).

Ogółem wskazane procesy już w najbliższych latach będą znacząco zwiększać zapotrzebowanie osób starszych i niesamodzielnych na domowe usługi pielęgnacyjne i pomoc środowiskową oraz na stacjonarną opiekę geriatryczną dla niepełnosprawnych i obłożnie chorych.

Ze względu na coraz mniej korzystne relacje grupy osób w wieku produkcyjnym do tych w wieku nieprodukcyjnym³⁰ konieczne jest mobilizowanie kadr instytucji samorządowych i wszystkich grup mieszkańców do aktywności w realizowaniu programów i inicjatyw wzmacniających zasoby kulturowe i społeczne senioralnego kapitału ludzkiego w mieście.

³⁰ Zwraca na to uwagę jako na ważny cel polityki społecznej *Krajowa Strategia Polityki Społecznej na lata 2007-2013*, s.20.

Analiza SWOT

POLITYKA SPOŁECZNA NA RZECZ SENIORÓW	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – Wysoka i wielowymiarowa aktywność katowickich organizacji działających na rzecz seniorów. – Zaangażowanie seniorów w systemy wymiany wsparcia w małych kręgach rodzinnych i mikrosieciach sąsiedzkiej pomocy. – Dobra ocena dostępności podstawowej opieki zdrowotnej w mieście i zabezpieczenie zdrowia większości osób starszych. – Wysoki poziom aktywności interpersonalnej osób w starszym wieku i koncentracja na warunkach życia w lokalnym środowisku zamieszkania. – Rozbudowana oferta wsparcia dziennego (DDPS, PKS) oraz całodobowego (Mieszkania chronione, DPS). – Funkcjonujący w Katowicach rozbudowany system interwencji w sytuacji zagrożenia życia seniora („Guzik”, „Koperta życia”, „Srebrny telefon”). – Rozbudowana oferta poradnictwa specjalistycznego (wsparcie prawne, psychologiczne). – Inicjowanie działań na rzecz osób w wieku senioralnym przez służby socjalne i instytucje samorządowe miasta. – Rozbudowana oferta usług na rzecz osób w wieku senioralnym (m.in. „Złota rączka”, „Srebrna książka”, „Srebrny telefon”). – Intensywna współpraca służb i instytucji m.in. w ramach programu „Bezpieczna Przystań” (policja, straż miejska i pożarna, archidiecezja Katowicka, NBP, CPR, MOPS). – Funkcjonowanie stowarzyszeń i klubów zrzeszających ludzi w starszym wieku z ich reprezentacją w Radzie Seniorów. – Rozbudowany system identyfikacji potrzeb i wdrażania adekwatnych rozwiązań w oparciu o m.in. Radę Seniorów Miasta Katowice, pełnomocników Prezydenta (Pełnomocnik Prezydenta ds. Seniorów, Pełnomocnik Prezydenta ds. Osób z Niepełnosprawnościami). – Stale rozbudowywana oferta wsparcia w zakresie aktywności ruchowej, edukacji oraz kultury dedykowana seniorom. – Rozbudowana oferta miejskich programów, z których mogą korzystać seniorzy. 	<ul style="list-style-type: none"> – Niewystarczający poziom reintegracji społecznej niesamodzielnych seniorów borykających się z licznymi problemami socjalnymi. – Mała liczba miejsc w środowiskowych domach samopomocy i domach pomocy społecznej. – Niska aktywność wolontariacka seniorów i brak integracji międzypokoleniowej poza wąskim kręgiem rodzinnym na poziomie dzielnic miasta. – Niski poziom cyfrowych kompetencji i deficyty aktywności seniorów w komunikacji internetowej. – Niedostosowanie części przestrzeni publicznej dzielnic i centrum miasta do potrzeb funkcjonalnych osób starszych i starszych niepełnosprawnych. – Ograniczone możliwości ekonomiczne w dostępie do płatnych usług środowiskowych. – Niewystarczający poziom gotowości osób w wieku senioralnym do korzystania z rozbudowanej oferty wsparcia dedykowanej seniorom. – Ograniczenia w mobilności osób w wieku senioralnym. – Bariery mentalne w angażowaniu się w dedykowane seniorom aktywności. – Stereotypowe postrzeganie przez mieszkańców Katowic wsparcia udzielanego przez wybrane służby i instytucje udzielające wsparcia (MOPS, Straż Miejska).

<ul style="list-style-type: none"> – Rozbudowana oferta centrów senioralnych i programów aktywności lokalnej realizowanych w oparciu o środki pozyskane przez miasto Katowice w ramach projektów unijnych umożliwiających konstruktywne spędzanie czasu w oparciu o rozwijanie pasji i zainteresowań. – Oferta Sklepu Socjalnego dla osób w trudnej sytuacji finansowej. – Rozbudowana oferta dla niesamodzielnych osób w wieku senioralnym w postaci usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych. – Rozwój Uniwersytetów Trzeciego Wieku w Katowicach i popularyzacja ustawicznego kształcenia. 	
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie poziomu aktywności i integracji społecznej osób starszych. – Aktywizowanie procesów komunikacji społecznej i informacji lokalnej o potrzebach oraz działaniach na rzecz osób w starszym wieku. – Funkcjonowanie Uniwersytetów Trzeciego Wieku, Rady Seniorów i stowarzyszeń organizujących aktywność osób starszych. – Pozyskiwanie seniorów do wolontariatu oraz wspieranie sąsiedzkiej pomocy środowiskowej. – Zwiększenie dostępności do informacji pomocnych i świadczeń oferowanych osobom starszym. – Aktywizacja czytelnictwa i działań lokalnych promujących dzielnicowe inicjatywy kulturalne na rzecz seniorów. – Rozwój organizacji pozarządowych działających w imieniu i na rzecz seniorów, aktywizowanie seniorów do wolontariatu i partycypacji społecznej. – Szkolenie seniorów do wzajemnego wsparcia w środowisku zamieszkania i reagowania na zagrożenia bezpieczeństwa społecznego. – Promowanie innowacyjnych urządzeń zabezpieczenia, technik teleopieki, telemedycyny oraz grupowych zajęć terapeutycznych wspomagających osoby starsze, starsze niepełnosprawne i ich opiekunów. – Działania na rzecz likwidacji barier architektonicznych i dostosowania zasobów mieszkaniowych wraz z otoczeniem do potrzeb osób starszych. 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zmniejszanie się wielkości gospodarstw domowych i ich zasobów finansowych, szczególnie w kolejnych rocznikach generacji seniorów. – Niedostosowanie struktury środków finansowych przeznaczonych na elastyczne środowiskowe formy wsparcia do narastających potrzeb pomocy osobom w wieku senioralnym. – Niewystarczające nakłady na redukcję barier architektonicznych w przestrzeni miejskiej. – Pogorszenie jakości kontaktów i więzi międzypokoleniowych osób starszych z dziećmi i młodzieżą szkolną w środowisku lokalnym. – Izolacja społeczna osób starszych zagrożonych biedą i niepełnosprawnością oraz opuszczanie ich przez rodziny zamieszkujące i pracujące w innym środowisku lokalnym lub za granicą. – Wykorzystywanie materialne osób starszych przez rodziny i nieuczciwe oferty usług oraz artykułów konsumpcyjnych. – Nierówny dostęp do wysokospecjalistycznych świadczeń. – Bariery mentalne oraz informacyjne i techniczne w aktywizacji społecznej seniorów. – Wysoki poziom zagrożenia seniorów w wyniku działań oszustów, osób wykorzystujących naiwność seniorów.

4.8. Społeczeństwo obywatelskie

Katowice są miastem obywatelskim. Świadczy o tym duże zaangażowanie mieszkańców w życie publiczne, widoczne na płaszczyźnie współpracy miasta z organizacjami pozarządowymi, jak i aktywności katowiczanki, którzy włączają się w działania, chcą realizować własne projekty i dbać o wspólną przestrzeń. Rolą miasta jest zaprojektowanie takich narzędzi, by jak najlepiej wykorzystać ten społeczny potencjał.

Budżet obywatelski czy inicjatywa lokalna są procesami od lat funkcjonującymi w mieście, wspierającymi aktywność mieszkańców. Budżet obywatelski, będący mechanizmem współdecydowania o wydatkowaniu środków z budżetu miasta na cele lokalne, jest realizowany w Katowicach nieprzerwanie od 2014 roku. Od 2018 roku jest on narzędziem, którego realizacja jest obligatoryjna dla miast na prawach powiatu, co daje gwarancję na stałe, coroczne wykorzystanie tego mechanizmu do budowy społeczeństwa obywatelskiego. Dodatkowo w Katowicach od 2020 r. prowadzony jest Zielony Budżet miasta Katowice, który stanowi formę konsultacji społecznych, mających na celu zdiagnozowanie potrzeb mieszkańców w zakresie szeroko pojętej ekologii i ochrony środowiska, a następnie realizację zadań publicznych.

W przypadku inicjatywy lokalnej, która w Katowicach funkcjonuje od 2013 roku, również mieszkańcy zgłaszają pomysły/działania w ich bezpośrednim otoczeniu lub definiują problemy lokalne, a następnie określają swój udział w ich realizacji przede wszystkim poprzez pracę społeczną, która jest nieodłącznym elementem inicjatywy.

Każdego roku, w zależności od zdefiniowanych potrzeb, uruchamiane są również konsultacje społeczne z mieszkańcami dot. realizacji zadań publicznych, które dotyczą zarówno zamierzeń inwestycyjnych i służą pozyskaniu informacji o preferencjach mieszkańców co do charakteru i zakresu rzeczowego inwestycji, jak i kwestii legislacyjnych, regulujących różne obszary funkcjonowania miasta. Ponadto od kilku lat, w ramach prowadzonego projektu KATOobywatel, promowane są narzędzia wspierające aktywność mieszkańców, takie jak: NaprawmyTo.pl – platforma do zgłaszania usterek w mieście czy wCOP drzewo – aplikacja do sadzenia drzew w mieście. Inicjowane są również projekty społeczne, które służą integracji lokalnych społeczności. Wśród dotychczas realizowanych akcji znajdziemy projekty: SprzątaMy dzielnice, SiejeMy łąki, Zróbmy Sobie Grządki, Zaadoptuj donicę czy Plac na Glanc.

Wszystkie mechanizmy partycypacyjne są odpowiednio promowane. Do zachęcania mieszkańców do uczestnictwa w działaniach wykorzystywane są następujące kanały: portal internetowy katowice.eu, katowice.eu/konsultacje i katoobywatel.katowice.eu, oficjalne profile miasta w mediach społecznościowych (Twitter, Facebook, Instagram, YouTube), Katowicki Informacyjny Serwis SMS (KISS), forum internetowe (Platforma Konsultacji Społecznych), Biuletyn Informacyjny Mieszkańca Katowic (newsletter), informator miejski Nasze Katowice (miesięcznik kolportowany do gospodarstw domowych), plakaty i ulotki.

4.8.1. Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi

Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego stanowi jedną z istotnych form realizacji zadań własnych gminy/powiatu. Współpraca ta ma szczególne znaczenie w obszarze rozwiązywania problemów społecznych. Podmioty trzeciego sektora, najczęściej silnie wpisane w kontekst lokalnych społeczności, mają bardzo znaczący wpływ na skuteczność funkcjonowania systemu wsparcia społecznego, w działaniach na rzecz przeciwdziałania i ograniczania izolacji oraz wykluczenia społecznego. Rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego (w tym organizacji pozarządowych) odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu podstaw tego systemu: zaangażowania obywatelskiego, sieci powiązań wspólnotowych, zaufania do współobywateli, normy wzajemności, owocującej skłonnością do wzajemnej pomocy i wymiany świadczeń. Organizacje pozarządowe często mają liczne atuty, takie jak wysoki poziom kwalifikacji wielu działających w nich ludzi, wysoki poziom motywacji i zaangażowania, budują wiedzę i doświadczenie społeczne, mają mniejszy dystans do środowiska, w którym działają. Atutami ich inicjatyw jest zdecydowanie partnerskie nastawienie do współpracy z innymi instytucjami i organizacjami zwiększające możliwości pozyskiwania finansowego wsparcia i celowych funduszy.³¹ Mają one także swoje słabości - dla wielu osób wolontariacka praca w organizacjach pozarządowych jest początkiem doświadczeń zawodowych, ale też niejednokrotnie

31 Hrynkiewicz J. (red.), *Przeciw ubóstwu i bezrobociu: lokalne inicjatywy obywatelskie*. ISP, Warszawa 2002

działaniem akcyjnym bez pogłębiania więzi ze społecznością lokalną. Ponadto, często organizacje te - nie mając stałych źródeł finansowania, funkcjonują „projektowo”, realizują incydentalne programy i ograniczają swoje działania do form preferowanych przez administrację publiczną w konkursach ofert lub zleczanych zadaniach na poziomie lokalnym.

Programy i projekty organizacji pozarządowych są ważnym dopełnieniem i poszerzeniem działań podejmowanych w strukturach samorządowych. Ich istotnym atutem jest to, że uzupełniają działalność instytucji samorządowych, wchodząc często ze swoją aktywnością w obszary niszowe, trudne do zagospodarowania przez instytucje publiczne z uwagi na niewielki zakres działań, grupę odbiorców lub specyfikę lokalnych potrzeb. To właśnie podmioty trzeciego sektora, dzięki swojej większej elastyczności, niejednokrotnie dużo łatwiej podejmują nowatorskie, nierutynowe działania, promując innowacyjne pomysły i rozwiązania. Ich twórcza społeczna energia przyczynia się w istotnym stopniu do rozwoju metod i form działań pomocowych, w tym szczególnie dziś pożądanym działań aktywizujących lokalne społeczności zagrożone wykluczeniem społecznym. W Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii organizacje pozarządowe dość łatwo przekraczają granice gmin, miast i powiatów, najczęściej jednak działają głównie w miejscu swojej podstawowej lokalizacji.

W Katowicach istnieje duży potencjał liczebny organizacji pozarządowych. Na blisko 1 700 zarejestrowanych tu organizacji pozarządowych i innych podmiotów trzeciego sektora około 20% podejmuje aktywną współpracę finansową i pozafinansową z Miastem Katowice.³² Według rejestrów prowadzonych przez Wydział Spraw Obywatelskich oraz Wydział Edukacji i Sportu liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych w Katowicach na dzień 31 grudnia 2020 r. wynosiła 1 678³³.

Systematycznie rośnie liczba organizacji pozarządowych, z którymi wydziały Urzędu Miasta Katowice i jednostki miejskie podejmują współpracę. W roku 2016 roku 318 podmiotów trzeciego sektora zrealizowało 663 projekty dofinansowane z budżetu miasta Katowice, natomiast w 2019 roku 343 podmioty zrealizowały 705 projektów w ramach 17 zleconych im zadań publicznych. Wyjątek w tym zakresie dotyczy roku 2020, gdzie z uwagi na ogłoszony stan epidemii i wprowadzone obostrzenia odstąpiono od realizacji części zadań, głównie w obszarze kultury i sportu – zatem w tym okresie podjęto współpracę finansową z liczbą 257 organizacji pozarządowych, które zrealizowały 498 projektów³⁴.

W latach 2016-2020 kwota łączna wydatków na zadania zlecane organizacjom pozarządowym wyniosła 196 103 457,99 zł, w tym w 2020 roku 39 551 914,90 zł, w 2019 roku - 45 890 227,99 zł, w 2018 roku - 39 427 810,37 zł, w 2017 roku - 36 519 999,56 zł, a w 2016 roku – 34 713 505,17 zł.

Jak pokazują przywołane dane finansowe, w każdym roku wydatki te systematycznie rosły, a ich spadek nastąpił w 2020 roku, co było skutkiem ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego, a następnie stanu epidemii - wówczas organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego wstrzymały realizację swoich zadań, zarówno zleczanych przez Prezydenta Miasta Katowice, na które otrzymują środki z budżetu miasta Katowice, jak i zadań finansowanych z innych źródeł.

Z uwagi na charakter czy sposób realizowanych działań przez organizacje pozarządowe, największy spadek wydatków dotyczył zadań w obszarze kultury (rezygnacja z dużych wydarzeń kulturalnych czy spotkań otwartych) oraz sportu (konieczność dostosowania liczby odbiorców i proponowanych zadań do obowiązujących obostrzeń), natomiast w obszarze rozwiązywania problemów społecznych nastąpiła jeszcze większa mobilizacja do działania, a dużym wsparciem dla najbardziej potrzebujących mieszkańców naszego miasta (osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, osób z problemami zdrowotnymi i z obniżoną odpornością) były właśnie podmioty trzeciego sektora.³⁵

² Sprawozdanie z realizacji „Wieloletniego programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na lata 2016-2020”.

³³ Sprawozdanie z realizacji „Programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2020 rok”. W ogólnej liczbie zarejestrowanych organizacji w Katowicach są organizacje nieaktywne lub brakuje informacji odnośnie ich działalności, jednocześnie zarządy organizacji niejednokrotnie niedopełniają formalności związanych z wyrejestrowaniem podmiotu z Krajowego Rejestru Sądowego. Takie działania, w imieniu Prezydenta, podejmuje Wydział Spraw Obywatelski w ramach nadzoru nad stowarzyszeniami.

³⁴ Sprawozdanie z realizacji „Wieloletniego programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na lata 2016-2020”.

³⁵ Sprawozdanie z realizacji „Programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2020 rok”

Formalna strona współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi zorganizowana jest prawidłowo. W katowickim samorządzie spełnione są proceduralne wymogi konsultowania przedsięwzięć związanych z celami miejskiej polityki dla rozwiązywania problemów społecznych. Zorganizowane zostały branżowe rady i zespoły doradcze oraz przyjęto uchwały o trybie konsultacji. Praktyczna strona tej współpracy ma swoje ograniczenia i wymaga stałego doskonalenia zarówno po stronie samorządu, jak i samych organizacji pozarządowych.³⁶

W Katowicach wypracowano szereg form promowania aktywności społecznej i programów wsparcia ważnych dla poprawy jakości życia grup zagrożonych wykluczeniem i wspierania ich obecności w środowisku miasta. Sukces części z nich ogranicza akcyjny charakter prowadzonych przez nich działań oraz słabe wsparcie ze strony katowickich przedsiębiorców i firm.

Wyjątek w tym zakresie stanowi roczny program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi, gdzie proces konsultacji organizowany jest dwuetapowo. I etap to swobodna forma przesyłania zgłoszeń, uwag, propozycji przez organizacje pozarządowe, które rozpatrywane są jeszcze przed przygotowaniem projektu programu na rok następny, natomiast etap II to konsultacje projektu nowego programu, który uwzględnia lub nie uwagi wniesione przez NGO w ramach etapu pierwszego. Ważnym też organem w procesie konsultowania i opiniowania projektów uchwał jest Powiatowa Rada Działalności Pożytku Publicznego w Katowicach, w składzie której jest 16 członków, w tym 8 osób to przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Katowic.

Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Katowice realizując cele strategiczne i ustawowe zadania systematycznie rozbudowuje współpracę z organizacjami pozarządowymi przygotowując, zlecając i wspólnie z nimi wykonując liczne programy pomocowe i projekty środowiskowe, np. w zakresie działań na rzecz integracji cudzoziemców³⁷. Warte wyróżnienia są cyklicznie organizowany *Festiwal Organizacji Pozarządowych*³⁸ oraz przedsięwzięcia promujące aktywizację, wsparcie społeczne i edukację, np. z udziałem organizacji reprezentujących osoby z niepełnosprawnościami w ramach *Miejskiej Dżungli*.³⁹

Aktywność NGO-sów jest bardzo ważna dla Miasta Katowice, zwłaszcza, że ich działania są związane z wieloma obszarami życia miasta, dlatego ważnym ośrodkiem wsparcia na rzecz tworzenia nowych podmiotów 3 sektora i dalszego rozwoju istniejących już organizacji oraz ich profesjonalizacji jest Katowickie Centrum Organizacji Pozarządowych⁴⁰. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach oraz współpracujące z nim organizacje pozarządowe są głównymi wykonawcami zadań z zakresu miejskiej polityki społecznej. W swoich corocznych sprawozdaniach oraz innych opracowaniach dokumentuje niezmiernie bogate programy pomocowe i projekty systemowe służące aktywizacji społeczności lokalnych.⁴¹ Są to działania zdefiniowane na poziomie operacyjnym i powiązane ze statutowymi zadaniami ośrodka pomocy społecznej, finansowanymi zgodnie z ustawowymi regulacjami uprawniającymi mieszkańców do korzystania ze świadczeń i usług. Jakościowy rozwój współpracy następuje z inicjatywy najaktywniejszych partnerów społecznych. Przyczyniać się do niego mogą mieszkańcy dzielnic miasta

³⁶ Szczegółowo na ten temat patrz: A. Bartoszek, K. Czekaj, K. Faliszek, A. Niesporek, D. Trawkowska. *Instytucje wsparcia a monitoring problemów społecznych w Katowicach. Księga dobrych praktyk*. UM Katowice 2012

³⁷ W 2021 roku zlecono prowadzenie punktu informacyjnego dla cudzoziemców w ramach otwartego konkursu ofert: <https://bip.katowice.eu/Ogloszenia/TablicaOgloszen/dokument.aspx?idr=121233&menu=679>

³⁸ *Festiwal Organizacji Pozarządowych* to wspólne święto organizacji działających w Katowicach, okazja do promocji i prezentacji ich działań, a dla mieszkańców – okazja, by poznać katowicki III sektor i ich ofertę. W FOP biorą udział różnorodne NGO, m.in. organizacje kulturalne, działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami, osób chorych, w obronie praw człowieka, praw zwierząt, organizujące pomoc dla dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym, organizacje hobbyistyczne, senioralne, zajmujące się profilaktyką zachorowań oraz poradnictwem prawnym.

³⁹ *Miejska Dżungla* - projekt realizowany we współpracy z katowickimi szkołami, którego celem jest przybliżenie problemów osób z niepełnosprawnościami, złamanie barier mentalnych w kontaktach z nimi, zwrócenie uwagi na bariery architektoniczne przeszkadzające im w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, przeciwdziałanie zajmowaniu miejsc parkingowych przez osoby nieuprawnione.

⁴⁰ Zadanie zlecone w 2016 roku w ramach umowy 5-cio letniej oraz kontynuowane w roku 2021 w ramach nowej umowy po rozstrzygnięciu kolejnego otwartego konkursu ofert:

<https://bip.katowice.eu/Ogloszenia/TablicaOgloszen/dokument.aspx?idr=121060&menu=679>

⁴¹ Sprawozdania z realizacji Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z lat 2011, 2012, 2013 oraz A. Górak, B. Flak. *Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach - dobre praktyki*, w: A. Bartoszek, K. Czekaj i inni, *Instytucje wsparcia a monitoring problemów społecznych*, op. cit., s. 258-308.

inicjujący powoływanie Jednostek Pomocniczych i korzystający z prawa do inicjatywy uchwałodawczej. Rozbudowa tych form współpracy jest szansą na ożywienie partnerstwa w rozwiązywaniu problemów miejskich społeczności i zaufania społecznego pomiędzy jednostkami samorządu, a organizacjami pozarządowymi oraz mieszkańcami miasta.

4.8.2. Prognoza rozwoju społeczeństwa obywatelskiego

Cele polityki społecznej wykraczają poza operacyjne zadania rozwiązywania problemów społecznych przez instytucje pomocy i wsparcia społecznego. Wydział Polityki Społecznej realizując nie tylko ustawowe zadania polityki społecznej, ale i oczekiwania partnerów społecznych oraz mieszkańców Katowic będzie w dalszym ciągu rozbudowywał współpracę z organizacjami pozarządowymi. Potrzeby zwiększania współodpowiedzialności mieszkańców za jakość życia w przestrzeni lokalnej oraz formy aktywizacji młodzieży, seniorów i środowisk lokalnych wykraczają poza partycypację w akcjach pomocy społecznej. Organizacje pozarządowe są niezmiennie aktywnym partnerem instytucji samorządowych. Rośnie świadomość potrzeb społecznej partycypacji i praw do inicjatyw obywatelskich, które definiowane są przez nowe ruchy miejskie. Dla rozwoju struktur społeczeństwa obywatelskiego niezbędne będzie dalsze wykorzystanie narzędzi polityki miejskiej na poziomie Rady Miasta Katowice oraz międzywydziałowej i interdyscyplinarnej współpracy jednostek samorządowych, a także współpraca międzysektorowa.

Kontynuowane będą formy współdecydowania o wydatkowaniu środków inwestycyjnych na cele lokalne (budżet obywatelski, Zielony Budżet miasta Katowice, inicjatywa lokalna), aktywizacja obejmie obywatelską troskę o jakość estetyczną i informacyjną przestrzeni miejskiej (w tym rozwój e-administracji, dostępu do informacji publicznej, ład estetyczny w mieście, uporządkowanie form reklamy zewnętrznej). Rozwijana będzie współpraca z katowickimi instytucjami otoczenia biznesu zrzeszającymi również rzemieślników w celu propagowania społecznej odpowiedzialności biznesu. Rozwijane będą działania wspierające firmy, które inwestują, kreują i wdrażają innowacyjne narzędzia i rozwiązania, tworzą przestrzeń i warunki dla zrównoważonego rozwoju społecznego i ekonomicznego, mające służyć lokalnym społecznościom i środowisku naturalnemu.

Tworzone będą nowe formy pogłębienia współpracy wydziałów Urzędu Miasta z innymi miejskimi instytucjami i Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Katowicach w realizacji programów profilaktyki uzależnień, rozwój sieci bezpłatnego poradnictwa prawnego, integrowanie diagnozowania psychologiczno-pedagogicznego i instytucjonalnych form przeciwdziałania przemocy (w tym wdrożenie szkolnego systemu eliminowania przemocy w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych). Kształtowanie nowej jakości w polityce społecznej miasta Katowice wymaga zwiększenia aktywności i współodpowiedzialności wszystkich ogniw i partnerów samorządu terytorialnego.

Ukierunkowanie polityki społecznej miasta na partycypacyjną aktywizację społeczności lokalnych w dużym stopniu będzie zależać od pogłębienia współpracy instytucji samorządowych z sektorem pozarządowym, w tym z instytucjami otoczenia biznesu, liderami dzielnicowych społeczności, przedstawicielami mniejszości narodowych i etnicznych zamieszkujących w Katowicach.

Analiza SWOT

STAN SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W KATOWICACH	
<p style="text-align: center;">SILNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców i świadomości praw obywatelskich. – Wzmoczona aktywność stowarzyszeń społecznych i organizacji na rzecz środowisk wymagających wsparcia. – Tworzenie programów pomocowych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. – Dobry poziom charytatywnego zabezpieczenia potrzeb osób zagrożonych głębokim ubóstwem i niedostatkiem żywności. – Liczne programy edukacyjne i profilaktyczne prowadzone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach i agendy samorządu przy współpracy z organizacjami pozarządowymi. – Stały rozwój społeczeństwa obywatelskiego i reagowanie władz miejskich na nowe formy aktywizacji mieszkańców (Budżet Obywatelski, Zielony Budżet Obywatelski, Inicjatywa lokalna, Rada Seniorów, Powiatowa Rada Działalności Pożytku Publicznego, „Karta Dużej Rodziny”, „Katowicka Karta Mieszkańca”, Katowickie Centrum Organizacji Pozarządowych). – Tworzenie programów i centrów aktywności lokalnej z udziałem organizacji pozarządowych. – Konsultowanie programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi i tworzenie platform współpracy z trzecim sektorem. – Regularne spotkania branżowych zespołów doradczych z udziałem organizacji pozarządowych. 	<p style="text-align: center;">SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – Deficyty w zakresie współpracy oraz partnerstw pomiędzy jednostkami samorządu a organizacjami pozarządowymi w Katowicach. – Niski poziom zaangażowania/aktywności obywatelskiej części mieszkańców na rzecz poprawy sytuacji w społeczności lokalnej, angażowania się w podejmowanie wspólnych działań z instytucjami, służbami – Niedoinwestowanie techniczne oraz lokalowe i niezadowalający stan wsparcia działalności podmiotów trzeciego sektora na poziomie dzielnic miasta. – Słaba interakcja stron internetowych miasta poświęconych NGO z małą ilością aktualnych informacji o akcjach organizacji pozarządowych oraz wspólnych projektach samorządu i stowarzyszeń. – Niski poziom uczestnictwa mieszkańców miasta w działalności wolontaryjnej i w konsultacjach społecznych. – Odpływ młodzieży z miasta i słabe wykorzystywanie energii społecznej młodego pokolenia dla aktywizacji społeczności lokalnych. – Rozwarstwienie ekonomiczne społeczności miasta, utrudniające społeczną aktywizację mieszkańców (szczególnie z grup i środowisk zmarginalizowanych). – Brak stałej aktualizacji danych i informacji o aktywności organizacji pozarządowych działających lub funkcjonujących w Katowicach. – Słaba organizacja i efektywność współpracy jednostek miasta oraz organizacji pozarządowych z przedsiębiorcami, w tym zbyt niski poziom promocji CSR, czyli społecznej odpowiedzialności biznesu.
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wzrost świadomości znaczenia aktywności obywatelskiej dla instytucji samorządowych i deficytów partnerstwa społecznego w polityce lokalnej władz i instytucji miejskich. – Rosnąca aktywność społeczna środowisk lokalnych oraz profesjonalizacja pracy organizacji pozarządowych. 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> – Nieufność społeczna do akcji i działań na rzecz dobra wspólnego inicjowanych przez organizacje pozarządowe. – Utrzymująca się wysoka liczba osób i rodzin społecznie biernych, trwale korzystających z pomocy społecznej. – Niski poziom zaufania społecznego między

<ul style="list-style-type: none"> – Zwiększanie współpracy i wdrażanie procedur koordynacji działań interwencyjnych pomiędzy jednostkami pomocy społecznej, a innymi instytucjami miejskimi i organizacjami pozarządowymi. – Przemiany kulturowe w populacji związane z troską o jakość życia w środowisku lokalnym i aktywne funkcjonowanie dla wzmacniania potencjałów zdrowia i dobrostanu społecznego mieszkańców. – Promocja idei bezpieczeństwa publicznego i współdziałania sąsiedzkiego w zakresie samopomocy i aktywizacji lokalnej mieszkańców. – Edukacja młodzieży przez aktywne formy udziału w pracach instytucji samorządowych oraz wolontariat w organizacja pozarządowych. – Kształtowanie nowych form polityki społecznej miasta, aktywizującej środowiska zagrożone negatywnymi procesami demograficznymi do współodpowiedzialności za jakość życia w przestrzeni miejskiej. – Wzrastająca świadomość władz samorządowych co do konieczności dofinansowania programów i projektów na rzecz podnoszenia bezpieczeństwa publicznego i zwalczania aspołecznych zachowań w miejscach publicznych. – Przejrzystość reguł współpracy jednostek samorządu miasta z partnerami społecznymi, w tym transparentność planowania zamówień i zleceń publicznych wsparta jednolitymi procedurami komunikacji w Internecie. 	<p>organizacjami pozarządowymi, a pracownikami instytucji samorządowych.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Niewystarczająca współpraca samorządowych instytucji polityki społecznej i organizacji pozarządowych z przedsiębiorcami i środowiskiem biznesu w realizowaniu programów pomocowych. – Niski poziom współpracy administracji samorządowej i organizacji pozarządowych w procesie planowania strategii/programów oraz organizacji usług społecznych. – Rywalizacja między podmiotami trzeciego sektora o zlecane zadania i projekty miejskie, ograniczająca ich współpracę oraz partnerstwo. – Obawy i nieumiejętność korzystania ze swoich praw obywatelskich przez mieszkańców w sporach z administracją publiczną. – Nadmierna biurokratyzacja procedur określonych w przepisach prawa w zakresie pozyskiwania środków publicznych na zadania realizowane przez organizacje pozarządowe i ich rozliczania na poziomie samorządu. – Niedobór środków publicznych oraz brak procedur na finansowanie kosztów utrzymania i administracyjnych związanych z prowadzeniem organizacji pozarządowych.
---	---

5. MISJA – GŁÓWNY CEL STRATEGII

**ZWIĘKSZENIE POZIOMU AKTYWNOŚCI MIESZKAŃCÓW I WZMOCNIENIE POTENCJAŁU SPOŁECZNOŚCI,
ZASOBÓW INSTYTUCJI I ORGANIZACJI
ORAZ ICH EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE
DLA OSIĄGANIA W LATACH 2022 – 2027 SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ
I POPRAWY JAKOŚCI ŻYCIA W KATOWICACH**

Spójność społeczna postulowana w proponowanej tutaj nowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice stanowi połączenie troski o wzmacnianie dwóch kategorii - kapitału społecznego i społeczeństwa obywatelskiego – w działaniach skierowanych operacyjnie (przez instytucje wsparcia) na przeciwdziałanie życiowej bezradności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym⁴².

Formułowane obszarowo strategiczne cele, aby mogły służyć wzmacnianiu zasobów kapitału społecznego i obywatelskiego zaangażowania mieszkańców, wymagają osiągnięcia spójności działań na poziomie elit miejskich kierujących się zasadami prawa oraz równości, pomocniczości i efektywności w pomnażaniu dobrostanu społecznego.

Skuteczne osiągnięcie zamierzonych rezultatów wymaga dostosowywania działań strategicznych do warunków środowiskowych i potrzeb identyfikowanych na poziomie pomocniczych jednostek administracyjnych. Sygnałem do zmiany podejścia na rzecz diagnozowania specyfiki potrzeb mieszkańców różnych dzielnic miasta były wyniki diagnozy i monitoringu problemów społecznych⁴³.

Zapisy zawarte w Strategii Rozwoju Miasta Katowice 2030” określając wizję strategiczną Katowic 2030 kładą akcent na znaczenie jakości życia mieszkańców Katowic przez pryzmat wysokich i wyrównanych standardów mieszkaniowych, usługowych i środowiskowych. Wśród określonych w dokumencie celów strategicznych, szczególnie ważnych w kontekście powiązań ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych, wymienić można m.in. urozmaiconą ofertę usług publicznych, wysoki poziom aktywności obywatelskiej (w szczególności w dzielnicach).⁴⁴

Realizacja tego celu głównie na poziomie polityki na rzecz jakości środowiska zamieszkania i ekologicznej równowagi pomiędzy rozbudową infrastruktury technicznej i usługowej, a zasobami naturalnymi, wsparte eliminowaniem zagrożeń bezpieczeństwa dla warunków życia w jednostkach terytorialnych miasta stwarza jedynie bazę do jego nowoczesnego rozwoju społecznego.

Rośnie zatem znaczenie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice jako dokumentu programowo uzupełniającego i wzbogacającego definiowanie wartości i zasad organizujących obszarowe cele rozwoju miasta Katowice.

⁴² S. Golinowska, E. Kocot. *Spójność społeczna. Stan i perspektywy rozwoju społecznego kraju w przekrojach regionalnych*. Warszawa 2013.

⁴³ *Diagnoza problemów społecznych i monitoring polityki społecznej dla aktywizacji zasobów ludzkich w Katowicach*, Red. A. Bartoszek, K. Czekaj, D. Trawkowska, Wyd. PARA i Uniwersytet Śląski w Katowicach, Katowice 2012 (sfinansowano ze środków EFS UE POKL UDA-POKL.07.02.01-24-028/09-00)

⁴⁴ Ibidem, *Strategia Rozwoju Miasta R. 1.2. Jakość Życia*, s.8. 13

6. CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁANIA ORAZ WSKAŹNIKI MONITORINGU

6.1. Procesy demograficzne

Cel strategiczny:

WSPIETRANIE INICJATYW SPRZYJAJĄCYCH MŁODYM RODZINOM I ODPOWIEDZIALNEMU RODZICIELSTWU ORAZ OGRANICZANIE NASTĘPSTW DEMOGRAFICZNEGO STARZENIA SIĘ MIASTA

Kierunki działań strategicznych

C1 K₁	Monitorowanie przemian w strukturze społeczno-demograficznej dzielnic Katowic i problemów wynikających ze starzenia się populacji miasta oraz podejmowanie inicjatyw nakierowanych na pobudzenie procesu rewitalizacji, szczególnie na obszarach zagrożonych społeczną dezorganizacją i wysokim obciążeniem demograficznym.
C1 K₂	Promowanie inicjatyw służących ochronie rodziny i macierzyństwa oraz rozwojowi demograficznemu miasta, inicjowanie akcji skierowanych na pozyskiwanie nowych mieszkańców Katowic.
C1 K₃	Promowanie form aktywnego podnoszenia sprawności fizycznej i zdrowego stylu życia mieszkańców miasta oraz wspieranie programów badań profilaktycznych i akcji promujących zdrowie.
C1 K₄	Wzmacnianie międzypokoleniowej integracji i funkcji wychowawczych i edukacyjnych rodzin w ramach prowadzonej pracy środowiskowej z dziećmi i rodzicami za pośrednictwem m.in. szkół, organizacji społecznych, klubów sportowych oraz instytucji kultury oraz rozwój projektów wsparcia dużej rodziny w ramach programu „Katowicka Karta Mieszkańca”.

Działania:

Cel strategiczny: WSPIERANIE INICJATYW SPRZYJAJĄCYCH MŁODYM RODZINOM I ODPOWIEDZIALNEMU RODZICIELSTWU ORAZ OGRANICZANIE NASTĘPSTW DEMOGRAFICZNEGO STARZENIA SIĘ MIASTA		
CEL	DZIAŁANIA	REALIZATOR I PARTNERZY
C1 D₁	1. Diagnozowanie dynamiki zmian w strukturze społeczno-demograficznej Katowic i problemów wynikających ze starzenia się w populacji w dzielnicach miasta.	Wydział Polityki Społecznej, Wydział Spraw Obywatelskich, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Rada Seniorów, organizacje pozarządowe
C1 D₂	1. Inicjowanie akcji skierowanych na pozyskiwanie nowych mieszkańców. 2. Tworzenie/wspieranie inicjatyw sprzyjających młodym rodzinom i odpowiedzialnemu rodzicielstwu oraz ograniczanie atomizacji więzi rodzinnych i społecznych w następstwie demograficznego starzenia się miasta.	Wydział Polityki Społecznej, Wydział Edukacji i Sportu, Wydział Promocji, organizacje pozarządowe
C1 D₃	1. Tworzenie warunków do uprawiania masowego sportu i rekreacji oraz pobudzanie aktywności mieszkańców miasta służącej podnoszeniu sprawności fizycznej i zdrowemu stylowi życia (w tym rozbudowa ścieżek rowerowych i infrastruktury miejskiej	Wydział Polityki Społecznej, Wydział Edukacji i Sportu, PFRON, organizacje pozarządowe

	<p>rekreacji).</p> <p>2. Inicjowanie i wspieranie realizacji programów badań profilaktycznych i akcji promujących zdrowie, szczególnie w zagrożonych środowiskach i grupach wiekowych.</p>	
C1 D₄	<p>1. Wzbogacanie oferty wsparcia rodzin wielodzietnych w ramach ogólnopolskiego programu pn.: „<i>Karta Dużej Rodziny</i>”.</p> <p>2. Wspomaganie wychowawczych oraz edukacyjnych funkcji rodziny przez pracę środowiskową z dziećmi i rodzicami za pośrednictwem szkół, poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym specjalistycznej poradni rodzinnej, placówek pracy pozaszkolnej, stowarzyszeń społecznych, klubów sportowych oraz organizacji kulturalnych.</p> <p>3. Wsparcie osób zameldowanych w mieście Katowice i odprowadzających tu swoje podatki, w tym wsparcie w ramach Programu pn.: „<i>Katowicka Karta Mieszkańca</i>”.</p>	<p>Wydział Polityki Społecznej, Wydział Edukacji i Sportu, Wydział Kultury, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe</p>

Wskaźniki monitoringu:

Lp.	WSKAŹNIKI	OKRES ZBIERANIA DANYCH	ŹRÓDŁO DANYCH
1	Liczba ludności w wieku produkcyjnym w podziale na dzielnice	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Spraw Obywatelskich
2	Odsetek liczby ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku aktywności zawodowej dla dzielnic i całego miasta	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Spraw Obywatelskich, - Bank Danych Lokalnych
3	Liczba i odsetek ludności dzielnic miasta w wieku 60+, 70+ i 80+	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Spraw Obywatelskich, - Bank Danych Lokalnych
4	Saldo migracji	Na koniec roku	- Bank Danych Lokalnych
5	Liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
6	Liczba i wykaz katowickich instytucji kultury i podmiotów gospodarczych, które oferują ulgi i dodatkowe uprawnienia w ramach Programu „ <i>Katowicka Karta Mieszkańca</i> ”	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
7	Liczba dzieci i młodzieży szkolnej objętych świadczeniami profilaktycznymi finansowanymi przez Urząd Miasta, w podziale na grupy wieku, typ szkół	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
8	Wykaz akcji i programów profilaktycznych zrealizowanych w mieście przy współpracy jednostek	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy

	samorządu z organizacjami społecznymi i specjalistycznymi stowarzyszeniami		Spółecznej w Katowicach
9	Liczba kart wydanych uczestnikom Programu Miejskiego „ <i>Katowicka Karta Mieszkańca</i> ” oraz Programu Ogólnopolskiego „ <i>Karta Dużej Rodziny</i> ”	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
10	Liczba akcji skierowanych na pozyskiwanie nowych mieszkańców	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Promocji

6.2. Wspieranie rodziny

Cel strategiczny:

POPRAWA WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA I ROZWOJU RODZINY

Kierunki działań strategicznych:

C2 K₁	Wzmacnianie polityki prorodzinnej na terenie miasta.
C2 K₂	Wspieranie rodziny przy wykorzystaniu oferty dostępnej w ramach systemu pomocy i integracji społecznej.
C2 K₃	Wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży.

Działania:

Cel strategiczny: POPRAWA WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA I ROZWOJU RODZINY		
CEL	DZIAŁANIA	REALIZATOR I PARTNERZY
C2 D₁	1. Przygotowanie do pełnienia ról rodzicielskich i tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. 2. Monitoring zapotrzebowania na usługi opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. 3. Zapewnienie opieki dla dzieci w okresach przerw w nauce szkolnej. 4. Wspieranie osób, rodzin w pełnieniu funkcji poprzez rozszerzenie bezpłatnego poradnictwa na rzecz osób, rodzin przeżywających różnego rodzaju trudności. 5. Diagnozowanie potrzeb i problemów dotyczących rodzin na terenie miasta.	Urząd Miasta Katowice: - Wydział Edukacji i Sportu, - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Kultury we współpracy z instytucjami kultury, Miejska Izba Wyrzeźwień i Ośrodek Pomocy dla Osób Uzależnionych od Alkoholu w Katowicach, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
C2 D₂	1. Utrzymanie dziecka w rodzinie naturalnej. 2. Wspieranie rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej. 3. Dalsze doskonalenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, w Katowicach, organizacje pozarządowe
C2 D₃	1. Zapewnienie dostępności oferty programów i projektów profilaktycznych, interwencyjnych oraz wspierających kierowanych do różnych grup dzieci i młodzieży.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe, instytucje oświatowe, instytucje kultury Miejska Izba Wyrzeźwień i Ośrodek Pomocy dla Osób Uzależnionych od Alkoholu w Katowicach

Wskaźniki monitoringu:

Lp.	WSKAŹNIKI	OKRES ZBIERANIA DANYCH	ŹRÓDŁO DANYCH
1	Liczba zawieranych małżeństw	Na koniec roku	Bank Danych Lokalnych GUS
2	Liczba rozwodów	Na koniec roku	Bank Danych Lokalnych GUS
3	Małżeństwa na 1 000 ludności	Na koniec roku	Bank Danych Lokalnych GUS
4	Rozwody na 1 000 ludności	Na koniec roku	Bank Danych Lokalnych GUS
5	Liczba miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w Oddziałach Żłobka Miejskiego	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej,
6	Liczba dzieci oczekujących na przyjęcie do żłobka	Na koniec roku	Urząd Miasta:

	(wnioski niezrealizowane w oczekiwanym terminie)		- Wydział Polityki Społecznej
7	Liczba miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w niepublicznych żłobkach i klubach dziecięcych	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
8	Liczba miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 dotowanych w niepublicznych żłobkach i klubach dziecięcych	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
9	Liczba miejsc opieki nad dziećmi w przedszkolach	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Edukacji i Sportu.
10	Liczba dzieci i młodzieży korzystającej z taniego/bezpłatnego wypoczynku organizowanego przez miasto w okresie ferii zimowych i wakacji letnich	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji i Sportu, - Wydział Kultury, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
11	Liczba udzielonych porad psychologiczno-pedagogicznych, przeprowadzonych sesji terapeutycznych, spotkań mediacyjnych	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji i Sportu, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
12	Liczba osób, które skorzystały z porad psychologiczno-pedagogicznych, terapii, mediacji	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji i Sportu, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
13	Procentowy udział rodzin z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w ogólnej liczbie rodzin korzystających ze świadczeń Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
14	Liczba osób/rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
15	Liczba kandydatów na rodzinę zastępczą	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
16	Liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
17	Liczba rodzin objętych interwencją kryzysową w ramach procedury "Niebieskie karty"	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
18	Liczba realizowanych programów/projektów profilaktycznych, interwencyjnych oraz wspierających kierowanych do różnych grup dzieci i młodzieży.	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji i Sportu, - Wydział Kultury, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
19	Liczba osób uczestniczących w realizowanych programach/projektach profilaktycznych, interwencyjnych oraz wspierających kierowanych do różnych grup dzieci i młodzieży	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji i Sportu, - Wydział Kultury,

			Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
20	Liczba miejsc świadczących tanie/bezpłatne oferty edukacyjne i rozwijające zainteresowania dzieci i młodzieży	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji i Sportu, - Wydział Kultury, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach,
21	Liczba osób korzystających z ofert edukacyjnych i rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji i Sportu, - Wydział Kultury, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach,

6.3. Rynek pracy

Cel strategiczny:

RYNEK PRACY OTWARTY DLA KAŻDEGO

Kierunki działań strategicznych:

C3 K₁	Sprzysianie rozwojowi zintegrowanego systemu przeciwdziałania i rozwiązywania problemu bezrobocia w mieście, rozwijanie działań na rzecz pozyskiwania i wykorzystywania środków unijnych w obszarze rynku pracy, promowanie przedsiębiorczości oraz wspieranie rozwoju ekonomii społecznej.
C3 K₂	Rozwijanie oferty pomocowej sprzyjającej powrotowi na rynek pracy w szczególności osób długotrwale bezrobotnych oraz wykluczonych, wspieranie działań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami oraz tworzenie systemów motywacyjnych dla pracodawców i bezrobotnych.

Działania:

Cel strategiczny: RYNEK PRACY OTWARTY DLA KAŻDEGO		
CEL	DZIAŁANIA	REALIZATOR I PARTNERZY
C3 D₁	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja wspólnych działań instytucji sektora publicznego, sektora prywatnego i organizacji pozarządowych w obszarze rynku pracy. 2. Doskonalenie systemu współpracy instytucji i organizacji wspierających adaptację zawodową. 3. Wspieranie działań sprzyjających rozwojowi usług i instrumentów rynku pracy w mieście, w tym przy wykorzystaniu środków unijnych. 4. Wspieranie tworzenia podmiotów ekonomii społecznej oraz wspieranie osób planujących założyć własną działalność gospodarczą. 5. Diagnozowanie zasobów, potrzeb i problemów związanych z bezrobociem na terenie miasta. 	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Agencje Zatrudnienia, Partnerzy Rynku Pracy, Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
C3 D₂	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie nowych i rozwijanie istniejących przedsięwzięć, projektów i programów nakierowanych na zwiększenie szans na rynku pracy, w szczególności osób w trudnej sytuacji życiowej. 2. Rozszerzanie zakresu współpracy z pracodawcami. 3. Wzmacnianie aktywności osób z niepełnosprawnościami w poruszaniu się po rynku pracy. 	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Partnerzy Rynku Pracy

Wskaźniki monitoringu:

Lp.	WSKAŹNIKI	OKRES ZBIERANIA DANYCH	ŹRÓDŁO DANYCH
1	Stopa bezrobocia rejestrowanego	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach

2	Liczba osób bezrobotnych ogółem	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
3	Liczba osób pozostających bez pracy dłużej niż jeden rok	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
4	Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
5	Liczba kontaktów nawiązanych i utrzymanych z pracodawcami z terenu działania urzędu	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
6	Liczba zorganizowanych giełd pracy i spotkań z pracodawcami	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
7	Liczba ofert pracy	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
8	Liczba podjęć pracy ogółem	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
9	Liczba osób objętych doradztwem zawodowym przed uzyskaniem środków finansowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
10	Liczba osób, którym przyznano środki finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej (samozatrudnienie)	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
11	Liczba osób skierowanych do pracy w ramach zawartych umów o roboty publiczne	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
12	Liczba osób zatrudnionych w ramach zawartych umów o refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
13	Liczba osób skierowanych na szkolenia	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
14	Liczba osób, które ukończyły szkolenia	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
15	Liczba osób objętych usługami poradnictwa zawodowego.	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
16	Liczba złożonych wniosków o przyznanie dotacji na założenie spółdzielni socjalnej lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
17	Liczba osób, którym przyznano środki na założenie spółdzielni socjalnej lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
18	Liczba ofert pracy dla osób z niepełnosprawnościami	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
19	Liczba podjęć pracy przez osoby z niepełnosprawnościami w wyniku wydanych skierowań	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
20	Liczba osób z niepełnosprawnościami, którym została udzielona pomoc w ramach poradnictwa zawodowego	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
21	Liczba osób z niepełnosprawnościami skierowanych na szkolenia	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
22	Liczba osób z niepełnosprawnościami, które ukończyły szkolenia	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
23	Liczba wniosków złożonych przez pracodawców o zwrot kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla osoby	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach

	z niepełnosprawnościami		
24	Liczba dokonanych zwrotów kosztów wyposażenia stanowiska pracy lub doposażenia stanowiska pracy dla osoby z niepełnosprawnościami	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
25	Liczba projektów nakierowanych na wsparcie osób zarejestrowanych realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
26	Liczba osób objętych wsparciem w ramach projektów realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
27	Liczba działań podejmowanych wspólnie przez instytucje sektora publicznego, sektora prywatnego i organizacji pozarządowych w obszarze rynku pracy	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Partnerzy Rynku Pracy
28	Liczba nowych i kontynuowanych przedsięwzięć, projektów i programów nakierowanych na zwiększenie szans na rynku pracy, skierowane w szczególności do osób w trudnej sytuacji, realizowane poza Urzędem Pracy	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Partnerzy Rynku Pracy

6.4. Przeciwdziałanie uzależnieniom

Cel strategiczny:

**ROZWIJANIE PROFILAKTYKI ORAZ DZIAŁAŃ SŁUŻĄCYCH
ROZWIĄZYWANIU PROBLEMU UZALEŻNIEŃ OD ŚRODKÓW PSYCHOAKTYWNYCH**

Kierunki działań strategicznych:

C4 K₁	Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od środków psychoaktywnych.
C4 K₂	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom/rodzinom z problemem uzależnienia i współuzależnienia od środków psychoaktywnych oraz zagrożonych uzależnieniami, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.
C4 K₃	Prowadzenie działalności, informacyjnej i edukacyjnej oraz wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych służącej profilaktyce i rozwiązywaniu problemu uzależnień.

Działania:

Cel strategiczny: ROZWIJANIE PROFILAKTYKI ORAZ DZIAŁAŃ SŁUŻĄCYCH ROZWIĄZYWANIU PROBLEMU UZALEŻNIEŃ OD ŚRODKÓW PSYCHOAKTYWNYCH		
CEL	DZIAŁANIA	REALIZATOR I PARTNERZY
C4 D₁	1. Organizowanie pomocy terapeutycznej oraz pomocy rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od środków psychoaktywnych i ich rodzin. 2. Prowadzenie ustawowej procedury zobowiązania do leczenia odwykowego.	Urząd Miasta Katowice: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Nadzoru Właścicielskiego we współpracy z Miejską Izbą Wytrzeźwień oraz Ośrodkiem Pomocy dla Osób Uzależnionych od Alkoholu, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacje pozarządowe, instytucje służby zdrowia
C4 D₂	1. Organizowanie i wspieranie realizacji programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniami.	Urząd Miasta Katowice: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji i Sportu we współpracy z placówkami oświatowymi, - Wydział Nadzoru Właścicielskiego we współpracy z Miejską Izbą Wytrzeźwień oraz Ośrodkiem Pomocy dla Osób Uzależnionych od Alkoholu, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
C4 D₃	1. Rozpowszechnianie wśród mieszkańców Katowic informacji dotyczącej oferty wsparcia dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od środków psychoaktywnych. 2. Zlecenie zadań do realizacji w ramach profilaktyki uzależnień wyspecjalizowanym podmiotom, w tym zwłaszcza organizacjom pozarządowym. 3. Diagnozowanie potrzeb i problemów	Urząd Miasta Katowice: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Nadzoru Właścicielskiego we współpracy z Miejską Izbą Wytrzeźwień oraz Ośrodkiem Pomocy dla Osób Uzależnionych od Alkoholu, organizacje pozarządowe

	związanych z uzależnieniami na terenie miasta.	
--	--	--

Wskaźniki monitoringu:

Lp.	WSKAŹNIKI	OKRES ZBIERANIA DANYCH	ŹRÓDŁO DANYCH
1	Wydatki Budżetu Gminy w Dziale 851 - Ochrona zdrowia oraz wydatki w rozdziale 85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
2	Wydatki Budżetu Gminy w Dziale 851 - Ochrona zdrowia oraz wydatki w rozdziale 85153 - Zwalczanie narkomanii	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
3	Liczba porad w ramach pomocy psychologicznej i terapeutycznej z powodu uzależnienia lub współuzależnienia	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
4	Liczba porad telefonicznych udzielonych w ramach telefonu zaufania prowadzonych przez organizacje pozarządowe	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
5	Liczba osób, wobec których podjęto procedurę zobowiązaniem do leczenia odwykowego	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
6	Liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
7	Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą placówek wsparcia dziennego	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
8	Liczba osób objętych programami profilaktycznymi	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
9	Liczba umów zawartych na realizację zadań	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
10	Wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację umów	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej

6.5. Wspieranie osób z niepełnosprawnościami

Cel strategiczny:

KATOWICE - MIASTO PRZYJAZNE DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI - INTEGRACJA DZIAŁAŃ W CELU PRZECIWDZIAŁANIA WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU MIESZKAŃCÓW KATOWIC Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI ORAZ ZAPEWNIENIA CIĄGŁOŚCI WSPARCIA DLA OSÓB I RODZIN BORYKAJĄCYCH SIĘ Z KONSEKWENCJAMI NIEPEŁNEJ SPRAWNOŚCI

Kierunki działań strategicznych:

C5 K₁	Przygotowanie do samodzielnego funkcjonowania oraz pełnego uczestnictwa w życiu społecznym osób z niepełnosprawnościami, w tym osób z zaburzeniami psychicznymi.
C5 K₂	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami poprzez ograniczanie barier komunikacyjnych, architektonicznych i społecznych.
C5 K₃	Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej w celu poprawy jakości życia osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.

Działania:

Cel strategiczny: KATOWICE - MIASTO PRZYJAZNE DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI - INTEGRACJA DZIAŁAŃ W CELU PRZECIWDZIAŁANIA WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW KATOWIC Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI ORAZ ZAPEWNIENIA CIĄGŁOŚCI WSPARCIA DLA OSÓB I RODZIN BORYKAJĄCYCH SIĘ Z KONSEKWENCJAMI NIEPEŁNEJ SPRAWNOŚCI		
CEL	DZIAŁANIA	REALIZATOR I PARTNERZY
C5 D₁	1. Rozwój infrastruktury wsparcia (w tym mieszkań chronionych wspieranych i mieszkań chronionych treningowych, mieszkań interwencyjnych) oraz usług społecznych w środowisku zamieszkania (praca socjalna, usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, asystent osobisty osoby niepełnosprawnej, opieka wytchnieniowa, wolontariat dla osób z niepełnosprawnościami). 2. Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe.
C5 D₂	1. Przekształcanie i dostosowywanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. 2. Wspieranie aktywizacji społecznej i obywatelskiej osób z niepełnosprawnościami. 3. Diagnozowanie potrzeb i problemów związanych z niepełnosprawnością na terenie miasta.	Urząd Miasta Katowice: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Budynków i Dróg we współpracy z Komunalnym Zakładem Gospodarki Mieszkaniowej w Katowicach oraz Miejskim Zarządem Ulic i Mostów Katowice, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
C5 D₃	1. Tworzenie przedsięwzięć programów/projektów aktywizacyjnych i wdrażanie ich w odpowiedzi na potrzeby osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin. 2. Inicjowanie i pogłębianie współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej przy wykorzystaniu formuły zespołów złożonych	Urząd Miasta Katowice: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji i Sportu, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach

	z przedstawicieli organizacji i instytucji zaangażowanych w pomoc osobom z niepełnosprawnościami.	
--	---	--

Wskaźniki monitoringu:

Lp.	WSKAŹNIKI	OKRES ZBIERANIA DANYCH	ŹRÓDŁO DANYCH
1	Liczba miejsc w mieszkaniach chronionych wspieranych dla osób z niepełnosprawnościami, w szczególności osób z zaburzeniami psychicznymi oraz w mieszkaniach chronionych treningowych i w mieszkaniach interwencyjnych	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
2	Liczba osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi korzystających z pomocy w postaci mieszkań chronionych wspieranych/ treningowych	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
3	Liczba osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi korzystających z usług społecznych w środowisku zamieszkania (specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, praca socjalna, asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami, opieka wytchnieniowa, wolontariat)	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
4	Liczba osób, którym przyznano dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w danym roku	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
5	Procentowy (%) udział osób z niepełnosprawnościami wśród zarejestrowanych bezrobotnych	Na koniec roku	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
6	Liczba mieszkańców Katowic z niepełnosprawnościami, którzy uzyskali pomoc w ramach realizowanych programów celowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
7	Liczba osób z niepełnosprawnościami, którym zlikwidowano bariery architektoniczne w miejscu ich zamieszkania w ramach środków PFRON	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
8	Liczba osób z niepełnosprawnościami, którym udzielono dofinansowania ze środków PFRON w ramach likwidowania barier w komunikowaniu się (w tym przy wykorzystaniu komputerów, czytników i telefonów)	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
9	Liczba osób z niepełnosprawnościami, którym udzielono dofinansowania ze środków PFRON w ramach likwidacji barier technicznych	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
10	Liczba osób z niepełnosprawnościami, które skorzystały z dofinansowania ze środków PFRON do turnusów rehabilitacyjnych	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
11	Liczba osób z niepełnosprawnościami, które brały udział w imprezach sportowych, kulturalnych, turystycznych bądź rekreacyjnych dofinansowanych ze środków PFRON do	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach

	organizacji sportu, kultury i turystyki oraz rekreacji		
12	Liczba osób korzystających ze Środowiskowych Domów Samopomocy	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
13	Liczba osób korzystających z Dziennych Domów Pomocy Społecznej dla osób z autyzmem i niskofunkcjonujących osób z niepełnosprawnością	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
14	Liczba podmiotów uczestniczących w spotkaniach zespołów doradczych na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
15	Liczba podmiotów realizujących zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
16	Liczba zadań/umów realizowanych przez organizacje pozarządowe na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej

6.6. Przeciwdziałanie bezdomności

Cel strategiczny:

OGRANICZENIE ZJAWISKA BEZDOMNOŚCI W KATOWICACH

Kierunki działań strategicznych:

C6 K₁	Diagnozowanie potrzeb i problemów związanych z zagrożeniem bezdomnością oraz problemów związanych z następstwami bezdomności na terenie miasta.
C6 K₂	Doskonalenie istniejącego systemu wsparcia dla osób i rodzin zagrożonych bezdomnością i bezdomnych, w tym poprzez rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej.
C6 K₃	Poszerzenie oferty innowacyjnych przedsięwzięć/programów/projektów nakierowanych na aktywizowanie osób i rodzin zagrożonych bezdomnością i bezdomnych w działaniach na rzecz poprawy swojej sytuacji.

Działania:

Cel strategiczny: OGRANICZENIE ZJAWISKA BEZDOMNOŚCI W KATOWICACH		
CEL	DZIAŁANIA	REALIZATOR I PARTNERZY
C6 D₁	1. Diagnozowanie potrzeb i problemów związanych z zagrożeniem bezdomnością oraz problemów związanych z następstwami bezdomności na terenie miasta. 2. Monitorowanie zarówno zjawiska bezdomności, jak i rezultatów podejmowanych działań nakierowanych na zapobieganie zjawisku bezdomności i wspieranie osób w kryzysie bezdomności.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
C6 D₂	1. Rozbudowa infrastruktury wsparcia (w tym mieszkań readaptacyjnych i mieszkań z zasobów Urzędu Miasta dla bezdomnych osób i rodzin). 2. Rozwijanie zindywidualizowanych form wsparcia, w tym asystentury oraz innych form usług społecznych na potrzeby bezdomnych osób i rodzin (praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne i inne). 3. Inicjowanie i intensyfikowanie/pogłębianie współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej przy wykorzystaniu formuły zespołów złożonych z przedstawicieli organizacji i instytucji zaangażowanych w pomoc bezdomnym.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Straż Miejska Katowice
C6 D₃	1. Tworzenie przedsięwzięć programów/projektów aktywizacyjnych i wdrażanie ich w odpowiedzi na potrzeby osób i rodzin bezdomnych, zagrożonych bezdomnością i ich rodzin.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach

Wskaźniki monitoringu:

Lp.	WSKAŹNIKI	OKRES ZBIERANIA DANYCH	ŹRÓDŁO DANYCH
1	Procentowy (%) udział w kryzysie bezdomnych wg płci, wieku, poziomu wykształcenia i innych zmiennych społeczno-demograficznych	Na koniec roku	Urząd Miasta - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
2	Liczba realizowanych programów/projektów aktywizacyjnych dla osób i rodzin bezdomnych, zagrożonych bezdomnością i ich rodzin, w tym m.in. treningów aktywizujących prowadzonych w schroniskach dla osób bezdomnych	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
3	Liczba osób uczestniczących w realizowanych programach/projektach dla osób i rodzin bezdomnych, zagrożonych bezdomnością i ich rodzin, w tym m.in. treningach aktywizujących prowadzonych w schroniskach dla osób bezdomności	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
4	Liczba miejsc w różnych typach infrastruktury wsparcia	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
5	Liczba osób korzystających z materialnych form wsparcia	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
6	Liczba osób korzystających z niematerialnych form wsparcia, w tym m.in. z jadłodajni, ogrzewalni, noclegowni, schronisk	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe.
7	Liczba osób korzystających ze schronienia w noclegowniach i schroniskach	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
8	Liczba interwencji podejmowanych w środowisku osób w kryzysie bezdomności	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
9	Liczba wejść/wizyt w skupiskach osób w kryzysie bezdomności przedstawicieli instytucji/organizacji (np. Straż Miejska, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe)	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
10	Liczba zespołów skupiających przedstawicieli podmiotów pracujących w obszarze bezdomności	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
11	Liczba podmiotów uczestniczących	Na koniec roku	Urząd Miasta:

	w spotkaniach zespołów doradczych dotyczących problemu bezdomności		- Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
12	Liczba osób w kryzysie bezdomności, które otrzymały lokal z zasobów miasta/innych zasobów	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach

6.7. Problemy osób w wieku senioralnym

Cel strategiczny:

WZMOCNIENIE ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ZDROWIU I AKTYWNEMU UCZESTNICTWU OSÓB STARSZYCH W ŻYCIU SPOŁECZNYM, W TYM POPRZECZ ROZWÓJ WOLONTARIATU I INTEGRACJI MIĘDZYPOKOLENIOWEJ ZABEZPIECZAJĄCYCH POTRZEBY SENIORÓW

Kierunki działań strategicznych:

C7 K₁	Wspieranie aktywności osób starszych i ich integracji międzypokoleniowej.
C7 K₂	Podnoszenie jakości życia seniorów, w tym poprzez rozwijanie infrastruktury pomocowej w środowisku zamieszkania seniorów oraz eliminowanie barier architektonicznych i czynników środowiskowych utrudniających niesamodzielnym seniorom pełnoprawne funkcjonowanie w przestrzeni miejskiej.
C7 K₃	Wspieranie akcji edukacyjnych oraz inicjatyw kulturalnych na rzecz seniorów oraz szkolenie seniorów dla poprawy bezpieczeństwa i wzajemnego wsparcia w środowisku zamieszkania, a także ich aktywizacja społeczna i obywatelska (ze szczególnym uwzględnieniem wolontariatu seniorów).

Działania:

Cel strategiczny: WZMOCNIENIE ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ZDROWIU I AKTYWNEMU UCZESTNICTWU OSÓB STARSZYCH W ŻYCIU SPOŁECZNYM, W TYM ROZWÓJ WOLONTARIATU I INTEGRACJI MIĘDZYPOKOLENIOWEJ ZABEZPIECZAJĄCYCH POTRZEBY SENIORÓW		
CEL	DZIAŁANIA	REALIZATOR I PARTNERZY
C7 D₁	1. Promowanie aktywności osób starszych na rzecz zdrowia i sprawności życiowej oraz programów integracji międzypokoleniowej.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
	2. Szkolenie seniorów do wzajemnego wsparcia w środowisku zamieszkania i reagowania na zagrożenia ich bezpieczeństwa.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe, Policja, Straż Miejska oraz Spółdzielnie i Wspólnoty Mieszkaniowe
	3. Wspieranie aktywizacji społecznej i obywatelskiej oraz rozwój wolontariatu seniorów.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Rada Seniorów, organizacje pozarządowe
C7 D₂	1. Rozwijanie oferty promocyjnych usług dostępnych w mieście dla osób starszych na bazie programów pomocowych dla osób w wieku 60+.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Rada Seniorów, organizacje pozarządowe, miejskie instytucje kultury i podmioty gospodarcze.
	2. Rozwijanie infrastruktury pomocowej dla niesamodzielnich seniorów w ich środowisku zamieszkania	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
	3. Diagnozowanie potrzeb i problemów związanych z procesem starzenia się społeczeństwa na terenie miasta.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe

C7 D₃	1. Ograniczanie czynników utrudniających osobom z niepełnosprawnościami i niesamodzielnym seniorom pełnoprawne i bezpieczne funkcjonowanie w środowisku zamieszkania	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, organizacje pozarządowe
-------------------------	--	--

Wskaźniki monitoringu:

Lp.	WSKAŹNIKI	OKRES ZBIERANIA DANYCH	ŹRÓDŁO DANYCH
1	Liczba miejsc i osób korzystających z dziennych domów pomocy społecznej na terenie Katowic	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
2	Liczba osób korzystających z zajęć w ramach popołudniowych klubów społecznościowych w siedzibach dziennych domów pomocy społecznej w Katowicach	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
3	Liczba osób korzystających z mieszkań chronionych wspieranych dla osób w podeszłym wieku lub przewlekłe chorych	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
4	Liczba miejsc i osób korzystających z Rodzinnego Domu Pomocy	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
5	Liczba specjalistycznych miejsc leczenia osób starszych, na oddziałach geriatrycznych i innych oddziałach szpitalnych w Katowicach	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Nadzoru Właścielskiego, NFZ
6	Liczba osób oczekujących na umieszczenie w domu pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku do ogólnej liczby miejsc w domach pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku w Katowicach	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
7	Liczba Klubów Seniora i innych miejsc spotkań seniorów dofinansowanych z budżetu miasta lub innych źródeł zewnętrznych	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
8	Liczba miejsc i osób biorących udział w zajęciach w Klubach Seniora i w innych miejscach spotkań seniorów dofinansowanych z budżetu miasta lub innych źródeł zewnętrznych	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
9	Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
10	Liczba osób w wieku senioralnym korzystających z usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych	Na koniec roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
11	Liczba realizowanych projektów/umów/działań mających na celu poprawę aktywności fizycznej osób starszych	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach

12	Liczba osób biorących udział w projektach/działaniach mających na celu poprawę aktywności fizycznej osób starszych.	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
13	Liczba realizowanych projektów/umów kulturalnych na rzecz osób starszych.	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
14	Liczba osób biorących udział w projektach kulturalnych na rzecz osób starszych	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
15	Liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej dla osób w wieku senioralnym	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
16	Liczba osób, które wzięły udział w programach profilaktyki zdrowotnej dla osób w wieku senioralnym	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
17	Liczba organizacji pozarządowych realizujących programy na rzecz osób starszych na zlecenie miasta lub we współpracy z jednostkami samorządowymi	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
18	Liczba członków Rady Seniorów Miasta Katowice	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
19	Liczba przeprowadzonych spotkań członków Rady Seniorów Miasta Katowice	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej

6.8. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Cel strategiczny:

ZWIĘKSZENIE PARTYCYPACJI OBYWATELSKIEJ MIESZKAŃCÓW I ROLI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W REALIZOWANIU POLITYKI SPOŁECZNEJ MIASTA

Kierunki działań strategicznych:

C8 K₁	Uaktywnienie dzielnicowych społeczności do uczestnictwa w procesie realizacji budżetu obywatelskiego i inicjatywy lokalnej poprzez wzbogacanie/wyposażanie ich w wiedzę obywatelską oraz rozwój wolontariatu.
C8 K₂	Rozwijanie i pogłębianie współpracy Miasta Katowice z podmiotami sektora pozarządowego poprzez zlecanie im zadań publicznych do realizacji oraz współpracę pozafinansową.
C8 K₃	Wzmacnianie potencjału oraz wspieranie rozwoju lokalnych organizacji pozarządowych poprzez wsparcie Centrum Organizacji Pozarządowych (doradztwo ogólne i specjalistyczne, szkolenia, udostępnianie pomieszczeń i infrastruktury COP)
C8 K₄	Wzmacnianie potencjału mieszkańców Katowic poprzez wzbogacanie/wyposażanie ich w wiedzę obywatelską (ułatwiająca funkcjonowanie w społeczeństwie) dotyczącą uprawnień oraz obowiązków wynikających z regulacji prawnych i procedur oraz edukacja prawna.

Działania:

Cel strategiczny: ZWIĘKSZENIE PARTYCYPACJI OBYWATELSKIEJ MIESZKAŃCÓW I ROLI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W REALIZOWANIU POLITYKI SPOŁECZNEJ MIASTA		
CEL	DZIAŁANIA	REALIZATOR I PARTNERZY
C8 D₁	1. Organizowanie spotkań informacyjnych dla społeczności lokalnych oraz skuteczne docieranie do mieszkańców Katowic z informacjami o mechanizmach partycypacyjnych stosowanych przez Urząd Miasta Katowice (z wykorzystaniem różnych kanałów/form przekazywania informacji np. strona www, informator miejski etc.). 2. Promowanie i organizowanie wolontariatu poprzez zlecanie tego zadania organizacjom pozarządowym oraz w ramach działań jednostek miejskich. 3. Działania angażujące mieszkańców, które są realizowane przez Urząd Miasta Katowice (inicjatywy promowane w ramach projektu Katoobywatel).	Prezydent Miasta Katowice, Urząd Miasta: - komórki organizacyjne Urzędu Miasta Katowice, - jednostki organizacyjne Miasta Katowice, Centrum Organizacji Pozarządowych, organizacje pozarządowe
C8 D₂	1. Przekazywanie zadań publicznych zleczanych przez miasto Katowice do realizacji organizacjom pozarządowym, w tym realizowanie wspólnie projektów/programów także przy wykorzystaniu formuły partnerstwa. 2. Wsparcie pozafinansowe podmiotów trzeciego sektora zgodnie z programem współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi 3. Wdrażanie przedsięwzięć promujących aktywność organizacji pozarządowych wśród mieszkańców Katowic.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej – Pełnomocnik ds. organizacji pozarządowych
C8 D₃	1. Zapewnienie bieżącego wsparcia ze strony Centrum Organizacji Pozarządowych oraz dostosowywanie oferty zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami NGO	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej – Pełnomocnik ds. organizacji

	korzystających ze wsparcia COP.	pozarządowych, Centrum Organizacji Pozarządowych
C8 D₄	1. Rozwijanie form konsultacji prawnych i poradnictwa eksperckiego dla mieszkańców pozbawionych informacji o swoich uprawnieniach do ochrony i pomocy socjalnej. 2. Tworzenie i wdrażanie przedsięwzięć odpowiadających na potrzeby grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym we współpracy ze społecznością lokalną.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Nadzoru Właścicielskiego we współpracy z Miejską Izbą Wytrzeźwień oraz Ośrodkiem Pomocy dla Osób Uzależnionych od Alkoholu, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe

Wskaźniki monitoringu:

Lp.	WSKAŹNIKI	OKRES ZBIERANIA DANYCH	ŹRÓDŁO DANYCH
1	Liczba wniosków o inicjatywę lokalną (złożonych i przyjętych do realizacji)	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
2	Liczba osób głoszących nad wyborem projektów do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego.	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Komunikacji Społecznej
3	Liczba projektów złożonych do Budżetu Obywatelskiego	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Komunikacji Społecznej
4	Liczba procesów konsultacyjnych z mieszkańcami miasta	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Komunikacji Społecznej
5	Liczba mieszkańców biorących udział w procesach konsultacyjnych	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Komunikacji Społecznej
6	Liczba realizowanych projektów /programów dotyczących promocji i organizacji wolontariatu	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji i Sportu, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
7	Liczba organizacji pozarządowych uczestnicząca w wydarzeniach organizowanych w ramach <i>Festiwalu Organizacji Pozarządowych</i>	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
8	Liczba ogłoszonych otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe	Na koniec roku	Urząd Miasta: - realizatorzy rocznego programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi
9	Liczba umów zawartych z organizacjami pozarządowymi na realizację zadań publicznych	Na koniec roku	Urząd Miasta: - realizatorzy rocznego programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi

10	Wysokość środków przeznaczonych na umowy z organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania publiczne	Na koniec roku	Urząd Miasta: - realizatorzy rocznego programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi
11	Liczba dofinansowanych przez Urząd Miasta punktów konsultacyjnych i bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, w tym prawnego z zakresu wiedzy obywatelskiej oraz pomocy cudzoziemcom	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
12	Wykaz jednostek oferujących w mieście bezpłatne porady specjalistyczne, w tym: prawne i obywatelskie (m.in. w sprawach naruszania praw konsumenta i pracownika oraz doradztwo w zakresie świadczeń socjalnych i uprawnień do pomocy społecznej z kontaktem i lokalizacją) oraz porady dla cudzoziemców	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
13	Liczba mieszkańców korzystających w danym roku z poradnictwa specjalistycznego, w tym: prawnego i obywatelskiego oraz dla cudzoziemców w bezpłatnych punktach konsultacyjnych prowadzonych przez jednostki samorządowe i organizacje pozarządowe	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe prowadzące poradnictwo dla mieszkańców miasta
14	Liczba przeprowadzonych konsultacji społecznych z organizacjami pozarządowymi	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
15	Liczba organizacji pozarządowych objętych wsparciem Centrum Organizacji Pozarządowych	Na koniec roku	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej w oparciu o dane COP

7. MONITOROWANIE I EWALUACJA REALIZACJI STRATEGII

Systematyczny proces monitorowania realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice będzie przeprowadzany w formie corocznego sprawozdania, które wraz z wnioskami będzie przedstawiane Radzie Miasta Katowice przez Prezydenta Miasta Katowice w terminie do 31 lipca za rok poprzedni. Sprawozdania z realizacji Strategii będą w najpełniejszej wersji dokumentacją wykonanych kierunkowych działań na rzecz wsparcia mieszkańców Katowic. Prowadzony monitoring umożliwi również, w razie stwierdzenia istotnej zmiany w sytuacji społeczno - ekonomicznej miasta Katowice i/lub zmiany przepisów prawa, podejmowanie działań nakierowanych na dokonanie zmian w zapisach Strategii. Będą zawierały dane określające stopień realizacji wskaźników opisujących efekty podjętych działań. Na podstawie sprawozdań oraz danych ujętych narastająco (celem ukazania ewolucji poszczególnych zjawisk i problemów na terenie miasta) będzie dokonana ewaluacja efektywności Strategii rok przed zakończeniem realizacji. Analizy poszczególnych danych będą dokonywały podmioty nimi dysponujące. Za wykonanie całościowej ewaluacji Strategii na ich podstawie odpowiada Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach. Ocena efektywności będzie podstawą do wydania ewentualnych rekomendacji dla Rady Miasta służących aktualizacji kierunków działania, określenia celów, działań i wskaźników niezbędnych do opracowania kolejnej Strategii.

Wskaźniki monitoringu w poszczególnych obszarach problemowych.

7.1. Procesy demograficzne

Wskaźniki rezultatu:

- Wzrost liczby inicjatyw sprzyjających młodym rodzinom i odpowiedzialnemu rodzicielstwu oraz ograniczających negatywne następstwa demograficznego starzenia się społeczeństwa.
- Uzyskanie aktualnej diagnozy przemian w strukturze społeczno-demograficznej miasta w oparciu o dane pozyskiwane w okresie realizacji Strategii.

Poziom realizacji wskaźnika rezultatu będzie określany przez następujące wskaźniki:

Wskaźniki monitoringu:

Lp.	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO DANYCH
1	Liczba ludności w wieku produkcyjnym w podziale na dzielnice	Urząd Miasta: - Wydział Spraw Obywatelskich
2	Odsetek liczby ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku aktywności zawodowej dla dzielnic i całego miasta	Urząd Miasta: - Wydział Spraw Obywatelskich, Bank Danych Lokalnych
3	Liczba i odsetek ludności dzielnic miasta w wieku 60+, 70+ i 80+	Urząd Miasta: - Wydział Spraw Obywatelskich, Bank Danych Lokalnych
4	Saldo migracji	Bank Danych Lokalnych
5	Liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
6	Liczba i wykaz katowickich instytucji kultury i podmiotów gospodarczych, które oferują ulgi i dodatkowe uprawnienia dla rodzin w ramach Programu „Katowicka Karta Mieszkańca”	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
7	Liczba dzieci i młodzieży szkolnej objętych świadczeniami profilaktycznymi przez Urząd Miasta, w podziale na grupy wieku, typ szkół	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej

8	Wykaz akcji i programów profilaktycznych zrealizowanych w mieście przy współpracy jednostek samorządu z organizacjami społecznymi i specjalistycznymi stowarzyszeniami	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
9	Liczba kart wydanych uczestnikom Programu Miejskiego „Katowicka Karta Mieszkańca” oraz Programu Ogólnopolskiego „Karta Dużej Rodziny”	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
10	Liczba akcji skierowanych na pozyskiwanie nowych mieszkańców	Urząd Miasta: - Wydział Promocji

7.2. Wspieranie rodziny

Wskaźnik rezultatu:

- Zwiększenie dostępności wysokiej jakości usług publicznych ukierunkowanych na poprawę warunków funkcjonowania i rozwoju rodziny.

Poziom realizacji wskaźnika rezultatu będzie określany przez następujące wartości:

Wskaźniki monitoringu:

Lp.	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO DANYCH
1	Liczba zawieranych małżeństw	Bank Danych Lokalnych GUS
2	Liczba rozwodów	Bank Danych Lokalnych GUS
3	Małżeństwa na 1 000 ludności	Bank Danych Lokalnych GUS
4	Rozwody na 1 000 ludności	Bank Danych Lokalnych GUS
5	Liczba miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w Oddziałach Żłobka Miejskiego	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
6	Liczba dzieci oczekujących na przyjęcie do żłobka (wnioski niezrealizowane w oczekiwanym terminie)	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
7	Liczba miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w niepublicznych żłobkach i klubach dziecięcych	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
8	Liczba miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 dotowanych w niepublicznych żłobkach i klubach dziecięcych	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
9	Liczba miejsc opieki nad dziećmi w przedszkolach	Urząd Miasta: - Wydział Edukacji i Sportu
10	Liczba osób dzieci i młodzieży korzystających z wypoczynku organizowanego przez miasto w okresie ferii zimowych i wakacji letnich	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji i Sportu, - Wydział Kultury, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
11	Liczba udzielonych porad psychologiczno-pedagogicznych, przeprowadzonych sesji terapeutycznych, spotkań mediacyjnych	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji i Sportu, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
12	Liczba osób, które skorzystały z porad psychologiczno-pedagogicznych, terapii, mediacji	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji i Sportu, Miejski Ośrodek Pomocy

		Spółecznej w Katowicach
13	Procentowy udział rodzin z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w ogólnej liczbie rodzin korzystających ze świadczeń Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
14	Liczba osób/rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
15	Liczba kandydatów na rodzinę zastępczą	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
16	Liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
17	Liczba rodzin objętych interwencją kryzysową w ramach procedury „Niebieskie karty”	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
18	Liczba realizowanych programów/projektów profilaktycznych, interwencyjnych oraz wspierających kierowanych do różnych grup dzieci i młodzieży.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji i Sportu, - Wydział Kultury, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
19	Liczba osób uczestniczących w realizowanych programach/projektach profilaktycznych, interwencyjnych oraz wspierających kierowanych do różnych grup dzieci i młodzieży	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji i Sportu, - Wydział Kultury, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
20	Liczba miejsc świadczących tanie/bezpłatne oferty edukacyjne i rozwijające zainteresowania dzieci i młodzieży	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji i Sportu, - Wydział Kultury, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
21	Liczba osób korzystających z tanich/bezpłatnych ofert edukacyjnych i rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji i Sportu, - Wydział Kultury, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach

7.3. Rynek pracy

Wskaźniki rezultatu:

- Zwiększenie dostępności instrumentów rynku pracy dla osób poszukujących zatrudnienia oraz wzrost ich potencjału adaptacyjnego w sferze społeczno-zawodowej.

Poziom realizacji wskaźnika rezultatu będzie określany przez następujące wartości:

Wskaźniki monitoringu:

Lp.	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO DANYCH
1	Stopa bezrobocia rejestrowanego	Powiatowy Urząd Pracy

		w Katowicach
2	Liczba osób bezrobotnych ogółem	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
3	Liczba osób pozostających bez pracy dłużej niż jeden rok	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
4	Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
5	Liczba kontaktów nawiązanych i utrzymanych z pracodawcami z terenu działania urzędu	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
6	Liczba zorganizowanych giełd pracy i spotkań z pracodawcami	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
7	Liczba ofert pracy	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
8	Liczba podjęć pracy ogółem	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
9	Liczba osób objętych doradztwem zawodowym przed uzyskaniem środków finansowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
10	Liczba osób, którym przyznano środki finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej (samozatrudnienie)	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
11	Liczba osób skierowanych do pracy w ramach zawartych umów o roboty publiczne	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
12	Liczba osób zatrudnionych w ramach zawartych umów o refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
13	Liczba osób skierowanych na szkolenia	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
14	Liczba osób, które ukończyły szkolenia	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
15	Liczba osób objętych usługami poradnictwa zawodowego	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
16	Liczba złożonych wniosków o przyznanie dotacji na założenie spółdzielni socjalnej lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
17	Liczba osób, którym przyznano środki na założenie spółdzielni socjalnej lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
18	Liczba ofert pracy dla osób z niepełnosprawnościami	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
19	Liczba podjęć pracy przez osoby z niepełnosprawnościami w wyniku wydanych skierowań	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
20	Liczba osób z niepełnosprawnościami, którym została udzielona pomoc w ramach poradnictwa zawodowego	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
21	Liczba osób z niepełnosprawnościami skierowanych na szkolenia	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
22	Liczba osób z niepełnosprawnościami, które ukończyły szkolenia	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
23	Liczba wniosków złożonych przez pracodawców o zwrot kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla osoby z niepełnosprawnościami	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
24	Liczba dokonanych zwrotów kosztów wyposażenia stanowiska pracy lub doposażenia stanowiska pracy dla osoby z niepełnosprawnościami	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
25	Liczba projektów nakierowanych na wsparcie osób	Powiatowy Urząd Pracy

	zarejestrowanych realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego	w Katowicach
26	Liczba osób objętych wsparciem w ramach projektów realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
27	Liczba działań podejmowanych wspólnie przez instytucje sektora publicznego, sektora prywatnego i organizacji pozarządowych w obszarze rynku pracy	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Partnerzy Rynku Pracy
28	Liczba nowych i kontynuowanych przedsięwzięć, projektów i programów nakierowanych na zwiększenie szans na rynku pracy, skierowane w szczególności do osób w trudnej sytuacji, realizowane poza Urzędem Pracy	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Partnerzy Rynku Pracy

7.4. Przeciwdziałanie uzależnieniom

Wskaźniki rezultatu:

- Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości kompleksowych usług publicznych ukierunkowanych na przeciwdziałanie i ograniczenie skutków uzależnień.

Poziom realizacji wskaźnika rezultatu będzie określany przez następujące wartości:

Wskaźniki monitoringu:

Lp.	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO DANYCH
1	Wydatki Budżetu Gminy w Dziale 851 - Ochrona zdrowia oraz wydatki w rozdziale 85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
2	Wydatki Budżetu Gminy w Dziale 851 - Ochrona zdrowia oraz wydatki w rozdziale 85153 - Zwalczanie narkomanii	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
3	Liczba porad w ramach pomocy psychologicznej i terapeutycznej z powodu uzależnienia lub współuzależnienia	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
4	Liczba porad telefonicznych udzielonych w ramach telefonu zaufania prowadzonych przez organizacje pozarządowe.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
5	Liczba osób, wobec których podjęto procedurę zobowiązaniem do leczenia odwykowego	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
6	Liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
7	Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą placówek wsparcia dziennego	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
8	Liczba osób objętych programami profilaktycznymi	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
9	Liczba umów zawartych na realizację zadań	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
10	Wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację umów	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej

7.5. Wspieranie osób z niepełnosprawnościami

Wskaźniki rezultatu:

- Wzrost poziomu integracji i aktywizacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

Poziom realizacji wskaźnika rezultatu będzie określany przez następujące wartości:

Wskaźniki monitoringu:

Lp.	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO DANYCH
1	Liczba miejsc w mieszkaniach chronionych wspieranych dla osób z niepełnosprawnościami, w szczególności osób z zaburzeniami psychicznymi oraz w mieszkaniach chronionych treningowych i mieszkaniach interwencyjnych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
2	Liczba osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi korzystających z pomocy w postaci mieszkań chronionych wspieranych/treningowych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
3	Liczba osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi korzystających z usług społecznych w środowisku zamieszkania (specjalistyczne usługi opiekuńcze, praca socjalna, asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami, opieka wytchnieniowa, wolontariat)	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
4	Liczba osób, którym przyznano dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w danym roku	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
5	Procentowy (%) udział osób z niepełnosprawnościami wśród zarejestrowanych bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach
6	Liczba mieszkańców Katowic z niepełnosprawnościami, którzy uzyskali pomoc w ramach realizowanych programów celowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
7	Liczba osób z niepełnosprawnościami, którym zlikwidowano bariery architektoniczne w miejscu ich zamieszkania w ramach środków PFRON	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
8	Liczba osób z niepełnosprawnościami, którym udzielono dofinansowania ze środków PFRON w ramach likwidowania barier w komunikowaniu się (w tym przy wykorzystaniu komputerów, czytników i telefonów)	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
9	Liczba osób z niepełnosprawnościami, którym udzielono dofinansowania ze środków PFRON w ramach likwidacji barier technicznych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
10	Liczba osób z niepełnosprawnościami, które skorzystały z dofinansowania ze środków PFRON do turnusów rehabilitacyjnych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
11	Liczba osób z niepełnosprawnościami, które brały udział w imprezach sportowych, kulturalnych, turystycznych bądź rekreacyjnych dofinansowanych ze środków PFRON do organizacji sportu, kultury i turystyki oraz rekreacji	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
12	Liczba osób korzystających ze Środowiskowych Domów Samopomocy	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
13	Liczba osób korzystających z Dziennych Domów Pomocy Społecznej dla osób z autyzmem i niskofunkcjonujących osób z niepełnosprawnością	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach

14	Liczba podmiotów uczestniczących w spotkaniach zespołów doradczych na rzecz osób z niepełnosprawnościami.	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
15	Liczba podmiotów realizujących zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
16	Liczba zadań/umów realizowanych przez organizacje pozarządowe na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej

7.6. Przeciwdziałanie bezdomności

Wskaźniki rezultatu:

- Zwiększenie oferty pomocowej dla osób w kryzysie bezdomności wpływającej korzystnie na poprawę ich sytuacji. Uzyskanie pełnej diagnozy mapy bezdomności w Katowicach oraz przemian w niej zachodzących w okresie realizacji Strategii.

Poziom realizacji wskaźnika rezultatu będzie określany przez następujące wartości:

Wskaźniki monitoringu:

Lp.	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO DANYCH
1	Procentowy (%) udział osób w kryzysie bezdomności wg płci, wieku, poziomu wykształcenia i innych zmiennych społeczno-demograficznych	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
2	Liczba realizowanych programów/projektów aktywizacyjnych dla osób i rodzin bezdomnych, zagrożonych bezdomnością i ich rodzin, w tym m.in. treningów aktywizujących prowadzonych w schroniskach dla osób bezdomnych	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
3	Liczba osób uczestniczących w realizowanych programach/projektach dla osób i rodzin bezdomnych, zagrożonych bezdomnością i ich rodzin, w tym m.in. treningach aktywizujących prowadzonych w schroniskach dla osób bezdomnych	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
4	Liczba miejsc w różnych typach infrastruktury wsparcia	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
5	Liczba osób korzystających z materialnych form wsparcia	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
6	Liczba osób korzystających z niematerialnych form wsparcia, w tym m.in. z jadłodajni, ogrzewalni, noclegowni, schronisk	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
7	Liczba osób korzystających ze schronienia w noclegowniach i schroniskach	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach,

		organizacje pozarządowe
8	Liczba interwencji podejmowanych w środowisku osób w kryzysie bezdomności	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
9	Liczba wejść/wizyt w skupiskach osób w kryzysie bezdomności przedstawicieli instytucji/organizacji (np. Straż Miejska, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe)	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
10	Liczba zespołów skupiających przedstawicieli podmiotów pracujących w obszarze bezdomności	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
11	Liczba podmiotów uczestniczących w spotkaniach zespołów doradczych dotyczących problemu bezdomności	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
12	Liczba osób w kryzysie bezdomności, które otrzymały lokal z zasobów miasta/innych zasobów	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach

7.7. Problemy osób w wieku senioralnym

Wskaźniki rezultatu:

- Poprawa warunków pozwalających osobom w wieku senioralnym utrzymywanie jak najdłużej aktywności osobistej, zawodowej i społecznej oraz zapewnienie wsparcia i opieki osobom niesamodzielnym.

Poziom realizacji wskaźnika rezultatu będzie określany przez następujące wartości:

Wskaźniki monitoringu:

Lp.	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO DANYCH
1	Liczba miejsc i osób korzystających z dziennych domów pomocy społecznej na terenie Katowic	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
2	Liczba osób korzystających z zajęć w ramach popołudniowych klubów społecznościowych w siedzibach dziennych domów pomocy społecznej w Katowicach	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
3	Liczba osób korzystających z mieszkań chronionych wspieranych dla osób w podeszłym wieku lub przewlekle chorych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
4	Liczba miejsc i osób korzystających z Rodzinnego Domu Pomocy	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
5	Liczba specjalistycznych miejsc leczenia osób w podeszłym wieku na oddziałach geriatrycznych i innych oddziałach szpitalach w Katowicach	Urząd Miasta: - Wydział Nadzoru Właścicielskiego, NFZ
6	Liczba osób oczekujących na umieszczenie w domu pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku do ogólnej liczby miejsc w domach pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku w Katowicach	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
7	Liczba Klubów Seniora i innych miejsc spotkań seniorów	Urząd Miasta:

	dofinansowanych z budżetu miasta lub innych źródeł zewnętrznych	- Wydział Polityki Społecznej
8	Liczba miejsc i osób biorących udział w zajęciach w Klubach Seniora i w innych miejscach spotkań seniorów dofinansowanych z budżetu miasta lub innych źródeł zewnętrznych	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
9	Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
10	Liczba osób w wieku senioralnym, korzystających z usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
11	Liczba realizowanych projektów/umów/działań mających na celu poprawę aktywności fizycznej osób starszych	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
12	Liczba osób biorących udział w projektach/działaniach mających na celu poprawę aktywności fizycznej osób starszych	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach
13	Liczba realizowanych projektów/umów kulturalnych na rzecz osób starszych	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
14	Liczba osób biorących udział w projektach kulturalnych na rzecz osób starszych	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
15	Liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej dla osób w wieku senioralnym	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej.
16	Liczba osób, które wzięły udział w programach profilaktyki zdrowotnej dla osób w wieku senioralnym	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej.
17	Liczba organizacji pozarządowych realizujących programy na rzecz osób starszych na zlecenie miasta lub we współpracy z jednostkami samorządowymi	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
18	Liczba członków Rady Seniorów Miasta Katowice	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
19	Liczba przeprowadzonych spotkań członków Rady Seniorów Miasta Katowice	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej

7.8. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Wskaźniki rezultatu:

- Wzrost poziomu aktywności obywatelskiej mieszkańców miasta i organizacji pozarządowych.

Poziom realizacji wskaźnika rezultatu będzie określany przez następujące wartości:

Wskaźniki monitoringu:

Lp.	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO DANYCH
1	Liczba wniosków o inicjatywę lokalną (złożonych i przyjętych do realizacji)	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
2	Liczba osób głosujących nad wyborem projektów do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego.	Urząd Miasta: - Wydział Komunikacji Społecznej
3	Liczba projektów złożonych do Budżetu Obywatelskiego	Urząd Miasta: - Wydział Komunikacji Społecznej

4	Liczba procesów konsultacyjnych z mieszkańcami miasta	Urząd Miasta: - Wydział Komunikacji Społecznej
5	Liczba mieszkańców biorących udział w procesach konsultacyjnych	Urząd Miasta: - Wydział Komunikacji Społecznej
6	Liczba realizowanych projektów/programów dotyczących promocji i organizacji wolontariatu	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, - Wydział Edukacji i Sportu, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe
7	Liczba organizacji pozarządowych uczestnicząca w wydarzeniach organizowanych w ramach <i>Festiwalu Organizacji Pozarządowych</i>	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
8	Liczba ogłoszonych otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej,
9	Liczba umów zawartych z organizacjami pozarządowymi na realizację zadań publicznych	realizatorzy rocznego programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi
10	Wysokość środków przeznaczonych na umowy z organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania publiczne	realizatorzy rocznego programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi
11	Liczba dofinansowanych przez Urząd Miasta punktów konsultacyjnych i bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, w tym prawnego z zakresu wiedzy obywatelskiej oraz pomocy cudzoziemcom	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
12	Wykaz jednostek oferujących w mieście bezpłatne porady specjalistyczne, w tym: prawne i obywatelskie (m.in. w sprawach naruszania praw konsumenta i pracownika oraz doradztwo w zakresie świadczeń socjalnych i uprawnień do pomocy społecznej z kontaktem i lokalizacją) oraz porady dla cudzoziemców	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe prowadzące poradnictwo dla mieszkańców miasta
13	Liczba mieszkańców korzystających w danym roku z poradnictwa specjalistycznego, w tym: prawnego i obywatelskiego oraz dla cudzoziemców w bezpłatnych punktach konsultacyjnych prowadzonych przez jednostki samorządowe i organizacje pozarządowe	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe prowadzące poradnictwo dla mieszkańców miasta
14	Liczba przeprowadzonych konsultacji społecznych z organizacjami pozarządowymi	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej
15	Liczba organizacji pozarządowych objętych wsparciem Centrum Organizacji Pozarządowych	Urząd Miasta: - Wydział Polityki Społecznej w oparciu o dane COP

8. RAMY FINANSOWE REALIZACJI STRATEGII.

Realizacja zadań wynikających ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice będzie finansowana z budżetu miasta Katowice do wysokości środków finansowych zaplanowanych na ten cel w danym roku budżetowym. Finansowanie Strategii w roku 2022 zawarto w Załączniku nr 1.

ZAŁĄCZNIK NR 1

Załącznik do projektu Strategii RPS Miasta Katowice na lata 2022 - 2027 - potrzeby na 2022 rok

Wykaz potrzeb w zakresie realizacji Strategii w 2022 roku

Lp.	Nazwa zadania	Realizator	Kwota - 2022 rok	Klasyfikacja budżetowa (rozdział)	Uwagi
WSPIERANIE INICJATYW SPRZYJAJĄCYCH MŁODYM RODZINOM I ODPOWIEDZIALNEMU RODZICIELSTWU ORAZ OGRANICZANIE NASTĘPSTW DEMOGRAFICZNEGO STARZENIA SIĘ MIASTA					
1.	Zadania wynikające z „Programu Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla miasta Katowice”	Wydział Polityki Społecznej	1 995 671,00 zł	85149 (WP)	Zakres rzeczowy i finansowy realizowanych zadań na każdy rok obowiązywania "Programu Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla miasta Katowice na lata 2021-2027" zatwierdza Prezydent Miasta Katowice stosownie do wysokości zaplanowanych środków budżetowych.
2.	Wsparcie osób zameldowanych w mieście Katowice i odprowadzających tu swoje podatki, w tym wsparcie dla rodzin wielodzietnych w ramach Programu pn. "Katowicka Karta Mieszkańca"	Wydział Promocji	20 000,00 zł	75075 (WG)	
		Muzeum Historii Katowic	276,00 zł	92118	ulgowe bilety wstępu na wystawy i działania kulturalne w ramach realizowanych akcji Lato i Zima
		Śląski Teatr Lalki i Aktora „Ateneum” w Katowicach	7 700,00 zł	92106	Prognoza ubytków z tytułu przyznawanych zniżek w ramach programu KKM przy założeniu, że sytuacja epidemiologiczna nie uniemożliwi realizacji zadań statutowych.
		Galeria Sztuki Współczesnej BWA	100,00 zł	92109	Zniżki na bilety wstępu na wystawy oraz płatne warsztaty realizowane w ramach Klubu Sztuk
		Katowice Miasto Ogrodów	156 000,00 zł	92113	Szacunkowy, orientacyjny, koszt utraconych przychodów z tytułu udzielania zniżek posiadaczom Katowickiej Karty Mieszkańca uczestniczącym w wydarzeniach organizowanych i współorganizowanych przez KMO
		MOSiR	367 000,00 zł		
		Baseny miejskie	179 799,00 zł		Basen "Brynów"
3.	Działania nakierowane na seniorów	Wydział Polityki Społecznej	339 800,00 zł	85395 (WG)	
RAZEM			3 066 346,00 zł		
POPRAWA WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA I ROZWOJU RODZIN					
1.	Wsparcie rodziny	MOPS	1 013 142,00 zł	85153 WG	
2.	Wsparcie rodziny	MOPS	1 399 107,00 zł	85154 WG	
3.	Wsparcie rodziny	MOPS	1 831 567,00 zł	85504 WG	
4.	Wsparcie rodziny	MOPS			
5.	Wsparcie rodziny	MOPS	530 080,00 zł	85214 WG	
6.	Wsparcie rodziny	MOPS	2 906 345,00 zł	85219 WG	
7.	Wsparcie rodziny	MOPS	2 527 106,00 zł	85230 WG	
8.	Wsparcie rodziny	MOPS	- zł		
9.	Wsparcie rodziny	MOPS	450 000,00 zł	85117 WP	

10.	Wsparcie rodziny	MOPS	800 000,00 zł	85510 WP	
11.	Wsparcie rodziny	MOPS	9 528 460,00 zł	85508 WP	
12.	Wsparcie rodziny	MOPS	286 234,00 zł	85220 WP	
13.	Wsparcie rodziny	MOPS	166 203,00 zł	85220 WP	
14.	Wsparcie rodziny	MOPS	363 460,00 zł	85205 WP	
15.	Wsparcie rodziny	MOPS	18 000,00 zł	85205 ZP	
16.	„Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównania szans tych rodzin i osób poprzez prowadzenie poradnictwa specjalistycznego”	Wydział Polityki Społecznej	140 000,00 zł	85218 (WP)	Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2022 rok
17.	„Działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka”.	Wydział Polityki Społecznej	5 000,00 zł	85595 (WG)	Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2022 rok
18.	Zapewnienie bezpłatnej /taniej opieki dla dzieci w okresach przerw w nauce szkolnej	Miejskie Domy Kultury	29 446,00 zł	92109	
		Miejska Biblioteka Publiczna	8 500,00 zł	92116	Ferie z Książką, Lato z Książką
		Katowice Miasto Ogrodów	11 000,00 zł	92113	Akcja "Zima w mieście" 6 000 zł, Akcja "Lato w mieście" 5 000 zł
		Muzeum Historii Katowic	- zł	92118	
		Galeria Sztuki Współczesnej BWA	600,00 zł	92110	Realizacja bezpłatnych warsztatów plastycznych dla dzieci i młodzieży podczas ferii zimowych i wakacji (budżet na ferie zimowe: 100 zł, budżet na wakacje: 500 zł)
19.	Dalszy rozwój i doskonalenie programów/projektów profilaktycznych, interwencyjnych oraz wspierających kierowanych do różnych grup dzieci i młodzieży	Miejskie Domy Kultury	- zł	92109	
		Katowice Miasto Ogrodów	5 000,00 zł	92113	Cykl warsztatów "Rapszaty"
20.	Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych	Szkoły podstawowe, w których znajdują się oddziały przedszkolne	1 587 077,00 zł	80103	
21.	Przedszkola	Wszystkie przedszkola, w tym również w zespołach szkolno-przedszkolnych	96 848 239,00 zł	80104	
22.	Przedszkola specjalne	Przedszkole specjalne ZSPDDNiSS	868 968,00 zł	80105	

23.	Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego	Przedszkola i przedszkola w zespołach szkolno-przedszkolnych, w których realizacja zadań wymaga stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci	6 254 427,00 zł	80149	
24.	Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalne	6 poradni psychologiczno-pedagogicznych	8 721 663,00 zł	85406	
25.	Kolonie i obozy oraz inne formy wypoczynku dzieci i młodzieży szkolnej, a także szkolenia młodzieży, w tym:	Szkoły podstawowe, w których organizuje się wypoczynek letni, zimowy i wyjazdy na zielone szkoły	2 039 409,00 zł	85412	
	<i>Zielone szkoły</i>		364 160,00 zł	§4300	<i>Szkoły: 310 720 zł CUW: 53 440 zł</i>
	<i>Wypoczynek letni i zimowy</i>		1 675 249,00 zł	§4110, §4120, §4170	<i>Szkoły</i>
26.	Wspieranie rodziny – dotacje dla przedszkoli niepublicznych	Wydział Edukacji i Sportu	44 090 000,00 zł	80103 §2540 80104 §2540 §2590 80105 §2540 80106 §2540 80149 §2540 §2590 85404 §2540 §2590	dotacje dla dotowanych przedszkoli, oddziałów przedszkolnych prowadzonych w szkołach podstawowych, innych form wychowania przedszkolnego, przedszkoli specjalnych, dotowanie kształcenia specjalnego w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych prowadzonych w szkołach podstawowych, innych formach wychowania przedszkolnego, przedszkolach specjalnych, dotowanie wczesnego wspomagania rozwoju
27.	Szkolenie dzieci i młodzieży w dziedzinie sportu, turystyki i rekreacji, akcja Zima i akcja Lato 2022, organizacja imprez sportowych i turystycznych, Małe granty	Wydział Edukacji i Sportu	1 850 000,00 zł	92605 §2360	Dotacje dla klubów sportowych i stowarzyszeń zgodnie z "Programem współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2022 rok"
28.	Prowadzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	Wydział Polityki Społecznej	2 051 643,00 zł	85153 §2360 (WG)	Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2022 rok. Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2022 rok.
			2 014 200,00 zł	85154 §2360 (WG)	
29.	Żłobek Miejski	Żłobek Miejski	22 090 804,00 zł	85516	
30.	Wspieranie rodziny - dotacje dla żłobków niepublicznych	Wydział Polityki Społecznej	11 000 000,00 zł	85516 §2830 (WG)	
RAZEM			221 435 680,00 zł		
RYNEK PRACY OTWARTY DLA KAŻDEGO					
1.	Problem bezrobocia	MOPS	103 956,00 zł	85219 WG	

2.	Problem bezrobocia	MOPS	26 820,00 zł	85295 WG	
3.	Standaryzacja i aktywizacja usług rynku pracy. Utrzymanie Powiatowego Urzędu Pracy	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach	8 114 067,00 zł	85333	Budżet Miasta
4.	Finansowanie zadań na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach	9 274 447,00 zł	85322	Fundusz Pracy
5.	Finansowanie innych fakultatywnych zadań	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach	575 629,00 zł	85322	Fundusz Pracy
6.	Finansowanie zadań w ramach Krajowego Funduszu Szkoleniowego	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach	1 242 000,00 zł	85322	Fundusz Pracy
7.	Finansowanie części poniesionych kosztów na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne skierowanych bezrobotnych do 30. roku życia	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach	- zł	-	-
8.	Składki na ubezpieczenia społeczne	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach	2 563 429,00 zł	85156	Budżet Państwa zadania zlecone
9.	Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych	Powiatowy Urząd Pracy w Katowicach	150 000,00 zł	85324	PFRON
RAZEM			22 050 348,00 zł		
ROZWIJANIE PROFILAKTYKI ORAZ DZIAŁAŃ SŁUŻĄCYCH ROZWIĄZYWANIU PROBLEMU UZALEŻNIEŃ					
1.	Problemy związane z uzależnieniami	MOPS	522 435,00 zł	85154 WG	
2.	Przeciwdziałanie uzależnieniom	Wydział Polityki Społecznej	110 629,00 zł	85153 §2360	W ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2022 rok (bez placówek wsparcia dziennego)
			691 499,00 zł	85154 §2360	
			78 327,00 zł	85153	
			391 322,00 zł	85154	
3.	Przeciwdziałanie uzależnieniom	Miejska Izba Wyrzeźwień i Ośrodek Pomocy dla Osób Uzależnionych od Alkoholu	650 912,00 zł	85154	jw.
4.	Przeciwdziałanie uzależnieniom	Szkoły	223 338,00 zł	85153	jw.
5.	Przeciwdziałanie uzależnieniom	Szkoły	223 337,00 zł	85154	jw.
6.	Prowadzenie środowiskowych programów profilaktycznych w formie pozalekcyjnych zajęć sportowych	Wydział Edukacji i Sportu	450 000,00 zł	85153 §2360	jw.

7.	Prowadzenie środowiskowych programów profilaktycznych w formie pozalekcyjnych zajęć sportowych	Wydział Edukacji i Sportu	450 000,00 zł	85154 §2360	jw.
8.	Specjalistyczna Poradnia Rodzinna	Wydział Edukacji i Sportu	47 384,00 zł		
RAZEM			3 839 183,00 zł		
KATOWICE - MIASTO PRZYJAZNE DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI - INTEGRACJA DZIAŁAŃ W CELU PRZECIWDZIAŁANIA WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW KATOWIC ORAZ ZAPEWNIENIA CIĄGŁOŚCI WSPARCIA DLA OSÓB I RODZIN BORYKAJĄCYCH SIĘ Z KONSEKWENCJAMI NIEPEŁNEJ SPRAWNOŚCI					
1.	Problem niepełnosprawności	MOPS	340 342,00 zł	85228 ZG	
2.	Problem niepełnosprawności	MOPS	7 951 099,00 zł	fundusz celowy	na podstawie planu na 30.09.2021 r.
3.	Problem niepełnosprawności	MOPS	44 019,00 zł	85230 WG	
4.	Problem niepełnosprawności	MOPS	1 146 980,00 zł	85321 WP, ZP	
5.	Problem niepełnosprawności	MOPS	311 242,00 zł	85219 WG	
6.	Problem niepełnosprawności	MOPS	198 777,00 zł	85324 WP	
7.	Problem niepełnosprawności	MOPS	2 130 604,00 zł	85395 WP	Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2022 rok.
8.	Problem niepełnosprawności	MOPS	552 629,00 zł	85220 WP	poradnictwo specjalistyczne
9.	Problem niepełnosprawności	MOPS	350 000,00 zł	85220 WP	Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej
10.	Problem niepełnosprawności	MOPS	1 844 079,00 zł	85220 WP	RUS - trwałość projektu
11.	"Warsztaty Terapii Zajęciowej"	Wydział Polityki Społecznej	585 120,00 zł	85311	Miejski program działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2022-2026 - Katowice bez barier
12.	Prowadzenie Ośrodków Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi	Wydział Polityki Społecznej	2 658 576,00 zł	85203 § 2360 ZG, ZP	Zadanie realizowane w ramach "Programu współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2022 rok". W 2022 r. planuje się realizację 4 umów z organizacjami pozarządowym na prowadzenie środowiskowych domów samopomocy
13.	Działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Wydział Polityki Społecznej	1 358 509,00 zł	85311 § 2360 WP	Zadanie realizowane w ramach "Programu współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2022 rok". W 2022 r. planuje się kontynuację zadań dla osób z niepełnosprawnościami.
14.	Internetowy informator dla osób z niepełnosprawnościami "Katowice bez barier"	Wydział Polityki Społecznej	19 000,00 zł	85311	Miejski program działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2022-2026 - Katowice bez barier

15.	Profilaktyka dla najmłodszych mieszkańców Katowic, zakup ulotek dot. usług transportowych dla osób niepełnosprawnych, zakup ulotek dot. Miejskiego Systemu Powiadamiania Ratunkowego "Sygnał życia"	Wydział Polityki Społecznej	5 200,00 zł	85311	Miejski program działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2022-2026 - Katowice bez barier
16.	Usługi transportowe dla niepełnosprawnych mieszkańców Katowic	Wydział Polityki Społecznej	199 000,00 zł	85311	Miejski program działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2022-2026 - Katowice bez barier
17.	Miejska Dżungla	Wydział Polityki Społecznej	19 332,00 zł	85311	Miejski program działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2022-2026 - Katowice bez barier
18.	Kompleksowy remont klatki schodowej wraz z przebudową windy i zagospodarowaniem terenu z uwzględnieniem miejsc postojowych dla osób niepełnosprawnych przy ul. Francuskiej 80	Komunalny Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Katowicach	1 393 000,00 zł	70095	W 2022 r. planowane jest zakończenie rzeczowej realizacji zadania.
19.	Przebudowa budynku mieszkalnego wraz budową windy przy ul. 11 Listopada 6	Komunalny Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Katowicach	27 798,00 zł	70095	Całość zamierzenia inwestycyjnego dotyczy budynków przy ul. 11 Listopada 6 i 8. W 2022 r. planowane jest zakończenie opracowania dokumentacji i uzyskanie uzgodnień i pozwoleń. (Kwota WPF na 2022r. Dla całego zamierzenia – 55 596,00 zł) Z uwagi na ograniczone środki finansowe w projekcie WPF nie zostały uwzględnione środki na realizację robót.
20.	Przebudowa budynku mieszkalnego wraz budową windy przy ul. Chopina 14	Komunalny Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Katowicach	140 300,00 zł	70095	W 2022 r. planowane jest zakończenie opracowania dokumentacji i uzyskanie uzgodnień i pozwoleń.
21.	Przebudowa budynku mieszkalnego wraz budową windy przy ul. Opolskiej 13a	Komunalny Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Katowicach	64 267,00 zł	70095	Całość zamierzenia inwestycyjnego dotyczy budynków przy ul. Opolskiej 13 i 13a. W 2022 r. planowane jest zakończenie opracowania dokumentacji i uzyskanie uzgodnień i pozwoleń. (Kwota WPF na 2022 r dla całego zamierzenia – 128 353,00 zł) Z uwagi na ograniczone środki finansowe w projekcie WPF nie zostały uwzględnione środki na realizację robót.
22.	Zagospodarowanie terenu z dostosowaniem dojścia do przedszkola dla osób niepełnosprawnych przy ul. Iłakowiczówny 15	Komunalny Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Katowicach	500 000,00 zł	70095	W 2022 r. planowana jest rzeczowa realizacja zadania.

23.	Rozbiórka budynku tylnego, budowa nowego budynku wraz z uwzględnieniem budowy windy przy ul. Kochanowskiego 14a	Komunalny Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Katowicach	118 080,00 zł	70095	Całość zamierzenia inwestycyjnego dotyczy budynków przy ul. Kochanowskiego 14 i 14a. W 2022 r. planowane jest zakończenie opracowania dokumentacji i uzyskanie uzgodnień i pozwoleń. (Koszt dokumentacji dla całego zamierzenia - 209 100,00 zł). Z uwagi na ograniczone środki finansowe w projekcie WPF nie zostały uwzględnione środki na realizację robót.
RAZEM			21 957 953,00 zł		
OGRANICZENIE ZJAWISKA BEZDOMNOŚCI W KATOWICACH					
1.	Problem bezdomności	MOPS	3 621 975,00 zł	85203 WG	
2.	Problem bezdomności	MOPS	744 498,00 zł	85219 WG	
3.	„Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób poprzez udzielenie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania”- noclegownie i schronisko	Wydział Polityki Społecznej	1 731 957,00 zł	85203 §2360 WG	Zadanie realizowane w ramach "Programu współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2022 rok". W 2022 r. planuje się realizację 5 umów z organizacjami pozarządowymi, w tym: 3 na prowadzenie noclegowni dla bezdomnych mężczyzn, 1 na prowadzenie schroniska dla bezdomnych mężczyzn i 1 na streetworking wśród osób bezdomnych
	„Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób poprzez udzielenie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania” - jadłodajnie	Wydział Polityki Społecznej	272 732,00 zł	85230 §2360 (WG)	Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2022 rok.
RAZEM			6 371 162,00 zł		
WZMOCNIENIE ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ZDROWIU I AKTYWNIEMU UCZESTNICTWU OSÓB STARSZYCH W ŻYCIU SPOŁECZNYM, W TYM POPRZEC ROZWÓJ WOLONTARIATU I INTEGRACJI MIĘDZYPOKOLENIOWEJ ZABEZPIEZAJĄCYCH POTRZEBY SENIORÓW					
1.	Problemy osób w wieku senioralnym	MOPS	18 725 000,00 zł	85202 WG	
2.	Problemy osób w wieku senioralnym	MOPS	32 180,00 zł	85203 WG	Radość życia - program realizowany w TPPS 8 i TPPS 9
3.	Problemy osób w wieku senioralnym	MOPS	1 176 779,00 zł	85219 WG	
4.	Problemy osób w wieku senioralnym	MOPS	1 148 365,00 zł	85220 WP	
5.	Problemy osób w wieku senioralnym	MOPS	10 399 638,00 zł	85230 WG 85228 WG	
6.	Problemy osób w wieku senioralnym	MOPS	89 140,00 zł	85395 WG	budżet obywatelski
7.	Zadania skierowane do seniorów w ramach Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi	Wydział Polityki Społecznej	776 820,00 zł	85395 §2360 WG	Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2022 rok.
8.	Problemy osób w wieku senioralnym	Domy Pomocy Społecznej	12 187 555,00 zł		Dom Pomocy Społecznej "Przystań" i Dom Pomocy Społecznej "Zacisze"

9	Problemy osób w wieku senioralnym	Dotacja dla domów pomocy społecznej	3 463 590,00 zł	85202 §2360 (WG)	Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2022 rok - Dom Pomocy Społecznej "Senior Residence"
	RAZEM		47 999 067,00 zł		
ZWIĘKSZENIE PARTYCYPACJI OBYWATELSKIEJ MIESZKAŃCÓW I ROLI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W REALIZOWANIU POLITYKI SPOŁECZNEJ MIASTA					
1.	Prognoza na 2022 rok na realizację Programu		49 651 341,00 zł		Program współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2022 rok - wszystkie zadania zlecane w ramach współpracy finansowej
	RAZEM PROGRAM WSPÓŁPRACY		49 651 341,00 zł		
2.	Promocja Budżetu Obywatelskiego		295 300,00 zł	75075	
	RAZEM		49 946 641,00 zł		
Razem koszt całkowity			355 925 501,00 zł		<i>* W koszcie całkowitym odjęto wydatki powtarzające się, tzn. wykazane w poszczególnych celach strategicznych realizowane w ramach Programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2022 rok i jednocześnie realizowane w celu strategicznym ZWIĘKSZENIE PARTYCYPACJI OBYWATELSKIEJ MIESZKAŃCÓW I ROLI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W REALIZOWANIU POLITYKI SPOŁECZNEJ MIASTA</i>

* środki finansowe ujęte również w celu strategicznym ZWIĘKSZENIE PARTYCYPACJI OBYWATELSKIEJ MIESZKAŃCÓW I ROLI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W REALIZOWANIU POLITYKI SPOŁECZNEJ MIASTA